Françoise
Sagan

Françoise
Sagan

šilkinės akys

APSAKYMAI

Françoise Sagan

ŠILKINĖS AKYS

Apsakymai

Iš prancūzų kalbos vertė
JONĖ RAMUNYTĖ

baltų lankų
rinktinė proza

baltos lankos

UDK 821.133.1-32
Sa58

Versta iš:
Françoise Sagan, *Des yeux de soie*,
Paris: Editions Stock, 2009

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai.
Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą

Redaktorė
Diana Bučiūtė

Serijos apipavidalinimo idėjos autorė
Agnė Dautartaitė-Krutulienė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

ISSN 1822-6930
ISBN 978-9955-23-448-7

© Editions Stock, 2009. Pirmą kartą kūrinys išleistas 1976 „Flammarion" leidykloje
© Jonė Ramunytė, vertimas į lietuvių kalbą, 2011
© Baltų lankų leidyba, 2011

Skiriu J. H.

Šilkinės akys

Žeromas Bertjė pernelyg greitai ginė automobilį, ir jo žmonai, gražuolei Monikai, tik visiškas atsainumas padėjo nekreipti dėmesio į neprotingą jo elgesį. Tačiau jie vyko savaitgaliui medžioti kalnų ožkos – ir jam tai buvo tikra pramoga, nes jis mėgo medžioklę, gamtą, mylėjo žmoną ir netgi draugus, kurių paimti važiavo: Stanislavą Bremą ir jo bičiulę (po Stanislavo skyrybų jos keisdavosi bemaž kas dvi savaitės).

– Tikiuosi, jie bus susiruošę, – pasakė Žeromas. – Kaip manai, kokią merginą jis pristatys mums šį kartą?

Monika nusišypsojo alsia šypsena.

– Iš kur man žinoti? Tikiuosi, sportišką – jūsų medžioklė juk ne juokas, tiesa?

Jis linktelėjo galvą.

– Iš tiesų ne juokas. Kažin, kas vis dėlto tą Stanislavą apsėdo, kad vaidina gražeivą savo metuose – žodžiu, mūsų metuose... O jei jis dar nesusiruošęs, pražiopsosime lėktuvą.

– Tu niekada nieko nepražiopsai, – pasakė ji ir nusijuokė.

Žeromas Bertjė skersomis dėbtelėjo į žmoną, eilinį kartą svarstydamas, ką ji norinti tuo pasakyti. Jis buvo energingas, ištikimas, ramus vyriškis. Žinojo esąs ganėtinai patrauklus,

ir štai jau trylika metų, kai jie susituokę, laiduoja tai moteriai – vienintelei, kurią kada nors mylėjo, – kuo maloniausią ir saugiausią gyvenimą. Vis dėlto kartais mąstydavo, kas slypi už to romumo, už tamsių tylių jo gražuolės žmonos akių.

– Ką nori pasakyti? – paklausė.

– Noriu pasakyti, kad tu nieko nepražiopsai: nei savo reikalų, nei gyvenimo, nei lėktuvų. Net, manau, nepražiopsosi tos ožkos.

– Tikiuosi, – atsiliepė jis. – Vykstu į medžioklę ne tam, kad pyškinčiau į orą; o iš visų žvėrių, patikėk, šį užspeisti yra sunkiausia.

Jie artėjo prie namo Raspajo bulvare, ir Žeromas trissyk pasignalizavo, kol galop atsidarė vienas langas ir jame pasirodęs žmogus pasveikino juos plačiais mostais. Iškišęs galvą pro dureles, Žeromas riktelėjo:

– Leiskis žemyn, seni! Pražiopsosime lėktuvą.

Langas vėl užsidarė, ir po poros minučių tarpduryje išniro Stanislavas ir jo draugė.

Stanislavas Bremas buvo tiek pat ištįsęs, lankstus ir nenustygstantis, kiek Žeromas – pasitikintis, tvirtas ir ryžtingas. Jaunoji moteris – šviesiaplaukė, žavi, pažiūrėti aikštinga, viena iš vadinamųjų savaitgalinių moterų. Jie įlipo pro užpakalines dureles, ir Stanislavas juos supažindino.

– Monika, brangioji, susipažinkite su Bete. Bete, tai Monika ir jos vyras, žymusis architektas Bertjė. Nuo šiol tu jo valdžioje – paradui vadovauja jis.

Visi nerūpestingai nusijuokė, ir Monika maloniai paspaudė tai Betei ranką. Automobilis pajudėjo Ruasi oro uosto kryptimi. Stanislavas palinko į priekį ir šaižoku balsu pasiteiravo:

– O judu džiaugiatės, kad važiuojate?

Nelaukdamas atsakymo atsisuko į savo palydovę ir jai nusišypsojo. Kai juokdavosi, būdavo be galo patrauklus: šiek tiek patvirkėlis, šiek tiek pleibojus, šiek tiek plėšrūnas. Ir lyg pakerėta Betė atsakė jam šypsena.

– Įsivaizduok, – visa gerkle šūkalojo jis, – pažįstu tą tipą jau dvidešimt metų! Drauge lankėme mokyklą. Žeromas visad būdavo pirmas, o per pertrauką, kai kuldavomės, geriausiai švaistydavosi kumščiais ir dažnai – gindamas mane, nes aš jau tada buvau nepakenčiamas.

O rodydamas į Moniką pasakė:

– Ją pažįstu trylika metų. Jie – laiminga pora, brangioji, gerai įsižiūrėk.

Nei Žeromas, nei Monika priekyje, regis, nesiklausė. Jų lūpose šmėsčiojo lengva, kone suokalbiška šypsena.

– O kai aš išsiskyriau, – toliau porino Stanislavas, – jie mane guodė, nes man buvo baisiai liūdna.

Dabar automobilis skriete skriejo Šiaurės autostrada, ir jaunoji Betė turėjo tiesiog rėkte išrėkti savo klausimą.

– Kodėl liūdna? Žmona tavęs nebemylėjo?

– Ne! – atsakydamas riktelėjo Stanislavas. – Nebemylėjau aš, ir patikėk – džentelmenui tai tikras siaubas.

Jis nusikvatojo ir atsidrėbė ant sėdynės.

Paskui jų laukė Ruasi, Ruasi pragaras; jie gėrėjosi Žeromo veiklumu – šis pateikė bilietus, registravo bagažą, viskuo rūpinosi. Kiti trys žiūrėjo į jį, abi moterys iš prigimties pratusios, kad jomis rūpintųsi vyriškis, o Stanislavas, atrodo, laikydamas garbės reikalu nė piršto nepakrutinti. Po to – koridoriai ir judantys takai, kuriais jie slinko po celofano gaubtu poromis,

sustingę, lyg suakmenėję – dirbtinis mūsų laikų pasiturinčių porų atvaizdas. Paskui – lėktuvas, jie sėdėjo pirmosiose eilėse, vieni už kitų, ir Monika, nė nežvilgtelėjusi į jai pateiktą žurnalą, pro apskritą langelį stebėjo, kaip vienas paskui kitą plaukia debesys. Žeromas pakilo iš vietos, ir staiga šalia jos išdygo Stanislavo profilis, jis tarytum kažką rodė jai ranka pro langelį, bet jo balsas bylojo:

– Ei, klausyk, aš tavęs noriu, pasistenk, nežinau kada, bet aš noriu tavęs šį savaitgalį.

Ji sumirksėjo, bet nieko neatsakė.

– Pasakyk, kad ir tu nori, – toliau kalbėjo jis, vis tebesišypsodamas.

Ji atsisuko, rimtai pažvelgė į jį, bet jai dar nespėjus nieko atsakyti lėktuvo garsiakalbis pranešė: „Leidžiamės į Miuncheną, prašom grįžti į savo vietas, prisisegti saugos diržus ir užgesinti cigaretes." Jie akimirką pervėrė vienas kitą žvilgsniu – ir kaip priešai, ir kaip meilužiai, – šįsyk jis nusišypsojo iš tikro ir nuėjo į savo vietą. Grįžęs Žeromas atsisėdo prie jos.

Pliaupė kaip iš kibiro. Į medžioklės namelį jie važiavo išnuomotu automobiliu. Vairavo, žinoma, Žeromas. Prieš įsėsdama į automobilį, Monika padarė labai žavingą gestą: pasiteiravo vadinamosios Betės, ar šiai lengvai supykstanti širdis. Betė, kaip galėjai justi, ištroškusi mandagumo apraiškų ir respektabilumo, linktelėjo galvą, tad atsidūrė priekinėje sėdynėje, šalia Žeromo.

Žeromas buvo puikiai nusiteikęs. Nukritę lapai, lietus, kylantis rūkas vertė jį sutelkti dėmesį į kelią, tačiau šmėžuojančios automobilio šviesos, valytuvai, variklio gausmas skyrė jį nuo kitų tarsi siena, ne tokia jau nemaloni. Kaip paprastai, jis

jautėsi atsakingas – tos mažos kosminės kabinos, gabenančios juos į medžioklės namelį, pilotas. Jis vairavo, didino greitį, stabdė, valdė keturias gyvybes, tarp jų ir savąją, jausdamasis įgudęs ir visiškai saugus. Posūkiai buvo labai staigūs, tamsa – nors į akį durk. Apsuptas maumedžių ir eglių, kalnų upokšnių, kelias spraudėsi tarp stačių uolų. Žeromas pro langelį uodė visus klasikinius rudens kvapus. Matyt, dėl posūkių nei Stanislavas, nei Monika nieko nebekalbėjo. Jis akimirkai atsisuko į juos:

– Nemiegate? Betė jau beveik knarkia.

Stanislavas nusijuokė.

– Ne, ne, nemiegame; mes žiūrime, žiūrim į tamsą.

– Norite muzikos?

Jis įjungė radiją, ir automobilį akimirksniu užliejo didingas Montserat Kabaljė balsas. Ji dainavo didžiąją Toskos ariją, ir, didelei savo nuostabai, Žeromas pajuto, kaip akyse tvenkiasi ašaros, netgi taip, kad jis automatiškai vėl įjungė valytuvus ir tik paskui susigriebė, jog regą niaukia ne ruduo. Ūmai pagalvojo: „Man patinka šis metų laikas, šitas kraštas, šis kelias, automobilis, o labiausiai – šita tamsiaplaukė moteris, mano žmona, kuri su tokiu pat pasimėgavimu, kaip ir aš, klausosi tos kitos, dainuojančios moters balso."

Žeromas retai atverdavo širdį, kalbėdavo mažai, dar mažiau su kitais negu pats su savimi. Žmonės sakė, kad jis – žmogus paprastas, netgi šiurkštokas, bet staiga jis panūdo sustabdyti mašiną, išlipti, atidaryti užpakalines dureles, apkabinti žmoną ir, kad ir kaip tai būtų juokinga, pasakyti, kad ją myli. Dainininkės balsas stiprėjo, orkestras sekė jai pavymui it pakerėtas, traukiamas to balso, ir Žeromas automatiškai, kone

sumišęs – tas žodis ne itin jam tiko – pakreipė užpakalinio vaizdo veidrodėlį ir dirstelėjo į žmoną. Manė išvysiąs ją, kaip dažnai matydavo koncertuose – nejudančią, sustingusią, išplėstomis akimis, bet per smarkiai palenkė veidrodėlį, ir tai, ką išvydo, buvo pailga liesa Stanislavo plaštaka, delnu įremta į Monikos delną. Jis bematant kilstelėjo veidrodėlį, ir muzika virto nesuprantama, nerišlia virtine siaubingų garsų, rėkiamų įsišėlusios pamišėlės. Akimirką jis nebeįžiūrėjo kelio nei eglių, nei artėjančio posūkio. Bet čia pat jo viduje pakirdęs veiksmo žmogus, jaučiantis atsakomybę, išlygino vairą, truputį pristabdė ir vis taip pat ramiai nusprendė norįs, kad tas vyras gale, tas šviesiaplaukis mėlynakis vyras, susigūžęs tamsoje su jo žmona, trumpai tariant, norįs, kad tas vyras mirtų rytoj pat ir mirtų nuo jo rankos. Bet minėtasis vyras pastebėjo jo staigų sukinį, ir čia pat greta Žeromo išniro tas dabar nekenčiamas, pasibjaurėtinas jo vaikystės draugo veidas.

– Na, – pratarė Stanislavas, – ar sapnuoji?

– Ne, – atsakė jis. – Klausiausi „Toskos".

– „Toska"! – linksmai atitarė Stanislavas. – Kaip dabar jų reikalai?

– Dabar ta akimirka, kai Skarpijas nusprendžia nužudyti Marijų iš pavydo.

– Ir jis teisus, – nusijuokė Stanislavas. – Tik tai jam ir lieka.

Jis atsilošė atgal greta Monikos, o Žeromas išsyk pasijuto be galo atlėgęs. Išprotėjęs, niršus balsų choras per radiją prislopo, ir jis nusišypsojo.

Iš tiesų, tik tai jam ir lieka.

Medžiotojų namas buvo erdvus, beržo medžio, su sijomis, žvėrių kailiais ant grindų, židiniais ir keliomis daiiliausiomis jų aukų galvomis ant sienos. Iš tiesų graži vietelė! Netikėtai ji pasirodė jam groteskiška. Jis pažadino Betę, iškėlė lagaminus, įkūrė židinį ir paprašė sargo paruošti jiems vakarienę. Pavakarieniavo labai linksmai, klausydamiesi – Stanislavo įgeidis – amerikietiškų dainelių, grojamų seno patefono. Dabar jiedu buvo miegamajame – jis ir Monika. Ji nusirenginėjo vonios kambaryje, o jis, sėdėdamas lovos kojūgalyje, pribaiginėjo „Wilhelmine" butelį.

Jo viduje glūdėjo kažkas be galo stingaus, be galo skausmingo, visiškai nepataisomo. Jis žinojo neįstengsiąs paklausti: „Ar tikrai? Kas? Nuo kada? Kodėl? Kuo tai baigsis?" Iš teisybės jis jau seniai nebesikalbėjo su žmona. Visur ją vedžiojosi, maitino, mylėjosi su ja, bet nebesikalbėjo. Ir jam neaiškiai šmėstelėjo mintis, kad tie klausimai, nors ir kokie pagrįsti, būtų buvę tik nederamo nekuklumo – atgyvenusio, kone vulgaraus – apraiška.

Jis uoliai gėrė – be ypatingos priežasties, juolab ne iš beviltiškumo. Gėrė, kad nusiramintų. Nebuvo iš tų, kurie vartoja migdomuosius ar amfetaminus. Tačiau buvo menkysta – pilkas žmogelis, pagalvojo apmaudžiai ir kažkaip pašaipiai, niekinamai savo atžvilgiu.

Monika sugrįžo į kambarį – vis tokiais pat juodais plaukais, aukštais skruostikauliais, tokiomis pat ramiomis akimis. Praeidama įprastu gestu – sykiu ir pavaldumo, ir valdžios ženklas – uždėjo jam ant galvos ranką, o jis nė nemanė atšlyti.

– Atrodai pavargęs, – tarė. – Turėtum tuojau pat gultis. Ryt anksti išvykstate į medžioklę.

Iš tiesų juokinga, kai pagalvoji. Ji niekada nemedžiojo, nė karto nepareiškė noro vykti drauge su jais. Sakė, šūviai ją gąsdiną, įkiršę šunys trikdą, žodžiu, medžioklės ji nemėgstanti. Jis niekuomet nesuko galvos, kodėl iš teisybės Monika nenori jų lydėti, nes apskritai jos nebaugino nei nuovargis, nei kelias, niekada niekas nebaugino.

– Keista, – pratarė jis ir staiga susigriebė, kad vos apverčia liežuvį, – keista, kad tu nemedžioji.

Ji nusijuokė.

– Stebiesi po dešimties metų?

– Niekada nėra per vėlu, – paikai atrėmė jis ir, savo paties nuostabai, staiga ėmė rausti.

– Ne, yra, – tarė ji rąžydamasi ir žiovaudama, – ne, jau per vėlu. Matai, aš mėgstu laukinius žvėris, jie man atrodo padoresni už kitus.

– Padoresni? – pakartojo jis.

Ji nusišypsojo ir išjungė lempą savo pusėje.

– O! – pratarė. – Tai nieko nereiškia. Kodėl neini gulti?

Jis nusivilko megztinį, nusiavė batus ir netikėtai nuvirto skersai lovos.

– Koks tinginys! – pasakė ji ir persilenkusi per jį išjungė šviesą jo galvūgalyje.

Jis klausėsi, girdėjo tylą. Ji ramiai alsavo, tuoj užmigs.

– Ar tu nemanai, – paklausė jis, ir jo paties balsas pasirodė jam neryžtingas, sujaudintas kaip vaiko, – ar tu nemanai, kad ji, Kabaljė, iš tiesų gerai atlieka tą Toskos ariją?

– Na taip, – atsiliepė ji, – nuostabiai gerai, o ką?

Stojo trumpa tyla, paskui ji nusijuokė savo įprastu juoku – žemoku, lengvu, natūraliu.

– Opera ar ruduo – o gal ir viena, ir kita – nuteikia tave romantiškai.

O jis pasilenkė ir apčiuopom susirado ant grindų „Wilhelmine" butelį. Alkoholis buvo ir šaltas, ir šiltas, bekvapis. „Aš galėčiau atsisukti į ją, – pagalvojo jis, – apkabinti, priversti daryti viską, ko panorėsiu." Ir jis, lyg koks silpnas, išalkęs vaikas, ištiesė į ją ranką. Palietė jos petį, o ji kaip niekur nieko pakreipė galvą, prigludo lūpomis prie jo rankos.

– Miegok, – tarė, – jau vėlu. Aš nusivariusi, o tu būsi nusivaręs rytoj. Miegok, Žeromai.

Tada jis atitraukė ranką, apsivertė ant kito šono, ir sutrikęs vaikas dingo, užleisdamas vietą keturiasdešimtmečiam vyriškiui, kuris tamsoje šaltas, abejingas ir prisisriaubęs „Wilhelmine" mąstė – kruopščiai, stropiai mąstė, kaip jis optiniu taikikliu, nuleistuku, šūviu, plienu, pokštelėjimu galės išbraukti iš gyvenimo, o svarbiausia, iš tos greta jo gulinčios nepažįstamosios gyvenimo, šviesiaplaukį, kenksmingą prašalaitį, vardu Stanislavas.

Buvo dešimta valanda ryto. Oras gražus, siaubingai gražus. Jie jau trys valandos naršo miškus. Jėgeris nužiūrėjo nuostabią kalnų ožką – ji jau du kartus šmėstelėjo Žeromo žiūronų regėjimo lauke, bet dabar jis persekioja visai kitą žvėrį. Jo žvėries šviesūs plaukai, rusvas zomšos ir odos kostiumas, jo žvėrį velniškai sunku nudėti. Jis jau dusyk prašovė. Pirmą sykį anas dėjo šuolį už atvašyno, tardamasis pastebėjęs kalnų ožką. Antrąsyk tarp juodo taškelio jo šautuvo taikiklyje ir grobio įsiterpė šviesi Betės galva. O dabar, štai čia, jis tiesiai prieš

jį. Stanislavas Bremas stovi proskynos viduryje. Pasistatęs tarp kojų šautuvą, tvirtai remdamasis viena pėda, jis kažkaip nepakeliamai džiugiai žvelgia į mėlyną dangų, į rusvus medžius, o Žeromo pirštas taikosi nuspausti gaiduką. Tuojau tas profilis ištikš, ir Monikos ranka niekada daugiau neglamonės tų šviesių, pernelyg švelnių, išsigimusių plaukų, tą pagedusio vaiko odą išvarpys penkiasdešimties stambių šratų užtaisas. Staiga Stanislavas netikėtu mostu it koks vienuolis atsiskyrėlis iškėlė rankas į dangų; leidęs šautuvui nuslysti ant žemės, pasirąžė – laimingas, šlykščiai atsipalaidavęs.

Lyg gavęs antausį, Žeromas iššovė. Stanislavas krūptelėjo, apsidairė, aiškiai veikiau nustebęs negu išsigandęs. Žeromas nuleido ranką, be jokio pasididžiavimo konstatavo, kad ši nevirpa, drauge niršiai suvokdamas nesusigriebęs pakeisti taikymo aukščio. Jis šovė iš dviejų šimtų metrų atstumo į aukštį, kuriame medžiojami plunksnuočiai, tai yra penkiasdešimt metrų nuo žemės. Pasitaisė, vėl kilstelėjo šautuvą prie peties, ir jėgerio balsas labiau jį sutrikdė, negu išgąsdino.

– Ką nors pamatėte, pone Bertjė?

– Pasirodė, kad matau kurapką, – atsisukdamas atsiliepė Žeromas.

– Nereikia šaudyti, – pasakė jėgeris. – Jei norite kalnų ožkos, nereikia kelti triukšmo. Žinau, kur ji traukia, žinau, kur ją galima užspeisti, nereikia jos gąsdinti.

– Atsiprašau, – paikai tarstelėjo Žeromas. – Daugiau be reikalo nebešaudysiu.

Ir jis atlenkė šautuvo vamzdį ir nusekė paskui senį.

Keista, jautėsi ir pralinksmėjęs, ir įniršęs. Puikiai žinojo nudėsiąs Stanislavą dar dienai nesibaigus, bet galiausiai

jam pasirodė juokinga, kad turi kartoti tą operaciją keletą kartų.

Po dviejų valandų jis pasiklydo. Beje, pasiklydo jie visi: kalnų ožka buvo pernelyg gudri, medžioklės plotai pernelyg platūs, varovų per mažai. O kadangi jis persekiojo kitą, ne oficialųjį grobį, tai galop kvailai vienut vienas atsidūrė prieš kalnų ožką, žinia, toli, labai toli nuo jos. Ožka stovėjo ant uolos priešais saulę ir nejudėjo. Žeromas instinktyviai stvėrė žiūronus. Dabar jis drebėjo, buvo pavargęs, uždusęs; jis sensta, jam keturiasdešimt, ir jis myli moterį, kuri jo nebemyli. Ta mintis akimirksniui jį kone apakino, paskui jis nutaikė žiūronus ir išvydo kalnų ožką iš labai arti, lyg galėtų ją paliesti. Ši buvo gelsvai rusva ir jauna, akys neramios, bet išdidžios, ji dairėsi tai į slėnį, kur jos tykojo priešai, tai į kalnus ir, regis, mėgavosi tuo mirties nuosprendžiu. Atrodė bugšti, gležna ir nepažeidžiama. Buvo čia tarytum tam, kad įrodytų, koks žavus nekaltumas, vikrumas ir bėgimas nuo pavojaus. Dailiausias iš visų žvėrių, kokius Žeromas kada nors buvo medžiojęs.

– Vėliau, – pagalvojo Žeromas, – nudėsiu tą tipą vėliau. (Net nebegalėjo prisiminti, kuo tas vardu.) Bet tavęs – tavęs, mano gražuole, aš noriu.

Ir ėmė ropštis siaubingai stačiu taku jos link.

Medžioklė apačioje kriko. Šunys skardeno tai kairėje, tai dešinėje, aidėjo vis toliau, ir Žeromui atrodė, jog jis palieka nuobodų ir grasų pasaulį, kad grįžtų namo.

Nors švietė saulė, buvo labai šalta. Kai jis vėl paėmė žiūronus, kalnų ožka vis dar stovėjo ten pat. Žeromui pasirodė, kad ji žiūri į jį; paskui smulkiais žingsneliais nubėgo į ištekinį

mišką. Žeromas tą mišką pasiekė po pusvalandžio. Sekė pėdsakais iki kažkokio tarpeklio – ir čia ožka vėl jo laukė. Šioje medžioklėje buvo tik jie du. Žeromo širdis pašėlusiai plakė, jį kone pykino. Jis prisėdo ant žemės, vėl pakilo. Paskui stabtelėjo užkąsti – duonos ir kumpio iš medžioklės krepšio, o kalnų ožka jo laukė, bent taip jam pasivaideno. Paskui jau buvo ketvirta dienos, jis viršijo medžioklei skirtą laiką ir išsėmė beveik visas savo jėgas, o ožka tebestovėjo prieš jį, nepasiekiama ir švelni, bet vis dar įžvelgiama su visu savo grožiu pro jo žiūronų prizmes. Nenušaunama, aišku, nepagaunama – ir vis dar čia.

Dabar, aštuonias valandas persekiojęs ar sekęs paskui – nebežinojo ir pats – tą keistą gyvūną, Žeromas buvo toks išvargęs, kad galiausiai prabilo balsu. Pavadino tą ožką „Monika" ir žingsniuodamas, klupčiodamas ir bjauriausiai keikdamasis kartkartėm pratardavo: „Po velnių, Monika, ko taip leki? Neskubėk!" Kartą sudvejojo prieš liūną, paskui ramiai žengė į jį, švytruodamas virš galvos šautuvu, iki juostos vandenyje – o juk žinojo, kad šiuo metų laiku taip elgtis medžiotojui pavojinga ir paika. Ir kai pasijuto slystąs, iš pradžių nesipriešino. Krito aukštielninkas, kas bus, tas, gerklė, burna, nosis buvo pilnos vandens – jis beveik duso. Jį užliejo kažkoks saldus pasimėgavimas, mėgavimasis atsainumu, tokiu svetimu jo prigimčiai. „Aš žudausi", – šmėstelėjo mintis, ir vėl pakirdo jo viduje slypintis šaltakraujis vyriškis, grąžino jam pusiausvyrą, privertė jį išsiropšti iš to nelemto liūno – peršlapusį, apdujusį ir tirtantį. Tai kažką jam priminė, bet ką? Jis prabilo balsu: „Kai klausiausi Kabaljė, man pasirodė, kad tuoj paskęsiu, kad skęstu. Kaip tą sykį, prisimeni, tą pirmąjį sykį,

kai pasakiau, kad tave myliu. Mudu buvome tavo namuose, tu priėjai prie manęs ir, prisimeni, tai buvo pirmas sykis, kai mudu mylėjomės. Aš taip bijojau su tavimi sugulti ir taip to geidžiau, jog man atrodė, tuoj nusižudysiu."

Iš savo krepšio, dabar prikimšto permirkusių ir niekam nebetinkančių šovinių, jis čiupo gertuvę su alkoholiu ir ilgai gėrė tiesiai iš jos. Paskui vėl paėmė žiūronus, ir vis taip pat, šiek tiek atokiau, jo laukdama, stovėjo kalnų ožka – Monika – meilė (nebežinojo, kaip ją pavadinti). Ačiū Dievui, šautuvo vamzdyje dar liko dvi tinkamos sausutėlės kulkos.

Apie penktą vakaro saulė švietė įžulniai, kaip, beje, kartais Bavarijoje rudenį. Leisdamasis į paskutinę daubą, Žeromas kaleno dantimis. Jis sukniubo iš nuovargio ir išsitiesė saulėje. Priėjusi Monika atsisėdo greta, ir jis kalbėjo toliau: „O prisimeni, kartą... kartą mes susipykome, ir tu norėjai mane palikti. Rodos, dešimt dienų prieš mūsų jungtuves; aš gulėjau žolėje pas tavo tėvus, oras buvo bjaurus, o man liūdna. Užsimerkiau, dabar puikiai prisimenu, ir staiga pajutau saulės šilumą, glostančią vokus, – tikra laimė, nes prieš tai oras buvo bjaurus, – ir kai toje saulėje vėl pramerkiau akis, tu sėdėjai, žodžiu, klūpėjai greta, žiūrėjai į mane ir šypsojaisi."

„O, taip, – tarė ji, – puikiai prisimenu. Tu buvai nepakenčiamas, aš iš tikro pykau. Paskui susiradau tave ir kai pamačiau tysantį pievelėje ir besipučiantį, mane apėmė juokas ir noras tave pabučiuoti."

Čia ji dingo, o Žeromas pakilo, trindamasis akis. Dauba baigėsi be galo skardinga, beveik statmena uola, prieš kurią nejudėdama stovėjo kalnų ožka. Žvėris buvo Žeromo rankose. Ir pelnytai. Nė sykio gyvenime jis nebuvo dešimt valandų

iš eilės vaikęsis žvėrį. Išvargęs stabtelėjo prie tako į daubą ir uždarė šautuvą. Kilstelėjo dešinę ranką, palaukė. Dabar ožka žiūrėjo į jį iš už dvidešimties metrų. Vis tokia pat daili, kiek suplukusi, o melsvai geltonos akys, šilkinės akys – ką čia supaisysi toje saulėje! – buvo visiškai sustingusios.

Žeromas kilstelėjo šautuvą prie peties; ir tada ožka padarė paiką ir negrabų veiksmą: nusisukusi tikriausiai kokį dešimtą kartą pabandė užsiropšti daubos kriaušiu ir tikriausiai kokį dešimtą kartą nuslydo, nučiaužė žemyn – juokingai, kad ir kokia grakšti būdama, – ir pastirusi, virpanti ir vis tokia pat nenumaldoma atsidūrė prieš Žeromo šautuvą.

Žeromas taip ir nesuprato, kodėl, kada ir kaip nusprendė nežudyti tos kalnų ožkos. Gal dėl tų beviltiškų, nerangių pastangų, gal tiesiog dėl to grožio ar to išdidumo ir gyvuliškai ramių įkypų akių. Beje, Žeromas nė nepasistengė suprasti kodėl.

Jis apsisuko ir tuo pačiu nežinomu keliu patraukė atgal, atgal į medžiotojų namą. Grįžęs rado visus baisiai susijaudinusius, jie visur jo ieškojo – taip pat ir jaunasis jėgeris, kuris, jautė Žeromas, žinojo. Ir vis dėlto, kai visi puolė klausinėti, kur ožka ir kur Žeromas nuo jos atsilikęs, – nes galų gale jis sugrįžo beveik apžilpęs, pastiręs ir leisgyvis iš nuovargio sukniubo prie durų, – jis nesumojo, ką atsakyti.

Stanislavas pagirdė jį konjaku, o žmona, sėdėdama ant lovos greta, laikė jį už rankos. Ji buvo išblyškusi. Žeromas pasiteiravo kodėl, ir ji atsakė dėl jo jaudinusis. Savo nuostabai, jis iškart tuo patikėjo.

– Išsigandai, kad aš žūsiu, – paklausė, – kad nusprūsiu nuo uolos?

Nieko nesakydama ji linktelėjo ir staiga palinko prie jo, jos galva nusviro jam ant peties. Pirmą kartą gyvenime ji viešai rodė jausmus jam. Stanislavas, nešinas antra taure konjako, įsistebeilijo į ją kaip perkūno trenktas: juodi moters plaukai ant nusikamavusio vyro pečių, tyli moters rauda, palengvėjimo rauda, – ir Stanislavas ūmai sviedė taurę į židinį.

– Sakyk, – tarė, ir jo balsas nuskambėjo šaižiai, – kaipgi ta ožka? Ir tu neįstengei partempt ant pečių grobio, tu, plieninis žmogus?

Ir tada, didžiai savo nuostabai, prieš liepsnojančią ugnį ir apstulbusią Betę Žeromas Bertjė išgirdo save atsakant:

– Ne, ne tai. Aš neišdrįsau į ją šauti.

Monika kilstelėjo galvą, ir jų žvilgsniai susitiko. Ji lėtai pakėlė ranką ir apvedė pirštais jo veidą.

– Žinai, – tarė (tą akimirką jiedu buvo vieni pasaulyje), – žinai, net jei tu būtum ją nušovęs...

Visi kiti tarytum pranyko, jis prisitraukė ją prie savęs, o liepsnos židinyje įsiplieskė neapsakomai kaitriai.

Žigolo

Jis žingsniavo greta jos pažliugusiais nukritusių lapų nuklotais takais, kartkartėmis ištiesdamas jai ranką, kad padėtų peržengti balą. Ir šypsojosi, šypsojosi nuoširdžia šypsena. Ji mąstė, kad bet kuriam jaunuoliui šitas pasivaikščiojimas po Medono mišką būtų buvęs tikras lažas, ypač su jos amžiaus moterimi. Ne sena, bet pavargusia moterimi, kuri klaidžioja po miškus, nejausdama tikro malonumo – tiesiog dėl to, kad jai tai labiau prie širdies negu kinas ar pernelyg triukšmingi barai.

Be abejo, jam svarbiausia buvo kelionė automobiliu, tuo prabangiu, greitaeigiu automobiliu, kurį jis vairavo su vaikišku džiugesiu; bet ar tai atpirko tą nesibaigiantį tylų pasivaikščiojimą rudens nuniokotomis alėjomis? „Jam nuobodu, jam turbūt mirtinai nuobodu." Ta mintis keistai glostė jai širdį, ir ji pasuko į kitą alėją, priešinga keliui atgal kryptimi, su kažkokia baime, atmiešta viltimi.

Viltimi, kad staiga jis sukils prieš tą nuobodulį, įnirš, ims užgaulioti, šnekėti siaubingus dalykus, pagaliau patvirtinsiančius, kad ją nuo jo skiria dvi dešimtys metų.

Bet jis visą laiką šypsojosi. Ji niekada nebuvo mačiusi jo sudirgusio nei atžaraus, nei su ta išdidžiai maloninga, pašaipia

šypsenėle, žaidžiančia labai jaunų vyrų lūpose, kai jie žino esą geidžiami. Su šypsenėle, kuri taip aiškiai byloja: „Jeigu jums tai teikia malonumą... Nepamirškite, aš laisvas kaip vėjas; neerzinkite manęs." Su ta žiauria jaunystės šypsenėle, kuri ją sustingdo, paverčia atšiauria, užgaulia ir jau tieksyk pastūmėjo nutraukti santykius. Su Mišeliu, kurio lūpose pirmą kartą ją pastebėjo, paskui su kitais...

O jis kartojo: „Atsargiai", prilaikydamas ją už rankos, kad ji į gervuogės krūmą neperplėštų kojinės ar suknelės, tos taip gerai sukirptos, tokios elegantiškos suknelės. Jeigu vieną dieną jo lūpose šmėstelės ta šypsenėlė, ar ji beįstengs išguiti jį taip pat, kaip anuos? Jautė pristigsianti drąsos. Ne dėl to, kad vertino jį labiau už kitus: ji visiškai jį išlaikė, rengė, dovanodavo brangius daiktus, o jis jų neatsisakydavo. Jam buvo svetimas kvailas ir šiurkštus tų kitų gudravimas, tas bjaurus užsispyrimas, kai jie ko nors užsigeisdavo ar tardavosi esą įžeisti sudarytų mainų – jų kūnas už jos pinigus, – iš tiesų, matyt, taip ir būdavo: jie tardavosi esą įžeisti. Išreikalaudavo bet ko, kas prašmatnu, brangu, ko jiems netgi nereikėdavo, vien tam, kad atgautų savigarbą. Žodis „savigarba" mintyse ją prajuokino. Tačiau tai buvo tikslus žodis.

Nikola (ir dar tas juokingas vardas!) veikiausiai žavėjo tuo, kad tų dovanų geidė; beje, nereikalavo jų, bet priimdavo su tokiu akivaizdžiu pasitenkinimu, jog ji jausdavosi esanti ne sena meilužė, perkanti jauną kūną ir slapčia niekinama, o paprasta moteris, dovanomis malonintanti vaiką. Ji skubiai nugindavo tuos jausmus. Dėkui Dievui, ji nesistengia būti motiniška, globėjiška tai godžių ir pernelyg dailių jau-

niklių gaujai. Nesistengia žaisti slėpynių su faktais, ji ciniška ir blaivi, jie aiškiai tą junta, ir tai įkvepia jiems bent krislelį pagarbos. „Tu man duodi savo kūną, aš moku." Kai kurie, įžeisti, kad ne jų valia ją atstumti, mėgino įvelti ją į neaiškų jausmingumą, galbūt taip siekdami iš jos išpešti šiek tiek daugiau. Ji pasiuntė juos kitoms globėjoms, pabrėždama, koks nereikšmingas jų vaidmuo: „Aš niekinu jus taip, kaip niekinu pati save dėl to, kad jus pakenčiu. Laikau jus tik toms dviem nakties valandoms." Nusmukdydavo juos iki gyvulių lygmens – sąmoningai, nesigraužda ma.

Su Nikola sunkiau: žigolo amato jis neatmiešia jokiais jausmais nei stačiokiškumu ar jausmingumu. Jis malonus, mandagus ir geras meilužis, galbūt ne per daug įgudęs, tačiau karštas, kone švelnus... Leidžia pas ją dienas, išsitiesęs ant kilimo, skaitinėdamas viską, kas pakliūna po ranka. Be paliovos nekaulija pasižmonėti, o kai tai atsitinka, regis, nepastebi iškalbingų į juos svaidomų žvilgsnių: lieka vis toks pat paslaugus, besišypsantis, lyg vedžiotųsi jauną, paties pasirinktą moterį. Apskritai, išskyrus tai, kad ji elgiasi su juo išdidžiai maloningai ir šiurkščiai, jų santykiai niekuo nesiskiria nuo eilinės poros santykių.

– Jums nešalta? – Jis susirūpinęs dirstelėjo į ją, tarsi iš tiesų jos sveikata jam rūpėtų labiau už viską pasaulyje. Ji supyko ant jo už tą gerai atliekamą vaidmenį, už tai, kad jis taip arti to, ko ji būtų galėjusi tikėtis dar prieš dešimtį metų; prisiminė tais laikais dar turėjusi turtingą vyrą, tą turtingą ir bjaurų vyrą, kuriam terūpėjo vien jo reikalai.

Per kokį kvailumą ji nepasinaudojo savo grožiu, dabar jau sužiedėjusiu, ir jo neapgaudinėjo? Tada ji miegojo. Kad

atsibustų, prireikė jo mirties ir pirmosios nakties su Mišeliu. Viskas prasidėjo tą naktį.

– Klausiau, ar jums nešalta.

– Ne, ne, beje, mes tuoj grįžtame.

– Nenorite mano švarko?

Gražiojo „Creed" švarko... Išsiblaškiusi ji dirstelėjo į jį kaip į kažkokį ne per daug patrauklų savo pirkinį. Švarkas buvo pilkai rudas; kaštoniniai Nikola plaukai, vešlūs, šilkiniai, dailiai derėjo prie tų rudens spalvų.

– Kiek rudenų, – kuštelėjo ji pati sau. – Jūsų švarkas, tas miškas... mano ruduo.

Jis neatsiliepė. Ją pačią nustebino jos žodžiai – savo amžiaus ji niekad neminėdavo. Jis tai puikiai žinojo, bet jam buvo vis vien. Ji būtų galėjusi kad ir į tvenkinį pulti. Akimirką įsivaizdavo save, plūduriuojančią vandenyje su savo „Dior" suknele... Kvailos mintys, pritinkančios jaunuoliams. „Mano amžiuje niekas negalvoja apie mirtį, visi kabinasi." Kabinasi pinigų, nakties džiaugsmų ir naudojasi, naudojasi šituo jaunuoliu, žingsniuojančiu greta tuščia alėja.

– Nikola, – prabilo ji savo kimiu, valdingu balsu. – Nikola, pabučiuokit mane.

Juos skyrė bala. Prieš peržengdamas balą, jis žvilgtelėjo į ją, o jai šmėstelėjo mintis: „Turbūt jis manęs nekenčia." Jis priglaudė ją, švelniai kilstelėjo jos galvą.

„Mano amžius, – galvojo ji, kai jis ją bučiavo, – mano amžius – šią akimirką tu jį pamiršti... tu per jaunas, kad nesuliepsnotum prisilietęs ugnies, Nikola..."

– Nikola!

Jis žiūrėjo į ją priduseęs, susitaršiusiais plaukais.

– Man suskaudo, – šyptelėjo ji.

Tylėdami jie traukė toliau. Ji stebėjosi, kaip daužosi jos širdis. Tas bučinys – ir kas gi apsėdo Nikola? – tas bučinys tarsi atsisveikinimo pabučiavimas, tarsi jis mylėtų ją, liūdnas ir godus! Jis laisvas kaip vėjas, atviras visoms moterims, visokiai prabangai. Kas jį apsėdo? Ir tas ūmus pablyškimas... Jis pavojingas, neapsakomai pavojingas... Jie gyvena drauge jau daugiau kaip šešetas mėnesių, jei tai užtruks ilgiau, ims kelti pavojų. Beje, ji pavargo, Paryžius, šurmulys ją išsekino. Rytoj ji išvyks į Pietus – viena.

Jie ėjo prie automobilio. Ji atsigręžė į jį ir nejučiom, su užuojauta paėmė už rankos. Galų gale tas vaikinas netenka pragyvenimo šaltinio. Netgi laikinai tai nėra malonu.

– Rytoj išvykstu į Pietus, Nikola. Aš pavargau.

– Ar vežatės mane?

– Ne, Nikola, nesivežu.

Beje, ji dėl to apgailestavo. Smagu būtų buvę parodyti Nikola jūrą. Turbūt jis ją jau yra matęs, bet visada atrodydavo, lyg jis viską atrastų pirmą kartą.

– Aš... aš jums nusibodau?

Jis kalbėjo tyliai, nuleidęs akis. Balsas buvo kažkaip pasikeitęs, ir tai ją sujaudino. Prieš akis šmėstelėjo būsimas jo gyvenimas, bjaurūs ginčai, kompromisai, nuobodis, ir visa tai dėl to, kad jis per gražus ir per silpnas – pats tas grobis tam tikroms tam tikros aplinkos, tam tikrų išteklių moterims, tokioms moterims, kaip ji.

– Nė kiek nenusibodote, mano mažasai Nikola. Jūs labai mielas, labai žavus, bet tai negalėjo amžinai tęstis, tiesa? Mudu pažįstami jau daugiau kaip šešetas mėnesių.

– Taip, – tarstelėjo jis tarytum išsiblaškęs. – Pirmas kartas buvo pas ponią Esini, per tą kokteilį.

Ji staiga prisiminė šurmuliuojantį kokteilį ir pirmąjį įspūdį, kurį susidarė apie Nikola, tą nelaimingą profilį, nes senoji ponia Esini kalbėjosi su juo per daug prisikišusi, vaikiškai krizendama. Primygtas prie bufeto Nikola negalėjo pasprukti. Tas reginys iš pradžių sužadino jai šypseną, paskui ji įsižiūrėjo į Nikola – vis įdėmiau, su vis augančiu cinizmu.

Tie kokteiliai buvo tikros mugės, parodos. Nedaug trūko, kad brandaus amžiaus moterys imtų kilsnoti jaunuoliams viršutinę lūpą ir apžiūrinėti iltinius dantis. Galop ji priėjo pasisveikinti su namų šeimininke ir eidama pro veidrodį netikėtai pasirodė sau graži. Nikola, matyt, taip atlėgo nuo to atotrūkio, kad ji nejučiomis nusišypsojo, ir ta šypsena sukėlė senajai poniai Esini įtarumą.

Nikola ji pristatė nenorom. Paskui užsimezgė įprastas pokalbis apie žmones ir jų papročius. Nikola, regis, ne ką apie tai teišmanė. Po valandos jis iš tikrųjų pradėjo jai patikti, ir ji nusprendė pasakyti tai nedelsdama, kaip paprastai. Jie sėdėjo prie lango, ant sofos, jis degėsi cigaretę, ir čia ji nežymiai sutrikusiu balsu ištarė jo vardą:

– Jūs man patinkate, Nikola.

Jis nekrustelėjo, bet išsiėmė iš burnos cigaretę ir nieko nesakydamas atidžiai pažvelgė į ją.

– Aš gyvenu „Ritze", – šaltai pridūrė ji.

Jai nebuvo paslaptis, kad šis faktas yra svarbus. „Ritzo" viešbutis – kiekvieno žigolo garbės reikalas. Nikola tarsi prieštaraudamas sujudėjo, bet nepratarė nė vieno žodžio, kuris parodytų, jog suprato. Ji pagalvojo: „Ką gi", ir atsistojo.

– Aš išeinu. Tikiuosi, iki greito pasimatymo.

Nikola taip pat pakilo. Buvo truputį pablyškęs.

– Ar galiu jus palydėti?

Automobilyje jis apglėbė jos pečius ir užvertė ją begalybe karštų klausimų apie greitinančios pavaros veikimą ir variklio vingrybes. Miegamajame ji pirmoji jį pabučiavo, o jis suspaudė ją glėbyje su lengvu virpuliu, siautulingai ir podraug švelniai. Auštant jis miegojo kaip vaikas kietu miegu, o ji priėjo prie lango pažiūrėti, kaip virš Vandomo aikštės brėkšta diena.

O paskui – Nikola ant kilimo, pats su savimi lošiantis kortom, Nikola greta jos žirgų lenktynėse, Nikola akys virš auksinio portsigaro, kurį ji jam dovanoja, Nikola, netikėtai, tarytum vagis, vieną vakarą bučiuojantis jai ranką. O dabar – Nikola, kurį ji tuoj paliks ir kuris tyli, neprarasdamas to begalinio atsainumo...

Ji įsėdo į automobilį ir netikėtai pavargusi atlošė galvą ant sėdynės. Nikola įsitaisė greta ir pajudėjo iš vietos.

Pakeliui ji kartais dirstelėdavo į tą susikaupusį, tarytum nutolusį profilį, nejučiomis galvodama, kad dvidešimties metų būtų beprotiškai jį įsimylėjusi ir kad visas gyvenimas turbūt tėra painiava be išeities. Privažiavęs Italijos vartus, Nikola atsisuko į ją.

– Kur važiuojame?

– Reikėtų užsukti į „Johny's", – atsiliepė ji. – Septintą esu susitarusi su ponia Esini.

Ši, kaip paprastai, prisistatė laiku. Viena iš nedaugelio gerųjų jos savybių. Nikola truputį sumišęs paspaudė senajai poniai ranką.

Ji žiūrėjo į juos. Į galvą jai šovė juokinga mintis.

– Beje, rytoj išvažiuoju į Pietus ir negalėsiu ateiti į jūsų kokteilį šešioliktą dieną, labai apgailestauju.

Ponia Esini pažvelgė į ją ir Nikola apsimestinai sugrudusiu žvilgsniu.

– Judviem gerai. Saulėje...

– Aš nevažiuoju, – trumpai tarstelėjo Nikola.

Stojo tyla. Abiejų moterų žvilgsniai nukrypo į Nikola. Ponios Esini žvilgsnis primygtinesnis.

– Bet turėtumėte ateiti į mano kokteilį. Juk neliksite Paryžiuje vienut vienas, tai per daug liūdna.

– Gera mintis, – pritarė ji.

Ponia Esini ištiesė ranką ir jau dėjo ją ant Nikola rankovės savininkės gestu. Šio reakcija buvo netikėta. Jis staiga pakilo ir išėjo. Ji pavijo jį tik prie automobilio.

– Na jau, Nikola, kas jums? Ta vargšelė Esini truputį paskubėjo, bet jūs seniai kritęs jai į akį, nieko čia dramatiško.

Nikola stovėjo prie automobilio. Netarė nė žodžio ir, atrodo, sunkiai alsavo. Ji pajuto gailestį.

– Sėskite į mašiną. Viską paaiškinsite namie.

Tačiau jis nelaukė, kol jie atsidurs namuose. Trūksmingu balsu išklojo, jog jis – ne galvijas, jog išsisuks pats ir nepakęs, kad ji paliktų jį suryti tokiam maitvanagiui, kaip toji Esini. Ir niekuo negalįs šiai padėti, ji per sena...

– Bet klausykite, Nikola, ji mano amžiaus.

Jie privažiavo jos viešbutį. Nikola atsisuko į ją ir staiga suspaudė jos veidą tarp delnų. Žiūrėjo į ją iš labai arti, o ji veltui stengėsi ištrūkti, suvokdama, kad jos makiažas veikiausiai neatlaikė kelio.

– Jūs – kas kita, – tyliai pratarė Nikola. – Jūs... jūs man patinkate. Patinka jūsų veidas. Kaip...

Jo balse skambėjo neviltis; jis paleido ją. Ji buvo apstulbusi.

– Kaip ką?

– Kaip galėjote pasiūlyti mane tai moteriškei? Ar nepraleidau su tavimi šešeto mėnesių? Ar niekada nepagalvojai, kad galiu prie tavęs prisirišti, kad galiu?..

Ji staiga nusisuko.

– Tu gudrauji, – ištarė tyliai. – O aš negaliu sau leisti gudrauti. Jau nebegaliu. Eikite sau.

Užkopusi į numerį, pažvelgė į save veidrodyje. Buvo nepataisomai sena, jau per penkiasdešimt, o akys – paplūdusios ašaromis. Ji skubiai susikrovė lagaminus ir viena atsigulė į savo didelę lovą. Ilgai verkė, o paskui užmigo, kartodama sau, kad tai nervai.

Paslikas žmogus

Jis dar sykį apsivertė glaudžiuose pataluose, grėsminguose it lakiosios smiltys, su siaubu juose užuosdamas savo paties kvapą, tą kvapą, kurį kadaise rytais taip mėgo užuosti ant moterų kūno. Tais gražiais rytais Paryžiuje po bemiegių naktų ir kelių į užmaršti nugrimzdusių valandų greta svetimo kūno, tais rytais, kai pakirsdavo išvargęs ir lengvas ir skubėdavo išsidanginti. Skubėdavo – jis visad skubėdavo, tačiau čia, paslikas šią pavasario popietę, merdėjo be galo lėtai. „Mirti" – keistas žodis, dabar tai atrodė jam nebe ta beprasmė ir akivaizdi tiesa, kitados taip dažnai akindavusi jį greičiau veikti, o tarsi koks nelaimingas atsitikimas. Lyg susilaužyti koją slidinėjant. „Kodėl aš, kodėl šiandien?"

– Tiesą sakant, gal aš dar pasveiksiu, – ištarė jis balsu.

Ir šešėlis, įsitaisęs prie lango, prieš šviesą, lengvai krūptelėjo. Jis buvo ją pamiršęs, beje, jis visada ją pamiršdavo. Prisiminė, kaip nustebo, sužinojęs apie jos romaną su Žanu. Kai kam ji tebebuvo gyva, graži, turėjo kūną. Jis lengvai susijuokė, ir nuo to juoko sutankėjo tokie brangūs jo širdies dūžiai.

Jis miršta. Žino – jis miršta. Kažkas drasko jam kūną. O ji, palinkusi prie jo, prilaiko jį už pečių, ir jis jaučia savo juokingai sulysusią mentę krūpčiojant švelnioje žmonos rankoje.

Juokinga, štai nuo ko jis miršta. Ar esama ligos, kuri leidžia gražiai numirti? Veikiausiai ne, o vienintelis žmonių grožis galbūt slypi būsimojo gyvenimo siekyje. Tačiau jis jau rimo, jinai guldė jį ant pagalvės, ir kai lenkėsi drauge su juo, jos veidas šmėstelėjo saulės spindulyje, ir jis ją išvydo. Kas be ko, jos veidas gražus, dėl to veido jis ir vedė ją prieš dvidešimt metų. Bet veido išraiška jį suerzino. Susirūpinęs, nutolęs veidas. Matyt, ji galvoja apie Žaną.

– Sakiau, gal aš dar ir pasveiksiu.

– Taip, taip, – atitarė ji.

Keista. Ji tikrai jo nebemyli. Puikiai žino, kad jam galas. Bet „ji" jau taip seniai jį prarado. „Žmones prarandi tik vieną kartą" – kur jis tai skaitė? Ar tai tiesa? Vis dėlto ji neberegės jo įeinant, skaitant laikraštį, šnekant. Ne, ji jo nebemyli. Jei mylėtų, būtų pasakiusi: „Ne, mano meile, tu greit mirsi", imdama jį už rankų su lygiu, sutelktu veidu, atsispindinčiu nuovoką to, kas nepataisoma, nuovoką, kurią žmogus įgyja vienu sykiu akivaizdoje to, kurį myli ir kuris miršta, akivaizdoje...

– Nesiblaškyk, – pasakė ji.

– Aš nesiblaškau, tik šiek tiek pasijudinau. Blaškymasis jau nebe man.

Jis nutaisė žaismingą toną. „Bet galų gale aš tuoj mirsiu, – pagalvojo. – Gal turėčiau su ja rimtai pasikalbėti? Bet apie ką? Apie mus? To nebėra ar tėra tik truputis." Vis dėlto vien mintis, kad gali dar ką nors paveikti savo žodžiais, grąžino jam senąją nekantrą.

– Aš tave gaišinu, – pratarė. – Apgailestauju.

Ir paėmė ją už rankos lėtu, ramiu judesiu. Paskutinį kartą taip buvo prieš dvejus metus, Bulonės miške: jis sėdėjo ant

suoliuko su ganėtinai jauna ir paika mergina ir, kad jos neišbaidytų, padarė tokį pat ramų gestą. Beje, nereikalingą – po valandos ji jau buvo pas jį. Bet jis prisiminė tą begalinį kelią, kurį turėjo įveikti jo ranka, kad pasiektų tuos raustelėjusius pirštus... Tokios akimirkos...

– Tavo graži ranka, – pasakė.

Ji neatsiliepė. Jis vos ją įžiūrėjo. Panoro, kad ji atvertų langines, bet pagalvojo, kad tamsa kur kas labiau tinka paskutinei komedijai. „Komedija" – kodėl jam toptelėjo tas žodis? Čia nėra nieko, kas būtų dingstis komedijai. Bet jis jau mėgino ją sugraudinti.

– Ketvirtadienis, – pratarė gailiai. – Kai buvau mažas, vis vyliausi, kad vieną dieną ateis keturių ketvirtadienių* savaitė. Dabar taip pat: gyvenčiau trim dienom ilgiau.

– Nešnekėk niekų, – tarė ji, gūžtelėdama pečiais.

– O, ne! – atšovė jis, netikėtai įširdęs, ir pabandė kilstelėti ant alkūnių. – Tu neatimsi iš manęs mirties! Puikiai žinai, kad aš tuoj mirsiu.

Ji pažvelgė į jį ir šyptelėjo.

– Ko šypsaisi? – lipšniai paklausė jis.

– Tai man priminė vieną frazę – tu neprisimeni – prieš penkiolika metų. Mes viešėjome pas Faltonė. Tada nežinojau, kad mane apgaudinėji, apskritai, įtariau...

Jis pajuto atbundant senąjį pasitenkinimą, bet gan greitai jį užgniaužė. Į kokias tik keistas situacijas jis nebuvo įsipainiojęs, į kokias absurdiškas istorijas!

* Ketvirtadienis – laisva diena Prancūzijos mokiniams. (Čia ir toliau – vert. past.)

– Na ir ką?

– Tą vakarą supratau, kad tu – Nikolės Faltonė meilužis. Jos vyro nebuvo, ir kai parvežei mane namo, pasakei, kad turi užsukti į biurą, užbaigti nežinau ką...

Ji kalbėjo lėtai, pabrėždama žodžius. O jis galvojo apie Nikolę. Šviesiaplaukę, švelnią, linkusią paverkšlenti.

– Tada pasakiau norinti, kad grįžtum, pasakiau, kad taip būtų geriau; nedrįsau prisipažinti, jog žinau, – tu amžinai koneveikdavai pavydžių moterų paikumą, ir aš bijojau...

Ji kalbėjo vis tyliau ir tyliau, svajingai, bemaž taip, kaip švelniai pasakojama apie liūdną vaikystę. Jisai irzo.

– Ir tada pasakiau tau, kad greitai mirsiu?

– Ne, bet formuluotė buvo ta pati: tu man pasakei... O, ne! – nusikvatojo ji. – Tiesiog įstabu!

Jis taip pat nusijuokė, bet nelinksmai. Galų gale, ne metas juokams, ypač jai – jis vienas gali leisti sau tą herojišką linksmybę.

– Ir kas toliau?

– Pasakei: „Tu neatimsi iš manęs tos moters, puikiai matai, aš jos noriu."

– A, – tarstelėjo jis. (Buvo nusivylęs, lyg ir tikėjosi sąmojaus.) – Nieko čia juokingo.

– Iš tiesų, – pasakė ji. – Bet pasakyti tai man, su tokiu įsitikinimu!..

Ji dar sykį nusijuokė, truputį susigėdusi, tarsi jaustųsi jį įžeidusi.

Bet dabar jis klausėsi savo širdies. Duslaus ir graudaus lengvo plastėjimo. „Mes tokie menkystos", – pagalvojo su kažkokiu kartėliu. Per visą gyvenimą iki soties prisižiūrėjo, kaip pasi-

tvirtina tos banalybės, kurių neapkentė būdamas dvidešimties. Mirtis bus panaši į mirtį taip pat, kaip meilė – į meilę.

– Ką gi, – pratarė užsimerkęs, – tai buvo tikrai paranki širdis.

– Ką? – atsiliepė ji.

Jis pažvelgė į ją. Keista išeiti ir palikti čia žmogų, žinantį daugybę tokių istorijėlių apie tave, nukreiptų prieš tave, prieš tai, kas veikiai bus tavo šešėlis. Žmogų, kuris dvidešimties buvo toks švelnus, toks beginklis ir kuris šiandien jam regisi toks pasikeitęs. Kurio jis nebeatpažįsta. Marta... Kuo ji virto?

– Ar myli, – pratarė, – tą Žaną?

Ji atsakė, bet jis jos nesiklausė. Dar sykį mėgino suskaičiuoti saulės spindulius ant lubų. Takius, plunksnuotus saulės spindulius. Ar Vidužemio jūra ir po to bus tokia pat mėlyna? Kažkas dainavo kieme. Gyvenime jis mėgo kokias trisdešimt melodijų taip aistringai, kad galų gale ėmė nebepakęsti muzikos. O Marta skambino pianinu. Tačiau buvo taip mažai dailių pianinų, o jo baldų skonis buvo toks išrankus. Žodžiu, pianino jie neįsigijo.

– Ar nebemokėtum skambinti pianinu? – paklausė jis gailiai.

– Pianinu? – pakartojo ji.

Ji stebėjosi, nebeprisiminė: pamiršo savo jaunystę. Tik jam malonu prisiminti Martos pakaušį juodame pianino fone, tiesiai laikomą jauną šviesų Martos pakaušį. Jis nusisuko.

– Kodėl kalbi apie pianiną? – neatlyžo ji.

Jis neatsakė, tik suspaudė jai ranką. Jo širdis jį baugino, jis atpažino senąjį skausmą. Ak, bent akimirką vėl pasijusti saugiam, pajusti Dafnės petį, alkoholio skonį.

Tačiau Dafnė gyvena su tuo jaunu paikšiu Gi, o alkoholis tik paspartina įvykių eigą. Jam baisu, štai kas, jam baisu... Tai ta tuštuma jo galvoje, sutraukti raumenys. Koks siaubas – jis taip siaubingai bijojo mirties, kad net nusišypsojo.

– Man baisu, – pasakė jis Martai.

Paskui pabrėždamas pakartojo tuos du žodžius. Du atšiaurius, šiurkščius žodžius, žmogiškus žodžius. Visi jo gyvenimo žodžiai buvo tokie lengvi ištarti, tokie takūs: „mano brangusis", „mieloji", „kada nori", „tuojau", „rytoj". Marta – vardas ne itin švelnus, ir jo lūpos nedažnai jį tardavo.

– Nesijaudink, – tarė ji.

Paskui palinko prie jo, delnu pridengė jam akis.

– Viskas bus gerai. Aš būsiu čia, nepaliksiu tavęs.

– O, nesvarbu, – atsiliepė jis. – Jei tau reikia kur nors eiti ar apsipirkti...

– Spėsiu.

Jos akys buvo pilnos ašarų. Vargšė Marta, jai tai netinka. Ir vis dėlto jis truputį atlėgo.

– Nepyksti ant manęs? – paklausė.

– Aš prisimenu ir visa kita, – sukuždėjo ji, ir jos balsas priminė jam dešimtį panašių, kiek prikimusių balsų kur nors svetainės kampe ar paplūdimio pakraštyje. Jo karstą lydės pratisas kuždesys, švelnus ir juokingas. Įsitaisiusi savo krėsle, Dafnė, paskutinioji, prisimins jo siluetą, ir jaunasis Gi sudirgs.

– Viskas gerai, – pasakė jis. – Būčiau norėjęs mirti kviečių ar avižų lauke.

– Ką sakai?

– Stiebeliai siūruotų virš mano galvos. Žinai: „Kyla vėjas, reikia stengtis išgyventi."

– Nusiramink.

– Mirštantiesiems visada liepiama nusiraminti. Pats metas.

– Taip, – tarė ji, – metas.

Jos, Martos, balsas gražus. Jos ranka tebegulėjo jo delne. Jis mirs su moters ranka, viskas gerai. Ar svarbu, kad ta moteris – jo žmona?

– Laimė dviese – ne toks paprastas dalykas... – pratarė.

Paskui nusikvatojo, nes galų gale toji laimė buvo jam nė motais. Laimė, Marta, Dafnė. Jis – tik tolydžio plastanti širdis, ir šiuo metu tai vienintelis dalykas, kuriam jis neabejingas.

Nepažįstamoji

Visu greičiu įveikusi posūkį, ji staigiai sustojo prieš namus. Privažiuodama visada pasignalizuodavo. Beje, pati nežinojo kodėl, bet visada artėdama įspėdavo vyrą Deividą, kad ji čia. Tą dieną svarstė, kaip ir kodėl įgijo šį įprotį. Galų gale jau dešimt metų, kai jie susituokę, dešimt metų, kai įsikūrę šiame žaviame vasarnamyje prie Ridingo, ir, atrodo, nėra jokio reikalo šitaip skelbti, kad parvyksta, savo dviejų vaikų tėvui, savo vyrui, prireikus ir globėjui.

– Kur jis prasmego? – stojusioje tyloje tarstelėjo ji, išlipo iš mašinos ir plačiu golfo žaidėjos žingsniu patraukė prie namo, lydima ištikimosios Lindos.

Lindai Fortman gyvenime nepasisekė. Būdama trisdešimt dvejų, po skaudžių skyrybų liko viena – apie ją dažnai kas nors sukdavosi, bet ji buvo viena – ir tik Milisentės lipšnumas ir entuziazmas padėdavo ištverti su ja, pavyzdžiui, ištisą sekmadienį golfo lauke. Nors nelinkusi aimanuoti, Linda buvo velniškai vangi. Dairydavosi į vyrus (aišku, viengungius), jie jai atsakydavo tuo pačiu, bet atrodė, kad tuo viskas ir apsiribos. Milisentei, apdovanotai gyvybingumu, žavesiu ir strazdanėlėmis, Lindos asmenybė buvo mįslė. Kartais Deividas su savo įprastu cinizmu bandydavo jai viską paaiškinti. „Ji laukia

patino, – sakydavo. – Ji tokia, kaip visos kitos moterėlės, ji laukia patino, kurį galėtų pasiglemžti." Bet tai buvo netiesa ir apskritai vulgaru. Milisentės nuomone, Linda tiesiog paikai laukė, kad ją kas pamiltų – ją ir jos vangumą, ir užsikartų sau ant sprando.

Beje, kai pagalvoji, Deividas į Lindą žiūri su didele panieka ir sarkazmu, na ką gi, kaip ir į daugelį jų draugų. Reikėtų su juo apie tai pasikalbėti. Jis, pavyzdžiui, nenori įžvelgti, koks gerutis yra tas rubuilis kvaišelis Frankas Harisas – žinia, retapėdis, bet toks dosnus, toks nuoširdžiai mielas. Paprastai Deividas sakydavo: „Tas tipas – bobišius, tik neranda sau bobų...", ir kiekvienąsyk nusijuokdavo iš savo paties sąmojo, lyg tai būtų kokia nors nepakartojama Bernardo Šo ar Oskaro Vaildo mintis.

Ji pastūmė duris, įėjo į svetainę ir nustėrusi stabtelėjo ant slenksčio. Visur buvo pilna nuorūkų, atkimštų butelių, o kampe netvarkingai mėtėsi du chalatai: jos ir Deivido. Trumpą panikos akimirką jai kilo noras apsisukti, sprukti iš čia ir pamiršti, ką matė. Ji širdo ant savęs, kad nepaskambino sugrįšianti anksčiau, negu buvo numatyta: ne pirmadienio rytą, o sekmadienio vakarą. Tačiau Linda jau stovėjo už jos, išplėtusi akis savo baltame veide, regis, netekusi žado, ir jai teko susigriebti, apsiginti nuo kažko nepataisomo, kas veikiausiai pas ją įvyko. Galų gale, pas ją?.. pas juos?.. Juk jau dešimtį metų ji sakydavo „mūsų namai", o Deividas – „namai". Dešimtį metų ji kalbėjo apie kambarinius augalus, gardenijas, verandą, sodus, ir dešimt metų Deividas nuleisdavo jos žodžius negirdom.

– Bet vis dėlto, – prabilo Linda, ir nuo šaižaus jos balso Milisentė krūptelėjo, – bet vis dėlto, kas čia atsitiko? Kai tavęs nėra, Deividas rengia vakarėlius?

Ji juokėsi. Ji, atrodo, žiūrėjo į tai visai linksmai. Ir iš tikro, labai gali būti, kad Deividas, užvakar išvykęs į Liverpulį, bus skubomis grįžęs, pernakvojęs čia ir išvažiavęs vakarieniauti į klubą čia pat, netoliese. Tik tie du chalatai, tie du gedulingi skarmalai, tos dvi kone svetimoterystės vėliavos, ir ji pati nusistebėjo, kad stebisi. Juk galų gale Deividas – labai gražus vyras. Šviesiaakis, juodaplaukis, švelnių bruožų, apdovanotas kandžiu humoro jausmu. Ir vis dėlto jai niekuomet nebuvo atėję į galvą, ji niekuomet nebuvo pajutusi ir, *a fortiori*, turėjusi nė menkiausio įrodymo, kad jis geistų kitos moters. Tai – neaišku kaip, bet tvirtai – ji žinojo. Buvo visiškai tikra: Deividas niekuomet nesižvalgė į jokią kitą moterį, išskyrus ją.

Ji nusipurtė, perėjo kambarį, paėmė iš kampo du šventvagiškus chalatus ir numetė juos virtuvėje. Labai skubiai, bet ne taip, kad nepastebėtų ant stalo dviejų puodelių ir sviestu išterliotos lėkštelės. Ji paskubom uždarė duris, lyg būtų tapusi išprievartavimo liudininke, ir kratydama pelenus, rikiuodama butelius stengėsi juokais nuleisti sukilusį Lindos smalsumą ir pasodinti ją.

– Absurdas, – tarė. – Įdomu, ar tarnaitė praeitą savaitgalį buvo atėjusi apsitvarkyti. Prisėsk, brangute. Jeigu nori, paruošiu tau puodelį arbatos.

Linda atsisėdo, rodėsi, prislėgta – ranka tarp kelių, rankinė siūbuoja ant pirštų galų.

– Norėčiau ne tos tavo arbatos, o ko nors stipresnio, – pratarė. – Tas paskutinis golfo takas mane pribaigė...

Tada Milisentė grįžo į virtuvę, stengdamasi neužkliūti žvilgsniu už dviejų puodelių, nutvėrė keletą ledo kubelių, butelį brendžio ir viską nunešė Lindai. Jos susėdo viena priešais

kitą svetainėje, toje žavioje svetainėje, dekoruotoje bambuku ir margaspalviu džersiu, kurį Deividas buvo parvežęs nežinia iš kur. Kambarys vėl atgavo savo išvaizdą – jei ne žmogišką, tai bent vidurinio luomo anglų, o pro stiklines duris buvo matyti, kaip vėjas lanksto guobas – tas pats vėjas, kuris prieš valandą išginė jas iš golfo lauko.

– Deividas Liverpulyje, – pasakė Milisentė ir susigriebė, kad jos balsas skamba kategoriškai, tarytum vargšė Linda galėtų jai paprieštarauti.

– Na taip, – paslaugiai pritarė Linda. – Žinau, tu man sakei.

Ir jos drauge sužiuro pro langą, paskui į savo batus, paskui viena į kitą.

Kažkas ėmė smelktis į Milisentės mintis. Nelyg koks vilkas, lapė, bent jau laukinis žvėris – žvėris, kuris skaudžiai ją draskė. Ir tas skausmas darėsi vis aštresnis. Kad nusiramintų, ji nugėrė didelį gurkšnį brendžio, ir jos žvilgsnis vėl nukrypo į Lindą. „Ką gi, – pagalvojo ji, – šiaip ar taip, jei yra taip, kaip man atrodo, jei yra taip, kaip atrodo ar galėtų atrodyti bet kuriam logiškai mąstančiam žmogui, šiaip ar taip, tai ne Linda. Mes drauge praleidom savaitgalį, ir ji tokia pat išsigandusi, kaip ir aš, netgi, keista, dar labiau." Mat jai mintis apie Deividą, parsivedantį į jų namus moterį, ar vaikai būtų čia, ar ne, mintis apie Deividą, parsivedantį tą moterį ir skolinantį jai jos chalatą, – ta mintis vis dar atrodė jai visiška nesąmonė. Deividas nesižvalgo į kitas moteris. Beje, Deividas į nieką nesižvalgo. Ir žodis „niekas" staiga nuaidėjo jos galvoje tarsi gongas. Iš tiesų, jis į nieką nesižvalgo. Netgi į ją. Deividas gimė gražus ir aklas.

Žinoma, po dešimties metų natūralu, kone padoriau, kad jų kūniški santykiai, galima sakyti, nutrūko. Žinoma, natūralu, kad po viso to laiko ne kažkas beliko iš to nartaus, karštakraujo, tokio nenustygstančio jaunuolio, kurį ji pažinojo, tačiau vis tiek beveik keista, kad tas dailus vyras, tas toks žavus neregys...

– Milisente, – prabilo Linda, – ką tu apie visa tai manai?

Ir ji mostu apvedė kambaryje vyraujančią netvarką.

– Ką turėčiau manyti? – atitarė Milisentė. – Arba namų tvarkytoja ponia Brigs pirmadienį neatėjo apsikuopti, arba Deividas praleido čia savaitgalį su kokia šliundra.

Ir ji prajuko. Iš teisybės jai tarsi palengvėjo. Klausimas buvo tinkamai pateiktas, viskas paprasta. Kuo puikiausiai gali pakikenti su gera drauge, kad esi apgauta ir atskleidi tai netikėtai, vėjui atgrasius tave nuo golfo partijos.

– Bet, – tarė Linda (ir taip pat prajuko), – bet ką tu čia šneki, kokia šliundra? Deividas visą laiką su tavimi, vaikais ir jūsų draugais. Nelabai įsivaizduoju, kaip jis galėtų rasti laiko tąsytis su tikra šliundra.

– O, – Milisentė juokėsi vis labiau – ji išties jautėsi atlėgusi, pati nežinodama kodėl, – galbūt tai Pamela ar Estera, ar Džanė... Žinok dabar.

– Nemanau, kad kuri nors iš jų jam patiktų, – beveik liūdnai tarstelėjo Linda ir sujudėjo lyg taikydamasi atsistoti – tas judesys beveik išgąsdino Milisentę.

– Žinai, Linda, – tarė ji, – net jei mes tikrai būtume užklupusios svetimavimą, puikiai žinai, mudu su Deividu nedarytume iš to tragedijos. Žinai, mes susituokę jau dešimt metų. Kiekvienam iš mudviejų pasitaikė ne viena proga... tuo ir baigiasi tragedija...

– Žinau, – tarė Linda, – visa tai ne per daug svarbu. Žinau, bet tikrai norėčiau važiuoti. Grįžti į Londoną.

– Tu nelabai mėgsti Deividą, tiesa?

Lindos akyse šmėstelėjo sumišimas, bet jį tuojau pat pakeitė kažkokia šiluma, švelnumas.

– Ne, ne, aš labai mėgstu Deividą. Pažįstu jį nuo penkerių metų, jis buvo geriausias mano brolio draugas Itone...

Po tos kvailos ir neįdomios frazės ji įsmeigė akis į Milisentę, lyg būtų pranešusi ką nors be galo reikšminga.

– Gerai, – tarė Milisentė, – tada nesuprantu, kodėl neatleistum Deividui to, ką aš pati esu nusiteikusi atleisti. Namai iš tiesų sujaukti, bet man geriau likti čia nei per tas pragariškas grūstis važiuoti atgal į Londoną.

Linda nutvėrė brendžio butelį ir šliūkštelėjo sau prabloškiančią porciją, bent jau Milisentės akimis.

– Deividas tau labai geras, – pasakė ji.

– Žinoma, – visai nuoširdžiai pritarė Milisentė.

Ir jis iš tiesų buvo paslaugus, galantiškas, globėjiškas, kartais tokios lakios vaizduotės ir, deja, dažniausiai tikras neurastenikas. Bet to ji Lindai neketino pasakoti. Neketino pasakoti jai apie Deividą, ištisom dienom tysantį ant sofos Londone užmerktomis akimis, nekeliantį kojos iš namų. Neketino pasakoti apie siaubingus Deivido košmarus. Apie maniakiškus Deivido skambučius kažkokiam verslininkui, kurio ji nė vardo negalėjo prisiminti. Apie Deivido pykčio priepuolius, kai katras nors iš vaikų susikirsdavo per egzaminą. Neketino pasakoti Lindai ir to, kad Deividas gali būti nepakenčiamas apstatymo, paveikslų klausimu nei kaip Deividas, paslaugusis Deividas, kartais pamiršta savo susitikimus, tarp kitų ir

su ja. Nei koks jis kartais grįžta namo. Negalėjo papasakoti Lindai ir to, kokį jį kartą aptiko, pažvelgusi į jo nugarą veidrodyje, su kokiomis žymėmis... Ir sulig tuo paprastu prisiminimu susvyravo: buvo užgautas jos, anglės, padorumas, ir ji paklausė – žodžiu, išgirdo save klausiant: „Manai, tai Etelė ar Pamela?" Juk galų gale jis beveik neturėjo laiko susitikinėti su kitomis moterimis, išskyrus šias. Moterys, netgi tos pasalūnės, reikalauja, kad vyras, kurį jos myli, skirtų joms šiek tiek laiko. Deivido istorijos – jeigu tokių esama – tegali būti ūmios, nevaldomos, žaibiškos, prostitučių ar profesionalių istorijos. Ir kaip įsivaizduoti Deividą – tokį išdidų, tokį subtilų – tampantį mazochistu?

Lindos balsas, kaip jai pasirodė, atsklido iš labai toli.

– Kodėl Pamela ar Etelė? Jos tokios reiklios...

– Tavo tiesa, – sutiko Milisentė.

Ji atsistojo, priėjo prie svetainės veidrodžio ir pažvelgė į save. Buvo dar graži, jai ganėtinai dažnai tai buvo kartojama ir kartais parodoma, o jos vyras – vienas žaviausių ir gabiausių jos aplinkos vyriškių. Tai kodėl jai atrodo, kad veidrodyje regi kažkokį skeletą – be raumenų, be gyslų, be kaulų ir be syvų.

– Gaila, – tarė (nebelabai suvokdama, apie ką kalba), – gaila, kad Deividas neturi draugų vyrų, taip pat, kaip ir moterų. Pastebėjai?

– Niekada nieko nepastebėjau, – atsiliepė Linda ar veikiau Lindos balsas, nes jau sutemo. Ir Milisentė matė tik jos siluetą, it kokią pelytę, tupinčią ant sofos ir žinančią, bet žinančią ką? Moters vardą. Kodėl jo neištarus? Linda pakankamai piktavališka ar pakankamai maloni – ką tokiais atvejais gali žinoti? –

kad pakuždėtų vardą. Tai kodėl šį liepos vakarą, gaubiama savo vienatvės, apsivilkusi šviesiu kostiumėliu, ji atrodo tokia įbauginta? Reikia viską grąžinti į sveiko proto ribas, į žemę. Jei tai tiesa, reikia pripažinti, kad Deividas turi romaną su kažkokia moterimi, drauguže ar profesionale. Svarbiausia, nedaryti iš to nešvarios istorijos, ir galbūt vėliau ji netgi turės progos linksmai jam atkeršyti su Persiu ar su kuo nors kitu. Į viską reikia žiūrėti aukštuomeniškai, klasikiniu būdu. Taigi ji pakilo, didingai nupurtė dulkes nuo sofos ir pareiškė:

– Klausyk, brangute, šiaip ar taip, mes nakvosime čia. Einu žvilgtelėti, kaip atrodo kambariai viršuje. Ir jei apskritai mano brangusis vyras surengė čia pernelyg trankų vakarėlį, aš paskambinsiu poniai Brigs – ji gyvena už poros kilometrų, – kad ateitų mums padėti. Tinka?

– Aišku, – tamsoje atsiliepė Linda. – Aišku, kaip tu nori.

Milisentė atsistojo ir pasuko laiptų link; pakeliui stovėjo abiejų sūnų nuotrauka, ir ji išsiblaškiusi jiems nusišypsojo. Jie važiuos į Itoną, kaip Deividas ir kas ten dar? Ak, taip, Lindos brolis. Ji nustebo, kad kopdama laiptais turi pasiremti į turėklą. Kažkas pakirto jai kojas: ne golfas, ne svetimavimo tikimybė. Bet kas gali numatyti, kad ištikimybė jam bus sulaužyta, turi tai numatyti – nėra ko iš to daryti tragedijos ir vaipytis. Bent jau ne Milisentės supratimu. Ji įėjo į „jų" miegamąjį, „jų" namų miegamąjį ir nėmaž nesutriko pamačiusi, kad lova taip sujaukta, nusiaubta, suvelta, kaip niekad, atrodė jai, nebuvo nuo jos vestuvių su Deividu dienos. Antra, kas krito jai į akis, buvo laikrodis ant stalelio galvūgalyje, jos stalelio. Atsparus vandeniui didelis vyriškas laikrodis – ji akimirką svėrė jį tarp pirštų, negalėdama patikėti, lyg pakerėta, kol

galutinai suvokė, kad jį čia bus palikęs kitas vyriškis. Ji viską suprato. Apačioje laukė Linda, nerami ir vis labiau nuogąstaujanti, vis labiau gaubiama tamsos. Milisentė nulipo žemyn ir smalsiai, su kažkokiu gailesčiu pažvelgė savo brangiajai Lindai, kuri taip pat žinojo, tiesiai į akis.

– Ak, brangute, – pasakė, – bijau, kad nebūtum teisi. Miegamajame aptikau nudėvėtą gelsvai rausvą apatinį.

Penketas atotrūkių

Jei kam šautų į galvą trumpai apibūdinti grafienės Jozefos fon Krafenberg, moters, pagarsėjusios savo grožiu ir įgimtu beširdiškumu, gyvenimą, galėtų apibūdinti jį penketu „atotrūkių". Atrodo, lemiamais gyvenimo momentais Jozefa iš tikrųjų pasižymėjo įstabiu gebėjimu išvengti akimirkos dramatiškumo, sutelkdama dėmesį į kokią nors pažiūrėti nereikšmingą smulkmeną, leidžiančią jai atitolti.

Pirmą kartą tai įvyko per Ispanijos karą vienoje kaimo užeigoje, kur merdėjo jaunas jos vyras. Atsikvietęs ją prie savo patalo, jis vis labiau ir labiau silpstančiu balsu kartojo, kad dėl jos jis, pirma, išėjęs savanoriu į karą, antra, sąmoningai ieškojęs mirties. Jis kalbėjo, kad jos abejingumas, šaltumas, kuriuo ji atsilyginusi už didžiulę jo meilę, niekaip kitaip ir negalėję baigtis ir kad jis linkįs jai vieną dieną suvokti, kas yra žmogiškojo švelnumo palaima. Ji klausėsi jo nejudėdama, labai dailiai apsitaisiusi, toje patalpoje, prigrūstoje sužeistų skarmaluotų kareivių. Jos akys automatiškai bėgiojo po salę su pasidygėjimu, atmieštu smalsumu, ir čia ūmai ji pro langą išvydo javų lauką, siūruojantį vasaros vėjyje lygiai taip, kaip Van Gogo laukas; ištraukusi delną iš vyro rankos, pakilo šnabždėdama: „Ar matei tą lauką? Sakytum, tikras Van Gogas", ir kelias

minutes rymojo prie lango. O jis užmerkė akis ir kai ji grįžo, beje, didžiai jos nuostabai, jau buvo miręs.

Antrasis jos vyras, grafas fon Krafenbergas, buvo labai turtingas ir galingas žmogus – jis ilgai puoselėjo mintį priversti ją vaidinti elegantiškos, protingos, išvaizdžios statistės vaidmenį. Jie važinėjo į lenktynes, lankė žymiuosius Krafenbergo žirgynus, leido laiką kazino, kad praloštų Krafenbergo markes, važiavo į Kanus, į Monte Karlą pamirkyti įrudusių krafenbergiškų kūnų. Vis dėlto Jozefos šaltumas, iš pradžių labiau už bet kurią kitą jos ypatybę patraukęs Arnoldą fon Krafenbergą, galų gale ėmė jį gąsdinti. Vieną gražų vakarą prabangiame Vilhelmo gatvės bute, kuriame jie gyveno, Arnoldas ėmė prikaišioti jai tą šaltumą ir net leido sau pasiteirauti, ar kartais jai pasitaiką pagalvoti apie ką kita, ne tik apie save. „Jūs atsisakėte pagimdyti man mažų Krafenbergų, – kalbėjo jis, – jūs vos praveriate burną ir, kiek žinau, net neturite draugų!" Ji atsakė, kad visada tokia buvo ir jam būtų derėję tai žinoti, kai vedė. „Turiu jums naujieną, – tuomet šaltai pratarė jis. – Aš žlugau, visiškai žlugau, ir po mėnesio persikeliame į vasarnamį Švarcvalde – jį vienintelį man pavyko išsaugoti." Ji nusijuokė ir atsakė, jog jis galįs vykti ten vienas. Pirmasis jos vyras palikęs jai pakankamai pinigų, kad ji maloniai gyventų sau Miunchene, o Švarcvaldas visada varęs jai neapsakomą nuobodulį. Čia plieniniai žymiojo bankininko nervai nebeišlaikė, ir jis puolė spyriais niokoti svetainę, šaukdamas, kad ji ištekėjusi už jo tik dėl pinigų, jis tai puikiai žinąs, tai įrodo spąstai, kuriuos jis ką tik jai paspendęs, nes bankrutavęs jis ne ką labiau negu Onasis... Kol jis šitaip laidė gerklę, o brangūs niekučiai lakstė į visas puses, Jozefa su siaubu pastebėjo, kad dešinės jos kojinės akis nubėgusi. Pirmą kartą nuo to nemalonaus pokalbio pradžios ji

nustebo ir pašoko. „Nubėgo kojinės akis", – pratarė ir, lydima tikrąja to žodžio prasme priblokšto vargšo grafo Arnoldo fon Krafenbergo žvilgsnio, dingo iš kambario.

Grafas pamiršo ar veikiau apsimetė pamiršęs tą įvykį. Ateičiai ji pareikalavo buto sau, visiškai atskirto nuo jo, buto su didele terasa, iškilusia virš viso Miuncheno; čia ji ištisas valandas, vasarą, tysodavo šezlonge, saulėkaitoje vėduojama dviejų apkūnių kambarinių brazilių, įsmeigusi akis į dangų, netardama nė žodžio. Jos santykiai su vyru apsiribojo čekiu, kurį jis kas mėnesį atsiųsdavo jai per savo asmeninį sekretorių, jauną dailų miunchenietį, vardu Vilfridas. Vilfridas bemat įsimylėjo ją, jos tariamą ramybę ir vieną dieną, pasinaudojęs tuo, kad abi brazilės tik vargais negalais graibėsi vokiškai, išdrįso prisipažinti ją mylįs ir einąs dėl jos iš galvos. Manė, būsiąs išgintas, per ją neteksiąs tarnybos pas grafą, tačiau ji, jau per ilgai užsibuvusi viena šioje terasoje, tepratarė: „Labai gerai... Jūs man patinkate... Aš nuobodžiauju..." Paskui apkabino jam kaklą ir, nepaisydama jo sumišimo, įsisiurbė į lūpas, stebima abejingų brazilių akių. Pakėlęs galvą, sukrėstas, apsvaigęs iš laimės, jis paklausė, ar vieną dieną tapsiąs jos meilužiu ir kada. Tą akimirką nuo vienos kambarinių vėduoklės atitrūko plunksnelė ir plevendama pakibo danguje. Ji nusekė ją žvilgsniu. „Pažiūrėk į tą plunksną, – tarė. – Kaip manai, perskris ji sieną ar ne?" Jis apstulbęs pažvelgė į ją. „Klausiau jūsų, kada būsite mano", – atsiliepė su kažkokiu įniršiu. Ji nusišypsojo ir atsakė: „Tuoj pat", prisitraukdama jį prie savęs. Dvi brazilės ir toliau niūniuodamos mojavo vėduoklėmis.

Ji sėdėjo daktaro Lichterio kabinete, o šis žvelgė į ją smalsiai ir su savotiška nuoganda. Ji, kaip visad, buvo šaltakraujiška.

„Nemačiau jūsų nuo to vargšo vaikino, jūsų vyro sekretoriaus, savižudybės", – tarė jis. „Vilfrido", – patikslino ji. „Taip ir nesužinojote, kodėl jis tai padarė pas jus?" Jų žvilgsniai susitiko. Gydytojo – niekinamas, grėslus, o Jozefos – visiškai ramus. „Ne, – atsakė ji. – Man tai pasirodė labai ne vietoje."

Gydytojas susiraukė ir atidaręs stalčių išėmė kelias rentgeno nuotraukas. „Turiu jums blogą naujieną, – pasakė. – Aš įspėjau poną fon Krafenbergą, ir jis liepė parodyti jas jums." Ji atstūmė nuotraukas pirštinėta ranka ir nusišypsojo. „Niekada nemokėjau skaityti rentgeno nuotraukų. Kaip suprantu, jūs turite tyrimų rezultatus. Jie teigiami?" – „Deja, taip", – atsakė jis. Jie įdėmiai sužiuro vienas į kitą, paskui ji nusuko akis, pastebėjo paveikslą virš gydytojo galvos ir atsistojo; žengė trejetą žingsnių, išlygino paveikslą ir grįžusi ramiai atsisėdo į vietą. „Atleiskite, – tarė. – Mane tai erzino." Gydytojas pralaimėjo lažybas su savimi: bent kartą priversti Jozefą fon Krafenberg prarasti savitvardą.

Viešbučio kambaryje Jozefa baigė rašyti laiškelį vyrui: „Brangusis Arnoldai, kaip dažnai man prikaišiojote, aš niekada nemokėjau kentėti. Nenoriu to pradėti šiandien." Paskui ji atsistojo, paskutinįsyk pažvelgė į veidrodį, vis tokia pat mąsli ir rami. Keista, netgi šyptelėjo pati sau, paskui priėjo prie lovos, išsitiesė ant jos ir atidarė rankinuką. Išsiėmė iš jo nedidelį juodą tviskantį pistoletą ir užtaisė. Deja, ginklas buvo kietokas, ir ji nusilaužė nagą. Jozefa fon Krafenberg nepakentė aplaidumo jokioje srityje. Atsikėlė, atidarė krepšelį, kurį turėjo prie savęs, išsitraukė nagų dildę ir kruopščiai sutvarkė nulaužtąjį nagą. Po to grįžo prie lovos, vėl sugniaužė revolverį. Įrėmė sau į smilkinį. Šūvis pokštelėjo visai negarsiai.

Medis džentelmenas

Lordas Stivenas Kimberlis atsisuko į priebutį ir ištiesė ranką sužadėtinei. Blėstančioje to gražaus angliško rudens šviesoje ši atrodė dar žavesnė, dar moteriškesnė ir grakštesnė negu paprastai. Akimirką jis karčiai apgailėjo esąs visam tam visiškai abejingas; bet galų gale jinai myli jį ar mano mylinti, priklauso tam pačiam visuomenės sluoksniui, turi gražų kraitį, o jam, trisdešimt penkerių metų vyriškiui, metas vesti. Jie priveis anglišką kaimą sveikutėlaičių vaikučių mėlynomis motinos akimis ir tamsiais tėvo plaukais arba atvirkščiai – juodomis akimis ir šviesiais plaukais. Jie šaižiai spygaus, jodinės ant ponių ir tikrai susiras kokį seną sodininką, kurį graudins iki ašarų.

Žinia, Stiveno mintys gali pasirodyti ciniškos, tačiau jis toli gražu toks nebuvo. Auklėtas šiuose namuose, paskui Itone, paskui Londone, jis netrikdomai ramiai pragyveno vaikystę, paauglystę ir pirmąją brandą, išskyrus vieną atvejį, bet šią akimirką jis to atvejo nė neprisiminė. Ilgesys slypėjo alėjos gale.

– Kokie gražūs skroblai! – šūktelėjo žavioji Emilė Hailaif, jo sužadėtinė, ir suskardeno krištoliniu juoku. Ji pati negalėjo nesimėgauti mintimi vieną netolimą dieną tapti šių vietų, šio vyro ir gerai išauklėtų mažylių, kuriuos jis galantiškai jai

padovanos, šeimininke. Tad, uždėjusi delną ant raumeningos savo kavalieriaus rankos, ji lakiu žingsniu nusklendė priebučio laiptais žemyn.

Sėdėdamos po skėčiu, šlemšdamos bandeles su arbata, jųdviejų motinos, jau seniai našlaujančios (viena per Indijos, kita per Biržos malonę), sužavėtos nenuleido nuo jų akių. Tą auksinę ateitį šiek tiek niaukė įsivaizduojami anūkai, per atostogas neišvengiamai užgriūsiantys čia vieną, čia kitą mėnesį, bet pagaliau... juk visuomet bus auklė, kuri jais pasirūpins.

– Aš tokia laiminga! – tarė ledi Kimberli. – Stivenui jau metas apsispręsti. Man ne itin patiko jo draugai iš Londono.

– Jaunuoliams reikia išsidūkti, – atlaidžiai atsiliepė jos pašnekovė. – Mano Emilytei tai tik į gera.

Kol motinos taip dalijosi sveiko proto kupinomis prognozėmis, abu jaunuoliai žingsniavo alėja. Nors Stivenas dažnai atvykdavo į Danhilo pilį, labai retai kada čia vaikštinėdavo pėsčias. Kaip ir daugeliui jo amžiaus žmonių, kad pasimėgautų bet kokiu persikėlimu erdvėje, jam reikėjo užtūpti kokį keturratį ar keturkojį daiktą. Vis dėlto sužadėtinei nesiliaujant grožėtis tais nelemtais skroblais, jis, žiūrėdamas, bet nematydamas, kaip greitai medžių lapija slysta įžulni besileidžiančios saulės šviesa, atsainiu žingsniu sekė jai įkandin. Taip, pats nesuvokdamas, atsidūrė greta jos proskynoje. Tai tebuvo lyg ir koks labai tylus, labai gražus plotelis tos ilgos alėjos gale; į jį vedė gervuogėmis apžėlęs takutis. Ir tik išvydęs tą medį jis prisiminė praeitį, Fejos veidą ir tikriausiai vienintelę gyvybingą savo gyvenimo akimirką.

Jam buvo penkiolika, jai – keturiolika. Ji buvo žemės nuomininko duktė. Gyveno kiek atokiau, paupyje. Juodaplaukė,

panaši į laukinį žvėrelį, kaip dažna mergaitė, vieniša auganti gamtoje. O jis – perkaręs išstypėlis, „jo apdaras – naivi dorybė ir baltas linas", tiksliau, balta drobė, nes tą vasarą Danhile buvo velniškai karšta. Iš pradžių jie drauge žvejojo bemaž prijaukintus dvaro upėtakius (bemaž prijaukintus, bet dėl akių uždraustus) ir, imdamas juos į rankas, jausdamas delne ledinį, jaudinamą trūkčiojimą, Stivenas išgyveno keistą įspūdį kažko malonaus, kažko uždrausto ir, aišku, daug migločiau – geismą kito tokio pat pašėlusio, bet ne tokio ledinio kaip šis grobio. Feja juokdavosi iš jo – iš jo tarties, jo spuogų, nerangumo. Jų padūkusiose lenktynėse ji visad paimdavo viršų. Buvo visiška „nežinomybė", tikra gamta ir sykiu moteris – viskas, ko jis nepažinojo ir ką, beje, turėjo nedaug šansų pažinti. Bet tą vasarą, tą vienintelę vasarą pirmą ir paskutinį kartą gyvenime Stivenas patyrė ir įvertino Danhilo kerus ir grožį tiesiog todėl, kad jis buvo nuklotas lapais, ant kurių gali išsitiesti, priverstas šieno, kuriame gali pasislėpti, ir kad ta garbi proskyna kaitriame vasaros karštyje netikėtai tapo gėdingų pasimėgavimų vieta.

Tai, kas turėjo įvykti, įvyko baigiantis vienai ilgai vasaros popietei. Prieš pabučiuodama Feja ištarė jo vardą: „Stivenai", ir akimirką jam pasirodė, kad girdi nuosavą vardą pirmą kartą. Abu nieko neėmė į galvą, nes puikiai suvokė, kad ta vasara, matyt, bus vienintelė; ji – jau ciniška, nes jau susitaikiusi su likimu, o jis visų pirma apdujęs iš pasimėgavimo; todėl jie nė akimirkos nepalinko kad ir į menkiausią jausmingumą. Bėgo vasara. Saulė ir jau patyrusios Fejos glamonės išnaikino Stiveno spuogus, jo nerangumas virto jėga, o meluoti jam atrodė taip pat natūralu, kaip sakyti tiesą. Neįmanoma aprašyti vaikiškos meilės pragaro. Apsupti, apgulti jėgerių, tėvų,

pusbrolių, medžiotojų ir kitų vietinių gyventojų, Stivenas ir Feja kasdien susitikdavo toje pačioje proskynoje po tuo pačiu medžiu: platanu, kurį vienas jo dėdė, pakvaišėlis, alkoholikas airis, buvo pargabenęs iš Provanso nežinia kam ir kuris buvo ištremtas į šią proskyną kaip niaurus šeimyninės ydos simbolis. Taigi kiekvieną popietę jie atrasdavo savo paties kūną, prigludusį prie kito kūno, o paskui pajusdavo žolės ir meilės kvapą. Išsiskirdavo, nepratarę nė žodžio.

Kai Stivenas, praėjus dvejiems metams, po tradicinės, kaip visų turtingų jaunuolių, kelionės po Europą grįžo atgal, per vieną pasivaikščiojimą susitiko nėščią ir, beje, labai sėkmingai ištekėjusią Feją. Negali pasakyti, kad jie būtų persimetę bent menkiausiu žvilgsniu. Kelyje prasilenkė du nebylūs gyvūnai, nes nei vienas, nei antras negalėjo pasigirti kentėjęs dėl išsiskyrimo. Šiaip ar taip, nors jų romanui stigo lyrizmo ir pasekmių, vieną dieną, kai aistra liepsnojo karščiau nei paprastai, Stivenas ant žymiojo platano išpjaustinėjo jųdviejų inicialus: „S", „F", be jokios širdies viduryje, tiesiog inicialus: „S", „F". Ir šį gražų sužadėtuvių vakarą staiga vien tik mintis apie tas dvi raides, susikibusias it dvi dėlės, niokojančios medį, vien tik prisiminimas nepabaigiamų vakarienių prie šeimos stalo tą atmintiną vasarą, kai jam virpėjo rankos, kai jis segėjo baltą apykaklę, o prieš išvargusias jo akis šmėžavo daugiau negu dviprasmiški vaizdai, štai tada jam, trisdešimtpenkiamečiui, vien tik ši mintis ir šis prisiminimas privertė suplastėti širdį – širdį, tikrąja to žodžio prasme prislopintą, palaužtą jo paties gyvenimo, gražiosios sužadėtinės ir neišvengiamos ateities. Jis vėl išvydo save, penkiolikmetį nuogą indėną, ant

juodaplaukės indėnės peties ir su kažkokia kone seksualine neapykanta pažvelgė į šviesias Emilės garbanas.

„Tuojau ji pastebės tuos inicialus, – pagalvojo. – Šioje šeimoje ne tiek daug vardų iš „S" raidės, ir aš gausiu paaiškinti jai apie tą pašėlusią aistrą kaip apie kokį nors saldų romanėlį. Netgi paminėti kokią nors jaunutę kaimynę..."

Ir kol jis mintyse tarp motinos giminaičių beviltiškai ieškojo kokios nors mergytės, kurios vardas prasidėtų raide „F" ir kurią jis būtų galėjęs čia atsivesti (sakykim, tarp dviejų pyragaičių, šiaip ar taip, su neįveikiamu krinolinu), kažkas jo viduje sudejavo dėl to paskutinio melo. Aišku, vėliau, kai tai bus derama, pavyzdžiui, po pirmojo jų kūdikio, jis apgaudinės Emilę ir tada, žinoma, kuo puikiausiai meluos. Bet čia buvo truputį kas kita. Jis sudvejojo. Juokdamasi ji atsisuko į jį ir paklausė:

– Bet nejaugi jūs manęs laukėte, Stivenai?

Kiek sutrikęs jis žengė prie jos. Ji ranka rėmėsi į kamieną kaip tik ties parašais, ir jei „S" dar buvo puikiai matyti, tai „F", syvams ištekėjus iš medžio, mažumą apsunko, ir Fejos „F" pašėlusiai panėšėjo į „E".

– Stivenas – Emilė, – ištarė ji. – Jau...

Ji šypsojosi jam, o Stivenas suvokė ką tik – galbūt kiek per vėlai – iš gyvenimo gavęs nepataisomą antausį.

Vieną vakarą

„Kai kuriuos dalykus gali užmiršti, tik domėdamasis kitais", – ištarė ji balsu ir sukikenusi liovėsi žingsniais matuoti kambarį. Trys galimybės: paskambinti Simonui ir kur nors su juo nueiti, išgerti tris tabletes migdomųjų ir miegoti iki rytojaus (tačiau šis sprendimas kėlė jai pasibjaurėjimą kaip beprasmis atidėliojimas) arba pamėginti skaityti. Bet knyga, kad ir kokia įdomi, kris jai iš rankų ar veikiau (ji nuspėjo savo veiksmus) ji padės ją ant apkloto ir sėdės lovoje užmerktomis akimis, šviesos nugelsvintais vokais, apimta to nerimo, kuris vis neblėso. O gal sykiais ir išblėsdavo – pergalingomis linksmybės akimirkomis, kai ji tardavo, kai „prisipažindavo" sau niekada nemylėjusi Marko, ir baisus čia daiktas, kad jis išėjo. Ne, knygos variantą reikia atmesti, ji nepajėgė ištverti savęs skaitančios, pajėgė ištverti save tik besilinksminančią. Su „kitais".

Paskambinti Simonui. Aidint signalui ji braukė rageliu nuo skruosto iki ausies, mažumą dygėdamasi juodu drėgnu ebonitu ir klausydama, kaip slopsta ar vėl ryškėja šaižus garsas, nelygu, ar ji spaudžia, ar ne, ragelį prie odos. „Būtų gera filmo scena, – pagalvojo. – Moteris skambina meilužiui ir jau iš anksto glamonėja jo balsą..." Simono balsas buvo

žvalus – amžinasis žvalus Simono balsas. Ji susigriebė, kad turbūt jau vėlu.

– Tai aš, – tarė.

– Kaip laikaisi? – atsiliepė Simonas. – Matyt, nekaip, jeigu skambini tokiu laiku.

– Neblogai, – pasakė ji – ir jos akys paplūdo ašaromis nuo ano balso švelnumo. – Neblogai, bet norėčiau kur nors nueiti išgerti taurelės. Jau gulėjai?

– Ne, – tarė Simonas, – be to, taip pat noriu išgerti. Užsuksiu po dešimties minučių.

Vos padėjusi ragelį, prieš savo išvargusį veidą veidrodyje ji pasijuto prislėgta minties, kad kažkur reikia eiti, pagauta noro likti šiame kambaryje, viena, su čia nesančiu Marku ir su tuo, ką turbūt derėjo vadinti skausmu. Puoselėti jį, jam atsiduoti. Galiausiai pajuto neapykantą išlikimo instinktui, kuris jau bemaž mėnuo stumia ją nuo to skausmo kaip nuo kokios pabaisos. O kodėl nepamėginus truputį pakentėti, užuot vengus, amžinai visko vengus? Tik kad tai beprasmiška, leistis būti nelaimingam taip pat beprasmiška, kaip ir bandyti būti laimingam, taip pat beprasmiška, kaip ir visa kita, kaip jos gyvenimas, kaip Simonas, kaip šita cigaretė, kurią ji užgesino peleninėje prieš pasidažydama.

Prie durų skambino Simonas. Leidžiantis laiptais ji nusišypsojo jam, atgręžusi ir užvertusi galvą, o jis atsakė jai sujaudinta šypsena. „Teisybė, prieš Marką mes buvome meilužiai, – pagalvojo ji. – Nelabai beprisimenu, kaip išsiskyrėme." Iš tikrųjų ji ne kažką beprisiminė iš to laikotarpio, nes niekas neatsilaikydavo prieš Marką, viskas byrėdavo kaip Jericho sienos. Ak, liaukis galvojusi apie Marką! Ji nebemyli

jo, nenori, kad jis grįžtų, ir gailisi veikiau tik savęs, savęs pačios šią akimirką – aptakios, glotnios, nieko nestokojančios, skriejančios svetima orbita.

– Aš pavargau nuo savęs, – pasiskundė ji automobilyje.

– Tu – vienintelė, – atsiliepė Simonas ir nutaisęs šaižų falcetą pridūre: – Mes visi tave labai mylime.

– Žinai, – pasakė ji, – čia kaip toje Makorlano* dainoje:

Aš norėčiau, aš norėčiau nelabai žinau ko.
Aš norėčiau negirdėti daugiau savo balso...

– Nori išgirsti manąjį? – paklausė Simonas. – Myliu tave, brangioji, aistringai myliu.

Abu nusijuokė. Gal ir taip. Prie naktinio restorano jis apkabino jos pečius, o ji automatiškai į jį atsišliejo.

Jie šoko. Muzika buvo kažkas šilto, nuostabaus. Prigludusi skruostu prie Simono peties, ji tylėjo. Žiūrėjo, kaip prieš akis sukasi kiti šokėjai, užvertę galvas, kvatodami ar lūkestingai įsitempę, valdingos vyrų rankos moterims ant nugaros, kūnai atsidavę ritmui. Ji nieko negalvojo.

– O ši tyla... – pratarė Simonas. – Markas?

Ji papurtė galvą.

– Žinai, Markas – istorija kaip bet kuri kita. Nereikia perlenkti. Gyvenimas eina.

– Laimei, – pasakė Simonas. – Gyvenimas eina, aš lieku, tu lieki. Mes šokame.

* Pierre Mac Orlan (1882–1980) – prancūzų rašytojas, be kita ko, kūręs dainas.

– Mes šoksime visą gyvenimą, – paantrino ji. – Mes iš tų, kurie šoka.

Auštant jie išėjo į vėsų orą, nusipurtė, ir Simono automobilis parvežė juos į jo namus. Jie netarė nė žodžio, bet paskui, sugrįžusi į lovą, ji pabučiavo jį į skruostą, įsitaisė ant jo peties, o jis įspraudė jai tarp lūpų pridegtą cigaretę.

Pro užuolaidas smelkėsi šviesa, nušviesdama drabužius ant žemės; ji gulėjo užmerktomis akimis.

– Žinai, – tarė ramiai, – vis dėlto keista – gyvenimas, visa tai...

– Kas? – paklausė jis.

– Nežinau, – ir pasivertusi ant šono jo pusėn ji užmigo.

Jis akimirką gulėjo nejudėdamas, paskui užgesino abi cigaretes ir taip pat užmigo.

Diva

– Matai, – atsirėmusi į dekoracijos stovą, tarė ji, siurbčiodama mėtomis padažytą vandenį, – matai, nors aš neskiriu tau daugiau laiko, tai nereiškia, kad man nepatinki, aš netgi tave myliu, kaip galima mylėti mano amžiuje, bet...

Ji nusišypsojo.

– Man galvoje tiktai jis.

– Kas jis?

Jisai širdo. Ir vėl darėsi gražus. Pavydas, kad ir koks niekingas – nes rėmėsi tik rytdienos ir pinigų stygiaus baime, – pavydas jį varė į įsiūtį ir darė gražų. Beje, to ji visada sulaukdavo iš visų savo meilužių, paprastai net ir nešnekėdama su jais apie ką nors kitą.

Publika liūliavo. Tąvakar Italijoje buvo vėjuota. O visas senovinio teatro kerteles tikrąja to žodžio prasme čaižė dešimtys prožektorių, milijonai vatų – pažanga, atskubėjusi gelbėti praeities, kaip sakė tie kvailiai. Kryptelėjusi galingais pečiais, ji atsisuko į jaunuolį.

– Po poros minučių mano eilė, – tarė.

Jis nutylėjo. Štai jau daugiau kaip pusė metų jis lydi ją iš miesto į miestą. Mylisi su ja – vidutiniškai – ir apiplėšinėja, taip pat vidutiniškai, bet mirtinai ant jos širsta, kai ji žengia į sceną, palikdama savo kilogramus, raukšles ir jį patį, o žmonės,

apsvaigę iš laimės, tamsoje – ar tai būtų Berlynas, Niujorkas, ar Roma – laukia, tyko jos balso. Ir tada ji lieka viena, tragiškai, palaimingai viena, ir jis tai jaučia. Tada jis darosi jai ne ką svarbesnis už trejetą buvusių jos vyrų ar tris dešimtis meilužių. Dar blogiau – mažiau svarbus už kokį statistą alebardininką, nes pastarasis bent jau būtinas spektakliui.

Minia nuščiuvo, o jis su kažkokiu pasidygėjimu žvelgė į tą pernelyg didingą mėsos kalną greta savęs – nešvankų, kartais mąstydavo jis, bet iš jo sklido balsas, šauksmas, kerintis tuos snobus melomanus. O, ne, labai greit jis išsunks iš jos viską, ką gali, ir taip pat mitriai dės į kojas. Juk gyveni skurde ir prireikus nuolaidžiauji bet kokio patino ar patelės įgeidžiams ne tam, kad sulaukęs trisdešimties taptum kažkokios senstančios damos, tegu ir genialios, palydovu!

„Aš šviesiaplaukis, – galvojo jis. – Šviesiaplaukis, gražus, vyriškas. *Cachionni* – pernokusi, štai tas žodis: pernokusi, ir turėtų gerokai brangiau man mokėti."

Orkestras tilo, ir jis pagalvojo, kad tuojau prasidės paskutinis veiksmas. Ji buvo nutolusi, o dabar grįžo prie jo prakaitu tviskančia kakta, su ta pusiau apdujusia, pusiau švytinčia pasitenkinimu išraiška, kurios jos veide neįžiebdavo netgi meilė. Kažkaip vaikiškai, bemaž juokingai pasirėmė į jį. Aprengėja buvo čia pat su mėtomis padažyta stikline rankoje, ir ji ištuštino ją vienu atokvėpiu.

– Kaip tau muzika? – paklausė.

Pakėlusi sunkius perlamutrinius vokus, įdėmiai žiūrėjo į jį.

„Po paraliais, jam trisdešimt! Jis lieknas, išvaizdus, nepadarytų gėdos bet kuriai Irano princesei. Kaip drįsta ji su tuo

nualintu, pridažytu, prakaito sudarkytu veidu, kaip drįsta ji klausti jo, kaip jam kas?"

– Man nežinoma šita opera, – šiurkščiai atsiliepė jis.

Ji nusijuokė.

– Dainavau ją tik trissyk gyvenime. – Ji patylėjo. – Ir visus tris sykius susidūriau su juo. Tikiuosi, jis bus čia šį vakarą.

– Bet kas?

Tačiau ji jau tapšnojo jam per ranką ir suko prie dirigento, to kretino, beje, neabejotino kvailio, amoralaus tipo, kuriam terūpi pasinaudoti ja ir jos prestižu. Kadaise jis įspėjo ją, bet tada ji tik nusijuokė ir pasakė: „Žinai, jis – muzikas", tuo švelniu, išdidaus atlaidumo kupinu tonu, būdingu kai kuriems žydams, kalbantiems apie kurį nors iš saviškių. Jis apsičiupinėjo onikso ir aukso rankogalių sąsagas, paskutinę jos dovaną, paskui dirstelėjo į laikrodį. Logiškai mąstant, spektaklis po pusvalandžio bus pasibaigęs. Laimei. Šiuo metu jam per akis Operos teatro, muzikos, dangiškų duetų ir *tutti quanti*. Kuo greičiau į Monte Karlą. Ir vis dėlto kažkokia dvejonė laikė jį prikausčiusi vietoje. „Jis", kas tas jis, su kuriuo trissyk susidurta? Senas ketvirtojo dešimtmečio gražuolis, buvęs vyras? Reikia pripažinti, toks maivymasis *Cachionni* stiliui nebūdingas. Jis nesipriešino pasirenkamas, jinai jį pasirinko. Jam niekada neteko kelti jai tariamų pavydo scenų, kurios vis dėlto daro tau gėdą, būdamos apsimestinės. Tai kas gi tas „jis"?

Ji grįžo prie jo. Metė į jį neregintį žvilgsnį. Uždėjo delną jam ant rankos. Tylutėliai kosčiojo, laukė. O uždanga vėrėsi, ir tas pabaisa dirigentas jau kėlė batutą. Visi jo vergai, muzikantai baudžiauninkai lenkė klusnias, bukas galvas prie

savo smuikų. Iš jų pakilo kažkokia dejonė, ir ji jo nebematė. Stovėjo sustingusi, atsisukusi į tą melsvai pilkšvą sceną, į tuos baltus veidus tamsoje, storulį tenorą, tą gyvenimo tikslą, tas keliones, tą meistriškumo demonstravimą... Žodžiu, į lemtį, kurioje jam buvo skirtas tik antraplanis vaidmuo. Ir jis staiga tai pajuto, sutriko, išraudo, suprato... ar jis, ar kas nors kitas... argi svarbu, kad ji dusyk senesnė ir dusyk stambesnė už jį: visi tie žmonės ten apie ją svajoja. Milijonas žmonių Žemėje svajoja apie ją, o apie jį Romoje galbūt dar svajos bent viena moteris. Jei nusišypsos laimė. Ir kaip tik šį vakarą veikiausiai tas anas, nepažįstamasis, „jis", taip pat jos laukia, o jis pats veikiausiai bus pavytas kaip parazitas, koks ir yra, mat, nepaisant visos jo jėgos, grožio ir pajėgumo, jis veikiausiai tėra nuobodi, gan brangiai atsieinanti pauzė, priekaras tikroje meilės istorijoje. Jis pažvelgė į ją, mėgindamas pasipiktinti. Jautėsi beveik kaip kokia nėščia tarnaičiukė. Bet minia jau nekantraudama plojo tam kvaišam tenorui ir – jautė jis – laukė jos. Minia ir „jis".

– Kas tai? – pakartojo jis.

– Kas?

Ji žvelgė į jį savo tamsiomis, juodomis akimis, apniauktomis jam pažįstamo jausmo, panašaus į baimę.

– Nagi tas, su kuriuo susidūrei tris kartus?

– A, – atsiliepė ji.

Ir prajuko tyliai ir kažkaip švelniai. Dirigentas akių vokais davė jai nežymų ženklą. Salė įsitempė, ir jis pats pajuto, kad jo nervai virpa it styga. Ji liovėsi juoktis, atsisuko į jį, palietė ranka skruostą, ir akimirką jam pasirodė, kad vėl regi motiną, motiną, kuri jam patiktų, o ne reiklią, išsiblaškiusią meilužę, kurios nepažįsta.

– Jis, – tarė ji, – tai *kontra-ut**, tas garsas, pati aukščiausia Verdžio nata. Supranti?

Ji įdėmiai žiūrėjo į jį, o jis neteko žado. Jam pasirodė, kad rankogalių sąsagos, naujas smokingas, perlai ant krūtinės – viskas, ką ji buvo padovanojusi, – tvilkina odą.

– *Ut*, – tyliai pakartojo ji. – Štai taip.

Ir ištarė, išdainavo, suformavo – labai tyliai, labai švelniai – *ut*, užmerktomis akimis, tarsi aiškindama kokį egzotišką žodį.

– Tiktai, – pridūrė, – jį reikia išlaikyti pusę minutės.

Ir pasitaisė plaukus, kilstelėjo šleifą, nes dabar dirigentas ją jau kvietė. Įkvėpė oro lyg susikaupdama ir atsisuko į jį.

– O be to, – pridūrė, – jis nenuperkamas.

* Nata „ut" – senovinis natos *do* pavadinimas: *ut, re, mi, fa, sol, la* – šeši pirmieji kiekvienos bažnytinio himno šventajam Jonui, giedotojų globėjui, eilutės skiemenys. Vėliau *ut* dėl skambumo pakeista į *do*.

Snobiška mirtis

Jai darėsi grasi ir toji vieta, ir meilužis. Tačiau tiek vieta, tiek meilužis buvo madingi. „Sniffo" klubas ir Kurtas, gražusis Kurtas. Tik, nors ir kaip ji tai mėgo – gražius vyriškius, naktinius restoranus, – šįvakar viso to jai per akis. Kai peržengi tris dešimtis, kai kurių banalybių tau nori nenori nebepakanka, ypač jei jos per daug triukšmingos, kaip „Sniffas", ar kiek per daug gaižios, kaip Kurtas. Taigi ji nusižiovavo; jis įdėmiai pažvelgė į ją.

– Mąstai apie Bruną?

Jokių kalbų apie Bruną. Brunas buvo jos pirmasis vyras, vienintelis, žaizda. Tas, kurį ji bemaž savo valia prarado, ir mintis, kad jis prarastas, buvo jai nepakeliama. Dabar jis toli. Ir vis dėlto tas vardas taip ir liko jai nepakeliamas; jai, kuri, visų nuomone, turėjo viską. Milžinišką turtą, du prašmatnius namus, grožį, dešimtį meilužių ir stebėtiną gyvenimo geismą.

– Gal paliktum Bruną ramybėje?..

– Oi, atsiprašau! Tabu!.. Aš tave erzinu?

Ji atsuko į jį tokį švelnų, tokį romų veidą, kad jis išsigando. Bet per vėlai.

– Ar mane suerzinai? Taip. Aš „suerzinta". Nebenoriu tavęs matyti, Kurtai.

Jis nusijuokė. Tasai Kurtas buvo truputį retapėdis.

– Nori pasakyti, kad mane atleidi? Kaip savo metrdotelį?

– Ne. Aš labai vertinu savo metrdotelį.

Sekundę jie surėmė žvilgsnius; jis kilstelėjo ranką smogti. Bet ji jau stovėjo, šoko su kitu, ir jis ilgai žvelgė į savo nereikalingą ranką – paskui nušlavė žemėn dvi taures ir išėjo.

Draugai ją pakvietė prie savo staliuko. Laikas bėgo, o ji vis dar šoko. Auštant paskutinė paliko naktinį restoraną. Aušra buvo vėsi ir melsva, kaip visos šio pavasario aušros. Jos automobilis laukė prieš duris – daili pabaisa, saugoma apsnūdusio vaikinuko, mažojo „Sniffo" liokajaus, su savo grumo kostiumu atsirėmusio į variklio gaubtą. Staiga jai pasidarė gėda.

– Priverčiau jus iki išnaktų budėti, – pasakė ji.

– Nuo tokių vežėčių nesitraukčiau visą dieną.

Jam tikriausiai buvo penkiolika ar septyniolika metų, o jo susižavėjimas – toks akivaizdus, kad ji nusijuokė. Tą pačią akimirką, kai jis pravėrė jai dureles, pakilo vėjas, šaltas, skvarbus vėjas, pirmasis pavasario vėjas. Ją persmelkė šaltis. Ji pervargo, jau pernelyg vėlu, ji kvailai leidžia gyvenimą. Pažvelgė į mažąjį durininką – šis taip pat virpčiojo vėjyje su juokinga galionuota savo uniforma. Miestas šią valandą atrodė tuščias.

– Norite, kad jus kur nors pavėžėčiau?

– Aš gyvenu toli, – su apgailestavimo gaidele atsiliepė jis, delnu glostydamas automobilį. – Prie Štarnbergo. Važiuoju traukiniu.

Ji akimirką dvejojo. Et, galų gale tai gurkšnis oro autostradoje. Ir tas vargšas apsnūdęs, išvargęs vaikinukas. Jis tikrai to nusipelnė.

– Sėskite, – pasakė. – Man pakeliui.

– Važiuojate į savo žirgyną?

Teisybė, žirgynas, arkliai rytą, galopas manieže, rūkas girioje, Brunas... Nebuvo ten užsukusi nuo Bruno laikų.

Ji jau kiek per greitai ginė mašiną per ištuštėjusį Miuncheną. Anas, regis, nesitvėrė džiaugsmu. Sužavėtas dirsčiojo tai į kaimynės profilį, tai į spidometrą.

– Tai šalia mano namų, – tarė. – Vien tai ir temėgstu: automobilius ir arklius... Norėjau tapti žokėjumi, bet esu jau per didelis... Tad rikiuoju automobilius prie restorano. Kiek galite išspausti?

Jie įsuko į autostradą, ir ji, pavargusi, mielai būtų riedėjusi sau palengva, bet kažkas jos mažojo kaimyno balse neleido rinktis. Ji spūstelėjo greičio pedalą, maseratis pašoko, sušvilpė, sudejavo, paskui suburzgė pasiekęs maždaug 200 kilometrų per valandą.

– Du šimtai, – pasakė ji. – Tinka?

Jis nusijuokė. Buvo iš tiesų negražus su ta klouno uniforma ir didelėmis nedėkingo amžiaus plaštakomis, stirksančiomis iš per trumpų rankovių. Turbūt keistai jie atrodo šiame automobilyje: ji – vakarine suknele, jis – lyg maskarado kostiumu. Ji ištiesė ranką, įjungė radiją. Graži muzika slydo kaip autostrada po ratais ar plakėsi kaip vėjas į jos smilkinius.

– Ir jūs kiekvieną rytą važiuojate į savo žirgyną?

Ji nedrįso pasakyti nebuvusi ten nuo Bruno laikų. Jau apie porą metų. Ką turi galvoti senasis treneris Džimis, tas, kuris vaikystėje užkėlė ją ant arklio, tas, kuris dabar tenkinasi tik siuntinėdamas jai sąskaitas ir negrabius, melancholiškus laiškučius?.. Staiga ją pagavo noras jį pamatyti. Dabar tai visai arti. Dvidešimt kilometrų nuo Štarnbergo... Ji impulsyviai atsisuko į mažylį šalia.

– Norite užvažiuoti su manim į žirgyną? Parodysime jums, kaip prajodinėjami šuoliuoja arkliai...

– Oi, tikrai, jeigu nesutrukdysiu... – atsiliepė jis. – Ak, čia tai bent naktelė!..

„Ką gi, – pagalvojo ji, – štai bent vienas laimingas. Aš ne daug kam teįstengiau suteikti laimės, netgi Brunui, kurį mylėjau, netgi Kurtui, kurio nemylėjau, nei kitiems. Tačiau šitas laimingas. Net jei trejetą valandų – tai jau šis tas."

Taigi jie apsuko ežerą, paniro į lengvą rūką, privažiavo žirgyną. Pirmasis, kuris jiems atkėlė vartus, buvo Džimis; ji išvydo sutrikusį jo žvilgsnį. Ji ilga suknele, jaunutis durininkas su savo galionais – šeštą valandą ryto. Ji išlipo iš mašinos, puolė Džimiui į glėbį. Jo veidas buvo vienas tų sukritusių geraširdžių veidų, būdingų tik tiems, kurių amatas – arkliai; ji atpažino seną tvido švarką ir skanų pypkės kvapą po visų tų nakties cigarečių; keista.

– Ponia Laura, – kartojo jis, tapšnodamas jai per pečius, – ponia Laura... Pagaliau...

– Tai jūs, Džimi... Ak, štai... ee...

– Giunteris, – prisistatė durininkas. – Giunteris Braunas.

Jis sveikinosi, atrodė pakerėtas. Garduose prunkštavo arkliai, vyrai vartė šieną.

– Eikšekit išgerti kavos, – pakvietė Džimis ir nusitempė juos į nedidukę pažįstamą kontorą. Ant sienos kabojo raitų Lauros ir Bruno nuotrauka, paskui Laura viena, besijuokianti, atsirėmusi į Bruno nugarą, – ji bemat atpažino šviesų pakaušį ir nukreipė akis. Džimis taip pat.

– Kaip viskas dabar klostosi arklidėse?

– Turėjote gauti mano pranešimus. Viskas velniškai gerai! Atas vėl buvo antras Paryžiuje praeitą savaitę ir...

Bet ji jo nesiklausė. Negalėjo pasakyti, kad jau dveji metai neskaito jo pranešimų, kad su vargšais žmoneliais, tokiais pat turtingais, kaip ji, bastosi iš Meksikos į Kaprį per Bahamas. Be jokio tikslo. Kad pamirštų Bruną. Ir dabar jai sekėsi, tai ir blogiausia.

– Ateisite pažiūrėti galopo, – kalbėjo Džimis. – Yra vienas kumeliukas... Mariko palikuonis... Nuostabusis Velnias.

– Tokia apranga?

Ji rodė į savo vakarinę suknelę; nebesijuokdama, leipėdama iš miego... Ją erzino Bruno ir jos nuotrauka.

– Galopo? Tikro galopo?

Ką gi, tebūnie... Mažasis durininkas išsibudino, jo akys godžiai tviskėjo. Koks vakaras!..

– Jūsų daiktai vis dar viršuje, – pasakė Džimis. – Jojimo kelnės ir batai... Nueiti pasižiūrėti galopo, net per purvą – pakaks.

Abu žvelgė maldaujamai. Vienas šešiasdešimties, kitas septyniolikos, bet tas pats vaikiškas žvilgsnis, tas vyrų žvilgsnis, kuris visada ją užspeisdavo. Ką gi – galų gale ji persirengs, pažiūrės to galopo ir grįš. Puiku. Tik kambaryje viršuje, traukdama ant kojų aulinius batus, ji turėjo akimirką stabtelėti smarkiai plakančia širdimi, apsilpusi, beveik bloguodama... Iš tiesų, paskutiniu laiku ji per daug geria...

Senu Džimio džipu jie nuvažiavo į vietą. Arkliai garuojančiais sturpliais jau žvengė pilkšvai žalsvame pavasario pažadintų medžių fone. O prieš juos tęsėsi ilgas suplūktas trijų kilometrų takas. Dabar ji viską prisiminė: jaudulį prieš sėdant į balną, vieningą visos draugės išjudėjimą, kurtinamą šuoliuojančių kanopų dundesį, nenumaldomą aulinių dunksnojimą... Ir į veidą lekiančią žemę, ir baimę, ir pasimėgavimą... Tiesa, visa tai ji darė su Brunu, ir dar ne taip seniai.

– Turiu jums staigmeną, – pasakė Džimis. – Štai jis. Lipk, mažyli.

Prieš ją stovėjo puikus žirgas, juodut juodutėlis; ji iš karto jį atpažino. Mariko palikuonis – Velnias. Jis žiūrėjo į ją, visi jaunučiai arklininkai žiūrėjo į ją; ir Džimis, ir durininkas žiūrėjo į ją.

– Noriu, kad jį išmėgintumėt, – tarė Džimis. – Kaip gerais senais laikais.

Jai buvo baisu, siaubingai baisu. O jie nieko nežinojo – apie pragertas naktis, įvairiausio plauko kvailystes, nieko nežinojo apie tą brėkšmos nuoilsį nei apie drebulį delnuose, kauluose. Tai neteisinga. Ji sušnibždėjo:

– Aš jau dveji metai nejodinėjau, Džimi.

– Ką gi, Velnias grąžins jus į balną.

Jis juokėsi. Ak, tie vyrai kartais, su savo fizine jėga, savo pusiausvyra... O dar tas jų žvilgsnis... Jau beribis susižavėjimas jaunojo durininko akyse, besąlygiškas pasitikėjimas Džimio žvilgsnyje. Ji žengė prie Velnio, uždėjo jam ant kaklo ranką ir pajuto, kaip jis virpa, tarsi juos jau saistytų kažkoks sandoris. Džimis ištiesė abi rankas, ir ji atsidūrė balne. Jos širdis daužėsi pernelyg smarkiai, ir ji beveik negirdėjo Džimio žodžių:

– Tiesiai į priekį... Gerai... Pirmyn...

Ir arkliai, pagaliau laisvi, leidosi į priekį ryto vėjyje. Ji iš karto suprato, kad visa tai blogai baigsis, įveikė šimtą metrų, paskui du šimtus, žemė šūstelėjo jai į veidą, ir ji pasijuto beveik dėkinga žemei už tą paskutinį „sudiev" ir galop neteko sąmonės, apgaubta to apokaliptinio dundesio, švelniai nuslydo nuo balno, o Velnio kanopa žiebė jai tiesiai į kaktą.

Žūklė

Tą pavasarį leidome Normandijoje, mano prašmatniame būste – juolab prašmatniame, kad po dvejų potvynių metų pasistengėme sutaisyti stogą. Staiga jokių dubenų po sijomis, jokių ledinio vandens lašų ant romių miegančių mūsų veidų, jokios šlapios it kempinė kiliminės dangos po kojomis; mes apsvaigome. Nusprendėme perdažyti langines, kurios iš rausvai gelsvų buvo virtusios murzinai rudomis, paskui pilkrudėmis, o po to iš nevilties pakibo ant langų įkypai tarsi vėliavos. Tas didingas ryžtas turėjo nesuskaičiuojamų psichologinių ir sportinių pasekmių.

Štai jos:

Žinia, nebuvo nė kalbos, kad pasikviestume kokį dorą vietinį dažytoją, kuris su savo švilpaujančia brigada linksmai per porą dienų perdažytų tą tuziną vargšių langinių. Ne. Vieno mūsų draugo draugė (sakydama „mes", turiu galvoje nuolatinius šių namų svečius, sudarančius itin uždarą klubą – be kita ko, praktinės dvasios), taigi vieno mūsų draugo draugė pažinojo be galo protingą, labai talentingą jugoslavą dailininką, kuris „tuo" užsiimdavo, kad užsidirbtų pragyvenimui Prancūzijoje po daugybės politinių negandų, bet čia ne vieta apie jas kalbėti. Žodžiu, tas sprendimas sykiu

buvo ir ekonomiškas – juk visi žino, kad vietiniai „naudojasi proga", – ir moralus, nes Jaskas (toks buvo jo vardas) tuo metu sunkiai sudūrė galą su galu. Tegyvuoja Jaskas! Taigi jis atvyksiąs su draugu, kuris taip pat dažo, ir jauna žmona, kuri priešingu atveju liktų nuobodžiauti Paryžiuje. Jie prisistatė visi trys ir pasirodė esą žavūs, šnekūs, televizijos gerbėjai – nuostabūs svečiai. Langinės po truputį, be didelės skubros, vis dailėjo.

Nežinau, kodėl vieną lemtingą dieną pokalbis po trijų savaičių iškilių intelektualių pokalbių nukrypo į žvejybą. Jaskas buvo žvejys ir puoselėjo pritrenkiančius savo jugoslaviškų žūklių prisiminimus. Na, o aš, kai man buvo dešimt, sužvejojusi tris kuojas močiutės upelėje ir per absurdišką atsitiktinumą – doradą Sen Tropezo užutėkyje vieną alkoholiu aplaistytą naktį, linksmai čiauškėjau apie žvejybą spiningu, su musele, ar aš žinau ką dar? Mes įsisiūbavome, kaip reikiant įsisiūbavome; Frankas Bernaras, rašytojas, draugas, kuriam apskritai nuo liežuvio nenueina Benžamenas Konstanas ir Sartras, netikėtai savo moksleiviškoje praeityje aptiko upėtakį. Žodžiu, rytoj pat mes atsidūrėme žvejybos parduotuvėje ir rimčiausiais veidais aptarinėjome mėsinių musių lervas, kabliukus, pasvarėlius ir meškerykočius. Sėdėdami prie židinio, visi trys išnagrinėjome potvynių ir atoslūgių kalendorių. Pasak Jasko, reikia užgriūti žuvis į pačią potvynio pabaigą. Vienas jų buvo numatytas laiku, visiškai netinkamu mums, kitas – pusę dvyliktos ryto. Pasirinkome pastarąjį ir vidurnaktį išimties tvarka visi jau gulėjome lovose ir sapnavome žuvis.

Aišku, buvome visiškai pamiršę, kad Normandija – kraštas sveikas, ramus, ir kelios čia kultivuojamos sporto rūšys

yra jojimas, tenisas, pėsčiavimas lentiniais pakrančių takais ir bakara* – jeigu turi stiprią širdį. Jei nė vienas iš mūsų pažįstamų nežvejoja, tai ne šiaip sau. Ir jeigu žvejyba aktyviai domisi tik pripažinti žvejai, tie, kurie turi laivą, vadinasi, ir tai ne be pagrindo. Žmogus niekad kaip reikiant nepamąstai. Iš teisybės aš norėjau apstulbinti ponią Mark, sargę, kuriai mūsų planai kėlė juoką, o Franką veikiausiai apsėdo lengvos formos Hemingvėjaus kompleksas.

Taigi tą rytą pliaupiant lietui sukrovėme į automobilį savo meškerykočius (lengvuosius spiningus) ir sliekus, ir dar – ak, koks pasityčiojimas! – pintinę žuvims. Kilo šiokių tokių nesklandumų pro langus grūdant meškeres, ir automobilis be maža ko panėšėjo į smeigtukų pagalvėlę. Frankas snūduriavo, mudu su dailininku džiūgavome. Paplūdimys buvo atšiaurus, tuščias, šaltas kaip ledas.

Iš pat pradžių kilo šiokių tokių sunkumų, kai reikėjo pamauti sliekus ant kabliukų. Frankas tikino, jog jam širdį suka nuo tokio pobūdžio dalykėlių, o aš nutaisiau paiką ir žioplą miną, kaip moteris, nesugebanti deramai pamauti lervos. Viso to ėmėsi Jaskas. Paskui iškilmingai kilstelėjo ranką ir užmetė spiningą. Įdėmiai jį stebėjome, kad kuo greičiau išmoktume jo technikos (jau, rodos, sakiau, kad dorados istorija nepaliko man jokių konkrečių prisiminimų). Švilpt – ir kabliukas nukrito Frankui prie kojų. Jaskas kažką burbtelėjo apie jugoslaviškus spiningus – regis, gerokai pranašesnius už prancūziškus – ir pakartojo savo mostą. Deja, Frankas tuo metu buvo paslaugiai pasilenkęs pakelti kabliuko, ir narsus Jasko gestas

* Kortų lošimas iš pinigų.

čia pat suvarė jį jam į nykščio pagalvėlę. Frankas bjauriai nusikeikė. Aš pripuolusi ištraukiau kabliuką ir masalą iš jo vargšo piršto ir sutvarsčiau jį savo nosine. Po to penketą minučių skyrėme laukinei pantomimai: mataravome virš galvų spiningais, bergždžiai stengdamiesi nuskraidinti tas prakeiktas virveles į vandenį, ir vėl beprotišku greičiu vijome jas į ritę, kad mėgintume iš naujo, – žodžiu, trys pamišėliai.

Turiu pridurti, kad ruošdamiesi šioms pratyboms nusiavėme ir, kruopščiai pasiraitoję kelnes, už kelių žingsnių sukrovėme batus, puskojines, netgi laikrodžius į nedidelę krūsnį. Taigi, pasikliaudami potvynių tvarkaraščiu, dar neįsivaizduodami Lamanšo klastų, linksmai sau maknojome, neįtardami nieko blogo. Pirmasis tragediją pastebėjo Frankas: dešinysis jo batas aplenkė jį, jei galiu taip pasakyti, ir išplaukė į jūrą. Frankas nukurnėjo paskui, nepaliaudamas keiktis, o tuo metu kairysis jo batas, lydimas Jasko puskojinių, čiaužė bangų ketera. Akimirką kilo neapsakoma panika: bematant sviedėme į šalį spiningus ir nusivijome savo daiktus. Spiningai ta proga irgi atsidavė bangų malonei. O lervos, netekusios šeimininkų, kaip niekur nieko plūduriavo dešimt gerų minučių – to joms pakako, kad pradingtų iš akių. Netekome vieno bato, dviejų puskojinių, akinių, cigarečių pakelio ir vieno spiningo. Du kiti galutinai susiraizgė. Pylė dar smarkiau. Buvo praėjusios lygiai dvidešimt penkios minutės, kai mes pergalingai išsilaipinome tame pačiame paplūdimyje, kuris dabar regėjo mus permirkusius, paklaikusius, sužeistus ir basus. Mūsų žvilgsniai trikdė Jaską. Jis bandė atpainioti meškerę. Frankas atsisėdo atokiau, tylus, kupinas paniekos. Kartkartėmis imdavo žįsti nykštį ar abiem rankom suėmęs stengėsi sušildyti

bebatę koją... Aš mėginau surankioti bent kiek išlikusių lervų. Man buvo šalta.

– Manau, gal jau gana, – staiga pareiškė Frankas.

Jis pakilo ir oria eisena, verta juo didesnių pagyrų, kad šlubčiojo, patraukė prie automobilio ir susmuko ant sėdynės. Aš nusekiau jam įkandin. Jaskas paėmė abu spiningus, vis žarstydamas bergždžias ir sumišas pastabas apie Jugoslavijos pakrančių pranašumus žūklės požiūriu ir Viduržemio jūros pranašumus potvynių požiūriu. Automobilis trenkė šlapiu šuniu. Sargė nutylėjo – tai aiškiai rodo, kokius pragaištingus pėdsakus ši iškyla paliko mūsų paprastai džiugiose fizionomijose.

Nuo to laiko man daugiau niekad neteko žūklauti Normandijoje. Jaskas baigė dažyti langines ir dingo. Frankas nusipirko naujus batus. Mes niekada netapsime sportininkais.

Mirtis avi espadrilėmis

Lukas gerai nusiskuto ir skusdamasis net neįsipjovė. Vilkėjo rusvu nebalintos drobės kostiumu, elegantišku kostiumu, parvežtu iš Prancūzijos nuostabiosios jo žmonos Fanės; įsitaisęs prie atviro pontiako vairo, važiavo į „Wonder Sisters" studiją švilpaudamas, nors truputį maudė dantis, nežinia nuo ko.

Jau dešimt metų Lukas Hameris atlieka Luko Hamerio vaidmenį, tai yra jau dešimt metų jis: a) puikus antraplanių vaidmenų atlikėjas, b) ištikimas europietės žmonos vyras, c) rūpestingas trijų vaikų tėvas, d) nepriekaištingas mokesčių mokėtojas ir, progai pasitaikius, šaunus sugėrovas. Moka plaukti, gerti, šokti, atsiprašyti, mylėtis, patyliukais dingti, rinktis, imti, sutikti. Jam vos keturiasdešimt, ir visiems visuose televizijos ekranuose jis atrodo neapsakomai žavus. Todėl šįryt jis giedru veidu įvažiavo į Beverli Hilsą, kryptingai artėdamas prie vaidmens, kurį jam rekomendavo jo agentas ir kurį, kaip iš visko atrodė, turėjo jam skirti Maikas Henris, „Wonder Sisters" studijos direktorius. Jo laukia susitikimas gera ir derama forma, jo gyvenimas – geros ir deramos formos, ir jis jaučiasi esąs geros ir deramos formos. Didžiojoje Saulėlydžio bulvaro sankryžoje jis nesiryžo prisidegti mentolio cigaretės, prie kurios buvo įpratęs rytais, – jam atrodė, kad

žemė ir dangus, saulės ir prožektorių blyksniai visi sutartinai padeda jam tą tęsti ir toliau. Toliau tiekti kečupą, bifšteksus ir lėktuvų bilietus vaikams, žmonai, aprūpinti namą užmiestyje ir sodą, kuriuos prieš dešimt metų pasirinko visiems laikams (drauge su savo krikščionišku vardu ir pavarde – Lukas Hameris). Galbūt viena cigaretė sužadintų vieną tų nepagydomų, siaubingų ligų, apie kurias rašo visi 75-ųjų metų laikraščiai? Galbūt ta cigaretė būtų lašas, kuris perpildytų nežinomą jo gydytojams ir jam pačiam taurę? Ši mintis akimirką jį apstulbino, nes pasirodė originali, o sumąstyti ką nors originalaus jis nebuvo pratęs. Kad ir kokios malonios jis išvaizdos, kad ir koks ramus jo gyvenimas, Lukas Hameris – žmogus kuklus. Ilgą laiką netgi tarėsi esąs kompleksuotas, netgi menkysta, kol galų gale vienas psichiatras, kvailesnis už kitus – o gal labiau pakvaišęs ar sąžiningesnis, – atskleidė jam, kad viskas čia kuo puikiausia. Tas daktaras, vardu Rolandas, beje, buvo alkoholikas, ir tai prisiminęs Lukas nusišypsojo, beveik nesąmoningai mesdamas vos pridegtą cigaretę pro langelį. Kaip gaila, kad žmona jo nemato. Fanė iš tiesų amžinai jam kartoja, kad būtų atsargus su gėrimais, rūkymu, be to, žinoma, su meile. Meilė, žodžiu, fizinė meilė bemaž visai išguita iš jų santykių nuo to laiko, kai Lukas ar veikiau Fanės gydytojas aptiko beprasidedančią tachikardiją, kuri, nors ir nepavojinga, bet galėtų būti neparanki, pavyzdžiui, vesternuose ar tuose filmuose su smagiomis kavalkadomis, kuriuose, kaip atrodo, artimiausiais metais jis dar filmuosis ir filmuosis. Apskritai Lukas kreivai pažiūrėjo į tą draudimą, tokį jausmų ir juslių suvaržymą, bet Fanė primygtinai spyrėsi, kartojo ir aiškino, kad jie, žinia, buvo meilužiai – aistringi meilužiai, sakė ji,

tačiau kai ji tai sakydavo, kažkokia kerinti, kupina dvejonių amnezija užtvindydavo Luko smegenis, – bet dabar jis turįs įstengti atsisakyti tam tikrų dalykų ir visų pirma būti tėvu Tomui, Artūrui ir Kevinui, kuriems, nors jie to ir nesuvokia, reikia jo, kad galėtų gyventi. Jo su širdimi, plakančia visą laiką, kas dieną, ritmingai it elektroninė mašinėlė, klasikinė, tiksli, ištikima, ir taškas. Juk jo širdis – jau nebe tas išbadėjęs, godus, nusialinęs, spurdantis gyvūnas, skelbiantis kapituliaciją, paniką ir laimę tarp prakaitu įmirkusių paklodžių, juk jo širdis dabar ne kas kita, kaip priemonė ramiai varinėti kraują tokiomis pat ramiomis arterijomis. Ramiomis, kaip vasarą kai kurie prospektai kai kuriuose miestuose.

Žinoma, ji teisi. Ir Lukas šį rytą buvo ypač laimingas, kad jis yra jis, kad pajėgia liuoktelėti ant šuoliuojančio žirgo, stebimas kamerų, įveikti kilometrų kilometrus, ropštis 25 laipsnių šlaitais saulei svilinant ir netgi, jei nori ir kadangi tai madinga, suvaidinti orgazmą greta kokios nors žvaigždutės prieš penkiasdešimt techninių darbuotojų, tokių pat abejingų, kaip ir jis. Netgi džiugiai.

Beliko pravažiuoti keletą kvartalų, paskui jis pasuks dešinėn, paskui kairėn, po to įvažiuos į didįjį kiemą, paliks pontiaką senajam Džimiui ir po visų tradicinių, ritualinių pašmaikštavimų pasirašys impresarijaus parengtą sutartį su šauniuoju senuoju Henriu. Kas be ko, antraplanio vaidmens, bet labai gero antraplanio vaidmens, vieno tų antraplanių vaidmenų, kurių paslaptį, kaip šnekama, jisai perkandęs. Keistas posakis, kai pagalvoji: perkąsti paslaptį vaidmenų be jokios paslapties. Jis ištiesė ranką, susižavėjo, na, susigriebė besigėrįs, koks dailus jo rankos manikiūras, kokia ji švari, tvarkinga, įdegusi,

vyriška – ir dar sykį už tai padėkojo Fanei. Kirpėjas – jis ir manikiūrininkas – buvo apsilankęs prieš keletą dienų; jos, ir vėl jos rūpesčiu jo plaukai ne per ilgi, nagai ne per trumpi, viskas tobulai suderinta. Gal tik protas striukokas.

Ir ši frazė jį pribloškė. Tarsi nuodas, kažkoks LSD, cianidas, vienu gaistu užtvindęs Luko Hamerio gyslas. „Striukas protas." „Argi mano protas būtų striukas?" Ir automatiškai, kaip žmogus, ką tik gavęs smūgį, jis persirikiavo į dešinę ir išjungė variklį. Ką tai reiškia – striukas protas? Jis pasižino su protingais žmonėmis, netgi intelektualais, taip pat rašytojais – ir šie juo didžiavosi. Ir vis dėlto šitas terminas, „striukas protas", rodėsi, įsmigo jam į tarpuakį, ir pojūtis buvo lygiai toks pat, kaip prieš dvidešimt metų, kai tarnaudamas laivyne užklupo savo meilužę geriausio draugo glėbyje paplūdimyje prie Honolulu. Ir kai jo pavydas susitelkė čia, lygiai tame pačiame taške, su tokia pat jėga. Jis pabandė save „pamatyti", įprastu judesiu palenkė užpakalinio vaizdo veidrodėlį ir įsistebeilijo. Tai iš tikro jis, gražus, vyriškas, o plonytis raudono kraujo siūlelis akyse, žinoma, ne kas kita, kaip pora padaugintų išgerti stiklinių alaus vakar prieš miegą. Kepinančioje Los Andželo saulėje su savo šviesiai mėlynais marškiniais, smėlio spalvos, beveik baltu kostiumu, margaspalviu kaklaraiščiu ir lengvu įdegiu – pusiau jūriniu, pusiau nuo tų nuostabių Fanės atrastų aparatų – jis išties buvo sveikatos, pusiausvyros įsikūnijimas ir tai žinojo.

Tai ką jis veikia čia, sustojęs kaip koks asilas ant šaligatvio? Tai kodėl nebedrįsta užvesti variklio? Kodėl staiga taip plūsta prakaitu, jaučia troškulį, baimę? Ir kodėl staiga turi valdytis, kad nenuvirstų skersai automobilio, nesuglam-

žytų gražiojo savo kostiumo, nesuleistų dantų į kumščius? (Ir nekandžiotų jų tol, kol iš burnos trykštelės kraujas, jo kraujas, kad galų gale pasirodytų, jog jam negera dėl kažkokios pagrįstos priežasties? Šiaip ar taip, dėl kažkokios konkrečios priežasties...) Jis ištiesė ranką ir įjungė radiją. Dainavo moteris, galbūt juodaodė. Beje, veikiausiai, nes kažkas jos balse jį mažumą apmaldė, o jis iš patyrimo žinojo, kad juodosios moterys, na, ne moterys, o jų balsai – nes jis, ačiū Dievui, niekada neturėjo su jomis kūniškų santykių (visai ne dėl rasizmo, o kaip tik dėl to, kad buvo ne rasistas) – žodžiu, apskritai juodaodžių moterų balsai, salsvi ir prikimę, keldavo jam dvasinės ramybės įspūdį. Ir, keista, vienatvės. Jie aiškiai darė jį kitokį, nes su Fane ir vaikais jis buvo kas tik nori, tik ne vienišas žmogus. Bet tuose balsuose slypėjo kažkas, kas – ir vėl – pažadindavo, matyt, sumišusius paauglišku jausmus, kaip kadaise frustracijos, bejėgiškumo, baimės. Moteris dainavo kiek primirštą, kiek senamadišką dainą, ir jis susigriebė su kažkokiu artimu panikai nerimu ieškąs atmintyje jos žodžių. Gal būtų neprošal aplankyti savo psichiatrą alkoholiką, o paskui, jei jau taip, nuodugniai pasitikrinti sveikatą – po paskutinio patikrinimo praėjo jau geri trys mėnesiai, o Fanė sako, kad išties reikia labai saugotis. Kad jo profesijos žmogui nervus veikiantis gyvenimas, rungtyniavimas ir įtampa nėra tušti žodžiai. Taip, jis nueis pasidaryti elektrokardiogramos, o kol kas reikia vėl užvesti motorą, užvesti Luką Hamerį, užvesti antraplanį vaidmenį, savo antrininką, save patį... – įsibėgėjęs galų gale nebežinojo, ką dar. Ir žūtbūt visa tai pristatyti į studiją. Beje, netoli.

„*What are you listening to?* – dainavo moteris per radiją – *Who are you looking for?*"* – ir, Dieve mano, jis niekaip negalėjo prisiminti, kaip toliau. Mielai būtų prisiminęs ir aplenkęs tą dainą vien tam, kad galėtų išjungti radiją, bet atmintis neįsijungė; ir vis dėlto jis žinojo – kadaise dainavo tą dainą, mokėjo ją mintinai. Galų gale jam nebe dvylika, jis ne iš tų, kurie kaip įbesti sustingsta ant šaligatvio dėl kažkokio seno bliuzo žodžių, nors skuba į susitikimą pasirašyti svarbios sutarties, o šauniajame Holivudo mieste į vėlavimą, bent jau antraplanių vaidmenų aktorių, vis dėlto kreivai žiūrima.

Begalinėmis, kaip jam pasirodė, pastangomis jis vėl ištiesė ranką išjungti radijo, kad „pribaigtų" tą dainuojančią moterį, kuri būtų galėjusi būti – kažkaip karštligiškai pagalvojo jis, – kuri būtų galėjusi būti jo motina, žmona, meilužė, jo dukra. Ir tomis pačiomis pastangomis suvokė, kad jis visas permirkęs: gražusis smėlio spalvos kostiumas, rankogaliai, plaštakos paplūdo kažkokiu siaubingu prakaitu. Iš tikrųjų jis miręs, suprato akimirksniu ir nusistebėjo, kad nejunta jokio susijaudinimo, net fizinio skausmo. Moteris dainavo toliau, o jo vyriška ranka su dailiu manikiūru nevalingai nusviro ant kelio, ir lyg nugrimzdęs į kažkokį sapną, be nerimo šešėlio jis laukė neišvengiamos mirties.

– Klausykit! Ei, klausykit, aš apgailestauju...

Kažkas bando jį kalbinti, dar esama žmogiškos būtybės, kuri Žemėje deda pastangas dėl Luko Hamerio, bet, net būdamas instinktyviai mandagus ir kaip paprastai giedrios nuotaikos, jis nepajėgia sukaupti ryžto ir pasukti galvos. Artėja

* Ko tu klausaisi? Ko tu ieškai? (Angl.)

lengvi žingsniai. Keista – nejau mirtis avi espadrilėmis? O paskui ūmai šalia jo išniro raudonas kvadratinis veidas, juodi juodi plaukai ir sugriaudėjo balsas, baisiai garsiai – kaip jam pasirodė – šiaip ar taip, goždamas tos svetimos, jau tapusios sava moters balsą per radiją.

Pagaliau jis išgirdo tą balsą:

– Man labai nesmagu, drauguži, nepastebėjau, kad jūs čia sustojote, purkštuvas buvo jau įjungtas dėl begonijų... Peršlapote, a?

– Ne bėda, – atsiliepė Lukas Hameris – ir sekundei užmerkė akis, nes anas trenkė česnaku, – ne bėda, tai mane veikiau atvėsino. Tai jūsų purkštuvas?..

– Taip, – atsakė česnakinis vyras, – nauja sistema, velniškai galingas rotorius. Ir galiu įjungt jį namuose. Nepagalvojau, čia niekada nieko nebūna!..

Pažvelgęs į permirkusį Luko kostiumą, jis nusprendė, kad šis – aiškiai padorus žmogus. Aišku, jo neatpažino: niekas jo iš karto neatpažįsta, atpažįsta „po to", kai kas nors jiems pakužda, jog tai jis, tas, kuris tokiame ir tokiame filme, tas, kuris... Beje, Fanė puikiai paaiškina žmonėms, kodėl šie atpažįsta jį tik „po to"...

– Žodžiu, – tarstelėjo žmogynas, – man labai gaila, a? Bet, ką jūs čia veikėte, be juokų?

Lukas pakėlė į jį akis ir skubiai vėl nuleido. Jam buvo gėda – pats nežinojo kodėl.

– Nieko, – atsakė, – sustojau prisidegti cigaretės. Važiavau į studiją, žinote, čia netoliese, o degtis cigaretę prie vairo pavojinga, žodžiu, tiesiog kvaila, norėjau pasakyti...

Tada česnakinis žmogus žengtelėjo atgal ir nusikvatojo.

– Na ką jau, klausykit! Jei tai vienintelė grėsmė, kuri jūsų tyko gyvenime – prisidegti cigaretę ar pakliūti po vandens čiurkšle!.. Ne per daug rizikuojate, a? Žodžiu, atsiprašau dar kartą.

Ir jis smarkiai pliaukštelėjo – per petį ne Lukui, o automobiliui – ir nuėjo sau. Luko lūpas iškreipė pasalūniškas, piktas, nepermaldaujamas šypsnys. „Štai aš, aš, kuris nebedarau nieko, net nebesimyliu, aš, kuris net neįstengiu numirti, bet tariausi esąs arti to dėl sodo purkštuvo; štai aš, peršlapęs, taikausi į kaubojaus dublerio vaidmenį Holivude. Štai aš – iš tikrųjų juokingas." Bet tą pat akimirką, paskutinįsyk pažvelgęs į save užpakalinio vaizdo veidrodėlyje, jis pamatė, kad jo akys paplūdusios ašarom, ir prisiminė žodžius dainos, kurią dainavo ta juodoji ar baltoji moteris. Ir suprato, kad jo sveikata tikrai kuo puikiausia.

Po penkių mėnesių dėl nežinomų priežasčių Lukas Hameris, iki šiol ramus „Wonder Sisters" studijos statistas, mirė nuo pernelyg didelės migdomųjų dozės vienos eilinės prostitutės kambaryje. Niekas – turbūt net jis pats – taip ir nesuprato kodėl. Jo žmona ir trys vaikai, atrodo, per laidotuvių ceremoniją laikėsi nepriekaištingai oriai.

Kairysis vokas

„Mistralis" – ne vėjas, traukinys – nėrė per laukus. Sėdėdama prie lango, labai panašaus į iliuminatorių – toks sandarus, aklinas ir beveik užsklęstas buvo tas traukinys, – ledi Garet dabar, būdama trisdešimt penkerių metų, dar sykį sau kartojo, kad mielai gyventų viename tų kuklių ar prašmatnių trobesių, išsidėsčiusių Senos pakrantėje prieš Meleną. Dėsningas samprotavimas, nes ji gyveno audringą gyvenimą, o kiekvienas audringas gyvenimas svajoja apie ramybę, vaikystę ir rododendrus lygiai taip, kaip kiekvienas ramus gyvenimas – apie degtinę, fanfarų garsus ir lėbavimą.

Ledi Garet buvo, kaip sakoma, padariusi „karjerą" kaip daugelio laikraščių aukštuomenės kronikos ir daugybės sentimentalių istorijų herojė. Tądien, gėrėdamasi vangia Senos tėkme, ji su pasimėgavimu rikiavo žodžius, kuriuos vos atvykusi išdės savo meilužiui Šarliui Diurjė, licitatoriui iš Liono: „Brangusis Šarli, tai buvo nuostabus nuotykis, egzotiškas man pačiai dėl savo banalumo, tačiau reikia pripažinti, jog mes nebuvome skirti vienas kitam..." Ir tada Šarlis, tas brangusis Šarlis, išraudonys, ims lementi, o ji valdingai išties ranką „Royal Hôtel" bare – ranką, kurią jam teliks tik pabučiuoti, – ir pranyks, palikusi paskui save vilnijančius

žvilgsnius ir kvepalų dvelksmą... prisiminimus... Vargšas Šarlis, brangusis Šarlis, toks ištikimas su savo barzdike... Beje, gražus vyras, toks vyriškas, bet galų gale ką čia – licitatorius iš Liono! Pats būtų turėjęs susivokti, kad tai negali tęstis. Kad ji, Leticija Garet, mergystėje Istvud, paeiliui ištekėjusi už aktoriaus, agos, žemvaldžio ir generalinio direktoriaus, būdama blaivaus proto, negali baigti gyvenimo su kažkokiu licitatorium!.. Ji krestelėjo galvą ir čia pat susigriebė. Jai išties kėlė siaubą tie nevalingi gestai, kuriais vienišos moterys – ar, beje, vieniši vyrai – gyvenime, gatvėje, visur nebyliai pabrėžia grynai asmeninius savo sprendimus. Per daug ji prisižiūrėjo tų smakro kilstelėjimų, surauktų antakių, ūmių rankos mostų, būdingų vienišiams, kad ir kokia būtų jų dvasinė būklė ar visuomeninė padėtis. Ji išsiėmė pudrinę, dėl visa ko pasipudravo nosį ir vėl sugavo jaunuolio už dviejų staliukų žvilgsnį, nuo pat išvykimo iš Liono stoties Paryžiuje liudijantį, tvirtinantį, kad ji vis dar toji graži, neapčiuopiama ir švelni Leticija Garet, ką tik išsiskyrusi su lordu Garetu ir dosniai šio išlaikoma.

Beje, keista, kai pagalvoji, kad visi tie vyriškiai, kurie ją taip mylėjo, taip ja didžiavosi ir taip pavyduliavo, galiausiai niekad nepykdavo, kad ji juos pameta; jie visada likdavo gerais draugais. Jai tai buvo dingstis pasipuikuoti, bet galbūt iš tiesų jiems visiems nežinia kodėl palengvėdavo, kad nebereikia dalytis amžinomis jos dvejonėmis... Kaip sakė Artūras O'Konolis, vienas turtingiausių jos meilužių: „Negali pamesti Leticijos labiau, negu ji gali pamesti tave!" Jis buvo turtingas, tas vyras, tačiau poetas. Kalbėdamas apie ją, sakydavo: „Leticija – amžinoji razeta, lipšnumas, vaikystė", ir

tie trys žodžiai visada skaudindavo moteris, kurios į Artūro gyvenimą atėjo po jos.

Valgiaraštis buvo be galo gausus. Pervertusi jį atsainia ranka, ji aptiko pasibaisėtiną šiupinį: čia buvo suplakti salierai padaže, istoriniai otai ir revoliucinis kepsnys, dar bulvių suflė, atsainiai surankioti sūriai ir prėski vaniliniai ledai. Keista, dabar traukiniuose visi valgiaraščiai – lyg ir *Oliver*, lyg ir *Michelet*. Ji šyptelėjo, pagalvojusi, kad vieną dieną aptiks čia giljotinuotus otus ar ką nors ne mažiau paiko, paskui klausiamai žvilgtelėjo į seną damą priešais. Tai buvo neabejotinai lionietė, grįžtanti namo. Atrodė romi, kiek susidrovėjusi ir be galo dora. Leticija padavė jai valgiaraštį, bet dama tuoj pat papurtė galvą, nusišypsojo, grąžino valgiaraštį su daugybe malonių santūrių grimasėlių, leidžiančių Leticijai suprasti, kokia – kad ir kiek praėjo laiko – tipinga anglosaksė ji atrodo. „Tik po jūsų, – kartojo dama, – tik po jūsų..." – „Ne, ne, aš... ką jūs, – silpnai prieštaravo Leticija (tokiais atvejais ji jausdavo, kaip dvigubai išryškėja jos akcentas...). – Ne, ne. Kaip manote, ar melionas skanu?" – „Ar melionas skanus", – automatiškai pataisė ją vidinis balsas – per vėlai. Moters priešais ją lūpose jau žaidė atlaidi šypsenėlė dėl tos gramatikos klaidos, ir Leticija nedrįso pasitaisyti pati. Dėl to pyktelėjo, paskui tuojau pat pagalvojo, kad tikrai kvaila širsti dėl tokio menkniekio, verčiau apmąstyti, kaip ji pradės prakalbą, kuria po trijų valandų kreipsis į Šarlį. Aistringose prakalbose gramatikai nėra ką veikti, daugių daugiausia galima pasakyti – iš nemažos prancūzų kalbos patirties, kurią ji sukaupė per ilgą laiką, – kad žodžių tvarka visiškai pakeičia sakinį. Taigi, jei sakysi vyriškiui: „Labai myliu jus", arba

„Labai jus mylėjau", „Niekada jūsų nepamiršiu" arba „Nepamiršiu jūsų niekada", tarp tų frazių slypės ištisi nesuvokiami aistrų pasauliai, kuriuos ji pati perkando tik su didžiausiu vargu – tiek jausmų, tiek gramatikos požiūriu.

Traukinys iš tiesų skriejo beprotišku greičiu. Jai pasirodė, kad atliktų tarsi kokį gerą darbą, mandagų gestą viso vagono atžvilgiu, jei nueitų iš naujo pasidažyti, nusiplauti rankų, susišukuoti, kol dar neatkeliavo liepsnojantis bifšteksas, giljotinuotas otas ir nukenksminta „bomba", kurie artimiausią valandą bus jos lemtis. Šyptelėjusi lionietei ji garsiąja savo eisena – nors, reikia pasakyti, traukinio gerokai sutrikdyta – patraukė prie automatinių įstiklintų durų, ir tos bemat prasiskyrė, beveik nejučiomis ją sviesdamos į tualetą kairėje. Ji skubiai užšovė velkę. Kaip gerai – pažanga, greitis, tyla, tiesiog nuostabu! Bet tikrai reikia plieninių raumenų, tirolietės laikysenos ir lyno akrobato mitrumo, kad 1975 metais pereitum paprastą vagono Paryžius–Lionas kupė. Staiga jai šmėstelėjo pavydi mintis apie astronautus, kurie, regis, be menkiausio trinktelėjimo nukanka iki Mėnulio, ten išsilaipina be jokių garderobo problemų ir grįžta atgalios tiesiai į vandenį, sutikti linksmų džiūgaujančių jūreivių. O dėl linksmų džiūgaujančių jūreivių... jos traukinio laukia licitatorius, pavydus, niaurus ir turįs rimtą pagrindą toks būti, nes galų gale ji skrieja šituo greitu trūkčiojančiu maršrutu vien tam, kad nutrauktų santykius.

Šioje vietoje – dezinfekuotoje, slepiamosios spalvos, groteskiškoje – kur kas blogiau negu vagonuose, kurie bent jau su savo rumbuotu ripsu, gvazdikų puokštelėmis ir kitais jau

atgyvenusiais moderniais bruožais stengiasi būti elegantiški. Praustuvė buvo apskrita, ir, viena ranka kabindamasi čiaupo, ji pabandė atidaryti savo prikimštą rankinę, nes jie įvažiavo į Dižoną ir traukiniui lėtinant greitį atitinkamai veikė stabdžiai, taigi jos rankinė, blaškydamasi tarp dviejų lemčių: ar paisyti jos, ar paklusti Faradėjaus dėsniams, – jos rankinė, pakliuvusi tarp dviejų priešingų postūmių, neatlaikė, prasivėrė ir pažiro ant grindų. Tad ji keturpėsčia puolė ant grindų rinkti – tolydžio galva atsitrenkdama į praustuvę ir visa kita – puolė graibyti lūpų dažų, čekių knygelės, pudrinės, banknotų, o kai pakilo lengvai išrasojusia kakta, traukinys ramiai stovėjo Dižone. Jei nusišypsos laimė, turės porą minučių, kad ramiai, be jokios Marselio Marso stiliaus pantomimos pasidažytų akis.

Aišku, akių tušas buvo vienintelis daiktelis, neišlėkęs iš rankinės, ir ji karštligiškai naršė dešimtį sekundžių, kol jį surado. Pradėjo nuo kairiojo voko. Beje, kairioji buvo jos mėgstama akis. Dievai žino kodėl visi jos meilužiai, visi jos vyrai visada atiduodavo pirmenybę kairiajai, o ne dešiniajai jos akiai ir jai tai kartodavo. „Ji, – sakydavo, – lipšnesnė už dešiniąją", ir Leticija visada maloniai, taikiai pripažindavo geriau atrodanti iš kairės nei iš dešinės. Kai pagalvoji, juokinga – tavo atvaizdą atspindi kiti žmonės. Kaip visada, jos dėmesį į tai, kokia iškila jos delne Veneros kalva, vadinasi, kokia ji aistringa, atkreipė vyriškis, kuris nežadino jai jokių aistrų. Kaip visada, jos dėmesį į tai, kad ji linksmo būdo, atkreipė vyriškis, kuris varė jai nuobodulį. Kaip visada – o čia jau liūdniau, – jos dėmesį į tai, kad ji savanaudė, atkreipė vyriškis, kurį ji mylėjo.

Smarkiai krestelėjęs, traukinys vėl pajudėjo, ji susvyravo ir susyk nuo viršaus iki apačios brūkštelėjo per skruostą

juosvą akių tušo drūžę. Mintyse nusikeikė angliškai ir čia pat supyko ant savęs. Galų gale ji važiuoja susitikti ir išsiskirti su meilužiu prancūzu. Daug klajodama po visą pasaulį, ledi Garet įprato mąstyti, galvoti, net kentėti ta kalba, kuria kalbėjo meilužiai. Taigi pasitaisė – šį sykį balsu, pakeisdama keiksmažodį tos pačios prasmės, bet grynai prancūzišku žodžiu, užsuko akių tušo tūbelę, įsimetė į rankinę ir nusprendė, kad ta lionietė pakęs prieš save moterį, vienu padažytu antakiu, kitu ne. Perbraukė plaukus šukomis ir pabandė išeiti.

Pabandė, bet nesėkmingai. Durys nepasidavė. Ji nusišypsojo, papurtė velkę, papurtė duris ir gavo pripažinti, kad kažkas čia ne taip. Tai ją prajuokino. Moderniausiame ir greičiausiame Prancūzijos traukinyje šlubuoja atidarymo sistema. Po šešių septynių panašių bandymų ji nustėrusi pripažino, kad už langelio kairėje ir toliau skrieja gamtovaizdis, kad jos rankinė uždaryta, gerai uždaryta, ji pati pasiruošusi eiti valgyti savo nelemto patiekalo, bet tarp jos ir nereikšmingos ateities įsispraudusios tos durys.

Ji vėl papurtė duris, paklibino, padaužė, it lava tvenkiantis kažkokiam įniršiui – vaikiškam, juokingam įniršiui, klaustrofobiškam įniršiui, nors ji nebuvo klaustrofobė. Ačiū Dievui, visą gyvenimą jai sekėsi išvengti tų šiuolaikinių manijų: klaustrofobijos, nimfomanijos, mitomanijos, narkomanijos ir vidutinybės. Bent jau taip jai atrodė. Bet ūmai ji, Leticija Garet, gražų rugsėjo rytą savo vairuotojo atgabenta į Liono stotį Paryžiuje ir pačiame Lione laukiama ištikimo savo meilužio, dabar laužo nagus, nervinasi ir dudena į sutvirtintas plastikines duris, atsisakančias paklusti jos norams. Dabar traukinys skriejo labai greitai, ir ją taip kratė, kad praėjus pirmajai

įniršio akimirkai ji susitaikė su tuo, kas blogiausia, tai yra su laukimu, ir, droviai nuleidusi unitazo dangtį, nutūpė ant jo parietusi kelius – staiga štai tokia nekalta mergelė, kaip nieku gyvu nebūtų atsisėdusi vyrų knibždančiame salone. Galbūt ir juokinga. Ji išvydo save veidrodyje, tiksliau, šmėstelėjo jos atvaizdas su rankine, prispausta prie kelių kaip koks turtas, sutaršytais plaukais, viena padažyta akimi. Didžiai savo nuostabai, ji pajuto, kad širdis smarkiai plaka, kaip jau seniai nebuvo plakusi nei dėl to vargšo Šarlio, kuris jos laukia, nei dėl to vargšo Lorenso – buvusio kaip tik prieš jį, – kuris, dėkui Dievui, jos nebelaukia. Kas nors vis dėlto ateis ir iš lauko automatiškai atidarys tas duris. Deja, visi pietauja, o prancūzai niekada nepakils nuo stalo, kas beatsitiktų; jie prikaustyti prie savo patiekalų, šmirinėjančių metrdotelių žingsnių, prie savo butelaičių. Nė vienas jų neišdrįs pasijudinti per tas griežtas apeigas, kasdieninį pasimėgavimą rutina. Smagindamasi ji dusyk nuspaudė vandens nuleidimo pedalą, paskui, vis taip pat kvailai ir oriai pūpsodama, nusprendė pamėginti sulyginti dešiniąją ir kairiąją akis. Nuostabus traukinio greitis jai leido šiai ekvilibristikai paskirti dešimtį gerų minučių. Dabar ji jau norėjo gerti ir beveik valgyti. Vėl nedrąsiai paklibino duris, bet vis veltui. Ką gi, nėra ko nervintis: reikia tik palaukti, kol jos kaimynai – iš dešinės, iš kairės – arba kontrolierius ar koks padavėjas nuspręs pasinaudoti šia vietele, ir ji galės grįžti atgal, vėl įsitaisyti prieš damą iš Liono ir ramiai paruošti prakalbą Šarliui. Beje, jeigu ji jau čia ir prieš veidrodį, kodėl neparepetavus? Ji įrėmė žvilgsnį į savo dideles rudas akis, gražius tamsius plaukus ne itin optimistiniame mažame Prancūzijos geležinkelio tinklo veidrodyje ir pradėjo: „Šarli, brangusis Šarli, jeigu šiandien tariu jums šiuos žiaurius

žodžius, tai todėl, kad esu pernelyg vėjavaikiška, pernelyg nepastovi, ar aš žinau, kad kentėjau dėl to visą gyvenimą taip, kaip verčiau kentėt ir kitus, ne tik jus, o jūs, Šarli, per daug man brangus, kad leisčiau sau net įsivaizduoti tas siaubingas scenas, kurios mudviejų laukia netolimoje ateityje, jei, kaip jūs taip maloniai manęs prašėte, aš sutikčiau už jūsų tekėti..."

Kairėje už langelio kaip šviesūs kėgliai tęsėsi javų gubos, suguldytos palei žalias ir rudas auksinio atspalvio kalvas, ir ji pajuto, kaip drauge su žodžiais auga jos susijaudinimas: „Juk galų gale, Šarli, jūs gyvenate tarp Paryžiaus, Liono ir manęs. O aš – tarp Paryžiaus ir pasaulio. Jūsų uostas – Šamberi, maniškis – Niujorkas. Mūsų gyvenimo ritmas skirtingas. Galbūt aš per daug išgyvenau, Šarli, – pasakė ji, – aš – nebe jauna mergina, kokios jūs esate vertas."

Ir teisybė, Šarlis buvo vertas jaunos merginos, švelnios ir patiklios, koks buvo jis pats, ir naivios, koks irgi buvo. Teisybė ir tai, kad jinai jo neverta. Jos akys ūmai paplūdo ašaromis. Ji nubraukė jas staigiu judesiu ir netikėtai susigriebė sėdinti ant tos juokingos sėdynės su praskydusiu akių tušu, pražiota burna ir vienut viena. Po akimirkos dvejonių ją pagavo juokas, vienut viena ji juokėsi iki ašarų, negalėdama susivaldyti ir nesuvokdama, ko juokiasi, vis dar tvirtai įsitvėrusi savotiškos rankenos, skirtos pavargusiems keleiviams. Panėšėjo pati sau į Elžbietą II parlamente ar Viktoriją, ar į ką nors kitą tokio paties stiliaus, postringaujančią krėsle prieš neregimą minią, nebylią ir sukrėstą. Staiga ji pamatė, kaip pakyla, nusileidžia, vėl pakyla, vėl nusileidžia rankena, ir sustingo kupina vilties, nusitvėrusi rankinę, pasirengusi sprukti. Paskui rankena liovėsi judėjusi, ir ji su siaubu suvokė, kad kažkas atėjo, pamanė – beje, visiškai pagrįstai, – kad vietelė užimta, ir taip pat

ramiai sau nuėjo. Dabar reikia tykoti ir šaukti. Beje, kodėl nesušukus tuojau pat? Nejaugi tūnos dvi valandas iki Liono šioje apgailėtinoje vietoje? Tikrai atsiras kokia išeitis, kas nors, eidamas pro šalį, išgirs jos riksmus, šiaip ar taip, geriau apsijuokti negu pulti į liguistą nusiminimą, kuris neišvengiamai netrukus ją apniks. Taigi ji sušuko, riktelėjo, iš pradžių kiek prikimusiu balsu: „*Help!*", o paskui, paikai prisiminusi, jog ji Prancūzijoje, ėmė šaukti: „Gelbėkit! Gelbėkit! Gelbėkit!" šaižiu balsu, kuris dievaižin kodėl vėl sukėlė jai beprotišką juoką. Didžiam savo apstulbimui, ji pasijuto sėdinti ant tos nelemtos sėdynės ir besistvarstanti už šonų. Galbūt nutraukus santykius su Šarliu būtų ne pro šalį atsigulti pasitikrinti nervų Amerikos klinikoje ar kur kitur... Beje, pati kalta – nereikėjo keliauti vienai. „Jie" visada jai sakydavo: „Venkite keliauti viena." Juk apskritai, jeigu, pavyzdžiui, Šarlis būtų atvažiavęs jos pasiimti, kaip, beje, maldavo per telefoną, tai dabar visur jos ieškotų, belstųsi į visas duris, ir ji šiuo metu jau būtų išvaduota ir ragautų tą otą *à la du Barry* ar dievai žino ką, stebima sužavėto, tokio švelnaus ir globėjiško Šarlio žvilgsnio. Aišku, jeigu Šarlis būtų buvęs čia...

Tačiau jos pačios nurodymu Šarlis dabar, beje, neabejotinai, jau laukia Lione, Perašo priemiesčio stotyje, su gėlių puokšte rankoje. Jis nežino, kad gražioji jo meilė užspeista kaip laukinis žvėris tarp keturių emalio dažais padengtų sienų ir kad jis galbūt kelionės pabaigoje išvys išlipant susivėlusią, paklaikusią moterį pakrikusiais nervais. Ir netgi jokių knygų! Rankinėje ji net neturi jokios knygos! Vieninteliai žodžiai, kuriuos gali perskaityti šioje vietoje, pataria būti atsargiam išeinant, nesupainioti durų ir neiškristi ant bėgių. Pokštas, tikras humoras! Apskritai ji mieliau būtų ištrūkusi iš šitos sumautos vietelės

ir puolusi ant bėgių. Bet kas, tik ne ši dezinfekuota dėžutė, ta juokinga nesėkmė, tiesioginis pasikėsinimas į jos laisvę, pasikėsinimas, kokio niekas jau gerą dešimtį metų nėra sau leidęs. Dešimt metų niekas nedrįso jos užsklęsti. O svarbiausia, jau dešimt metų visi stengėsi ją tuoj pat nuo bet ko – žmogaus ar ne – išvaduoti. Bet čia ji viena kaip nukaršusi katė – ir atsivėdėjusi ji spyrė į duris, siaubingai susimušė koją, apgadino savo naująsias „Saint-Laurent" kurpaites ir nieko nelaimėjo. Nusitvėrusi už pėdos, klestelėjo atgal ir susigriebė gailiai kuždanti: „Šarli! Ak, Šarli!"

Žinia, Šarlis turi trūkumų: jis smulkmeniškas, ir jo motina – tikra nuobodžių košė, beje, kaip ir jo draugai; jai iš tiesų buvo tekę pažinti ir linksmesnių, ir dailesnių, ir originalesnių, ką jau čia. Tačiau vis dėlto jei čia būtų buvęs Šarlis, visų traukinių visų užkaborių durys jau seniai būtų atvertos, o jis žvelgtų į ją kokerspanielio akimis, uždėtų jai ant rankos savo didžiulę plaštaką, tokią ilgą ir sykiu tokią kampuotą, ir pasakytų: „Ne per daug išsigandote? Ar ta kvaila istorija nebuvo per daug nemaloni?", net atsiprašytų nesusigriebęs anksčiau ir galbūt pasiūlytų iškelti bylą Prancūzijos valstybinei geležinkelių bendrovei. Kad ir koks pažiūrėti nuosaikus, iš tikrųjų jis – tikras padūkėlis. Šiaip ar taip, jis nepakenčia, kad jai nutiktų kas nors nemalonaus. Šarlis – vyriškis, kuris ja rūpinasi, o kai gerai pamąstai, ne tiek daug tokių ir esama. Ne, ne, jai netrūko vyriškių, kurie ja rūpintųsi, kas ne, tai ne, tai pernelyg neapibrėžta ir savaime absurdiška sąvoka, bet apskritai vyriškių, kurie rūpintųsi moterimis, stinga. Visos draugės jai taip sako ir iš tikrųjų veikiausiai jos teisios. Geras senas epochos šūkis, bet ne toks ir klaidingas. Juk galų gale tomis pačiomis aplinkybėmis nesulaukęs jos Lorensas būtų

nutaręs, kad ji išlipo Dižone susitikti su kažkuo kitu, o Artūras būtų pagalvojęs... nieko nebūtų pagalvojęs. Būtų gėręs sau iki Liono, porą sykių užklausęs metrdotelį, ir galiausiai tik Šarlis su savo dryžuotu kaklaraiščiu ir ramia povyza būtų sukėlęs dėl jos ant kojų visą „Mistralį"... Taip, iš tiesų gaila, kad jie turi skirtis. Kai pagalvoji, tikra beprotybė. Jai trisdešimt šešeri, jau dvidešimt metų visas jos rūpestis – vien tik vyrai, jos vyrai: jų įpročiai, jų istorijos, jų moterys, ambicijos, liūdesys, norai, o čia, šiame traukinyje, juokingiausiu, koks tik gali būti, būdu užspeista neklusnios velkės, ji staiga temato vieną vyriškį, kuris gali ją iš čia išvaduoti, ir kaip tik tam vyriškiui (dėl kurio ir sėdi šiame traukinyje ir kurio link iriasi) ketina kategoriškai pareikšti, kad jai jo nereikią taip pat, kaip jam nereikią jos! Tačiau ji – Dieve mano! – dar prieš valandą, sėsdama į šį traukinį, visu tuo neabejojo! Ir kokiu ryžtingu tonu įsakė vairuotojui Achilui rytoj tuo pačiu laiku atvažiuoti pasiimti jos, nutraukusios visas grandines! (Žinoma, širdyje.) Ir kokia džiugi jai dar tą patį rytą atrodė mintis, kad ji grįš į Paryžių viena, laisva, be melo ir įsipareigojimų, be menkiausios priedermės laukti telefono skambučio iš Liono, atsisakyti smagios vakarienės dėl galimo vizito iš Liono, staiga atšaukti kokį neįprastą pasimatymą dėl žmogaus iš Liono... Taip, atsibudusi šįryt namuose jinai džiūgavo, staiga sutrikusi, kuriam malonumui atiduoti pirmenybę: ar malonumui bent kartą sėsti į traukinį ir skrieti per gražiuosius Prancūzijos laukus, ar žiauresniam malonumui būti sąžiningai, tiesiai ir važiuoti kai kam pranešti, jog ji – sąžininga, tiesi ir drauge jam prarasta. Joje visada buvo kažkokio žiaurumo, lengvai puolančio piktai džiūgauti, bet čia toji fatali moteris, užspeista velkės, virto kažkokia šlykščia savo pačios karikatūra, ir nei

jos lemtis, nei praeitis netilpo į tą sumišą dėlionę, kurią kaip jos veidą atspindi dulsvas traukinio veidrodis; optinę dėlionę, atsiradusią iš juoko ir nevilties ašarų.

Kiek vėliau pasipylė daugybė skubančių vyrų ar moterų – iš kur gali žinoti? – kurie priėję purtė duris ir kuriems ji visais įmanomais tonais, visa gerkle šaukė: „*Help!*", „Gelbėkit!" arba „*Please!*" Ji prisiminė savo vaikystę, santuokas, vaikus, kuriuos būtų galėjusi turėti, tuos, kuriuos turėjo. Prisiminė absurdiškas smulkmenas iš paplūdimių, kuždesių tamsoje, plokštelių, kvailysčių, ir kadangi jai nestigo savotiško humoro, pagalvojo, kad joks psichiatro kabinetas negalėtų būti toks veiksmingas, kaip užsitrenkęs tualetas pirmos klasės vagone tarp Paryžiaus ir Liono.

Ji buvo išvaduota už Šalono, ir jai net netoptelėjo pasakyt savo išgelbėtojui – beje, damai iš Liono, – kad ji čia jau taip seniai. Šiaip ar taip, iš Liono traukinio ji išlipo nuostabiai pasidažiusi, nuostabiai rami, ir Šarlis, jau gerą valandą virpantis perono pakraštyje, nusistebėjo, kokia ji atrodo jauna. Jis pribėgo prie jos, ir pirmąsyk nuo to laiko, kai jie susipažino, jinai glustelėjo prie jo, padėjo galvą jam ant peties ir prisipažino pavargusi.

– Bet juk tai labai patogus traukinys, – tarė jis.

Ji neaiškiai murmtelėjo: „Taip, žinoma", o paskui, atsisukusi į Šarlį, ištarė klausimą, kuris galėjo padaryti jį laimingiausiu pasaulyje žmogumi:

– O kada jūs norėtumėte susituokti?

Šuniška naktis

Ponas Ksimenestras labai panėšėjo į Šavalio* piešinuką. Įkūnus, paikokos išvaizdos, o apskritai simpatingas. Bet dabar, gruodžio mėnesio pradžioje, jo mina buvo sielvartinga, ir kiekvienam geraširdžiam praeiviui kildavo nenumaldomas noras jį užkalbinti. Šios graužaties kaltininkės buvo artėjančios šventės, į kurias ponas Ksimenestras, beje, doras krikščionis, šiais metais žvelgė su pasidygėjimu, nes neturėjo nė santimo, kad pamalonintų ponią Ksimenestr, vis dėlto godžią dovanų, nevykėlį sūnelį Šarlį ir dukrą Ogiustą, mitrią kalipso šokėją. Nė santimo – štai tokia buvo tikroji padėtis. Ir jokios vilties, kad kas pakeltų atlyginimą ar paskolintų. Ir viena, ir kita buvo jau išbandyta slapčia nuo ponios Ksimenestr ir vaikų, tenkinant naują ydą to, kuriam būtų derėję būti jų parama, žodžiu, tenkinant pražūtingą pono Ksimenestro aistrą – lošimą.

Anaiptol ne paprastą lošimą, kur žaliu kilimu sruvena auksas, ir ne tą, kur ant kito žalio kilimo pūtuoja žirgai, o dar nežinomą Prancūzijoje lošimą, nelaimei, populiarų vienoje XVII apygardos kavinėje, kurioje ponas Ksimenestras kiekvieną vakarą prieš grįždamas namo išlenkdavo taurelę raudonojo martinio: lošimą strėliukėmis, smiginį, žaidžiamą

* Chaval (1915–1968) – prancūzų dailininkas humoristas.

su vamzdeliu ir tūkstančio frankų banknotais. Visi nuolatiniai lankytojai kraustėsi dėl jo iš galvos, išskyrus vieną, kuris gavo liautis dėl širdies ūžesių. Atvežtas vieno kvartale nepažįstamo australo, šitas jaudinantis lošimas greit subūrė tarsi kokį itin uždarą klubą, įsikūrusį galinėje salėje, kurioje kupinas entuziazmo šeimininkas paaukojo biliardo stalą.

Žodžiu, čia ponas Ksimenestras ir įmerkė uodegą, nors pradžia buvo daug žadanti. Ką daryti? Iš ko dar pasiskolinti, kad sumokėtum už rankinuką, mopedą ir elektrofoną, kurių, kaip žinojo iš kelių labai konkrečių užuominų prie stalo, iš jo tikimasi. Dienos bėgo, akys spindėjo išankstinio malonumo nuojauta; pradėjo linksmai snigti. Ponas Ksimenestras pagelto ir troško susirgti. Veltui.

Dvidešimt ketvirtosios rytą ponas Ksimenestras išėjo iš namų, palydėtas trijų pritariamų žvilgsnių, nes poniai Ksimenestr, kasdien naršančiai, dar nepavyko aptikti brangių išsvajotųjų ryšulių. „Pats metas", – mąstė ji kiek apmaudžiai, bet nėmaž nesijaudindama.

Gatvėje ponas Ksimenestras trissyk apsivyniojo apie veidą šaliką, ir šis gestas staiga įkvėpė jam mintį apie ginkluotą apiplėšimą. Mintį, kurią jis, laimei, greitai nuginė šalin. Ir nušlepeno romaus, retapėdžio lokio žingsniu, o paskui klestelėjo ant suolo ir netrukus sniego buvo paverstas tikru ledkalniu. Mintis apie pypkę, odinį portfelį ir raudoną kaklaraištį (be to, pasibaisėtiną), kurie, kaip žinojo, laukia jo namuose, galutinai jį nugramzdino į neviltį.

Pro šalį pasišokinėdami nuskubėjo keli praeiviai – išraudusiais skruostais, su virvelėmis ir ryšulėliais ant kiekvieno piršto – žodžiu, šeimos tėvai, verti šito vardo. Už poros žingsnių nuo pono Ksimenestro sustojo limuzinas; iš jo išniro svajonių

būtybė, vedina už pavadėlio dviem ilgaplaukiais šunyčiais. Ponas Ksimenestras, šiaip jau dailiosios lyties mėgėjas, nužvelgė ją be menkiausios užmačios. Paskui jo akys nukrypo į šunis ir staiga gyvai sužibo. Nusipurtęs kupetą sniego, susikaupusio ant kelių, jis skubiai pakilo ir šūktelėjo (šūksnį prislopino sniegas, ūžtelėjęs nuo skrybėlės ant akių ir kaklo).

– Į šunyną! – riktelėjo jis.

Šunynas buvo ganėtinai niauri vieta, pilna liūdnų ar įdirgusių šunų, kurie truputį išgąsdino poną Ksimenestrą. Galop jis apsistojo prie gana neaiškios veislės ir spalvos gyvulio, bet, kaip sakoma, gerų akių. O ponas Ksimenestras jautė, jog reikia be galo gerų akių gyvūno, kad atstotų rankinuką, elektrofoną ir mopedą. Čia pat pavadinęs savo radinį Medoru, išėjo į gatvę, vesdamasis jį už virvelės.

Medoro džiaugsmas bemat pasireiškė šėliojimu ir nejučia persidavė ponui Ksimenestrui, nustebintam tokios šuns jėgos. Jis pasijuto nuvilktas kelis šimtus metrų sparčia ristele (nes žodis „šuoliuoti" ponui Ksimenestrui jau seniai nebetiko) ir galiausiai atsitrenkė į vieną praeivį. Tas kažką burbtelėjo apie „šlykščius padarus". Kaip kokiam vandens slidininkui, ponui Ksimenestrui šmėstelėjo mintis, kad bene būtų geriau paleisti virvelę ir grįžti namo. Bet Medoras viauksėdamas linksmai strykčiojo ant jo, nešvarus gelsvas jo kailis buvo visas snieguotas, ir akimirką ponui Ksimenestrui toptelėjo, kad niekas jau seniai nėra taip į jį žiūrėjęs. Jam sugrudo širdis. Jis įsmeigė savo mėlynas akis į rudas Medoro akis, ir juodu išgyveno neapsakomo švelnumo akimirką.

Medoras atsitokėjo pirmas. Jis vėl leidosi į priekį, ir maratonas tęsėsi. Ponas Ksimenestras neaiškiai prisiminė anemišką taksą, Medoro kaimyną, į kurį net nedirstelėjo, įsitikinęs, kad

šuva privalo būti drūtas. Dabar jis tikrąja to žodžio prasme skriejo namų link. Stabtelėjo tik vienoje kavinėje – čia ponas Ksimenestras išlenkė tris taures grogo, o Medoras prarijo tris gabalėlius cukraus, pavaišintas atjaučios šeimininkės. „Ir tokiu oru vargšas gyvulėlis net be apsiaustėlio!" Ponas Ksimenestras tik pūtavo ir nieko neatsakė.

Cukrus Medorui suteikė naujų jėgų, bet prie Ksimenestrų durų paskambino tikras pamėnas. Ponia Ksimenestr atidarė duris, Medoras įsiveržė į vidų, o ponas Ksimenestras, raudodamas iš nuovargio, krito žmonai į glėbį.

– Bet kas čia dabar?

Šitas šūksnis išsiveržė iš ponios Ksimenestr krūtinės.

– Tai Medoras, – pranešė ponas Ksimenestras ir beviltiškom pastangom pridūrė: – Linksmų Kalėdų, brangute!

– Linksmų Kalėdų? Linksmų Kalėdų? – vos nepaspringo ponia Ksimenestr. – Bet ką tai reiškia?

– Juk šiandien gruodžio dvidešimt ketvirtoji, ar ne? – šūktelėjo ponas Ksimenestras, kurį šiluma ir saugumo jausmas grąžino į vėžes. – Na ką gi! Kalėdoms aš tau dovanoju – dovanoju jums, – susigriebė, nes vaikai, išpūtę akis, išlindo iš virtuvės, – aš jums dovanoju Medorą. Štai!

Ir jis ryžtingu žingsniu nužygiavo į savo kambarį. O čia bematant susmuko ant lovos ir stvėrėsi pypkės, 1914–1918 karo laikų pypkės, apie kurią paprastai sakydavo, jog ji „dar ne to yra mačiusi". Virpančiomis rankomis ją prikimšo, prisidegė, apsiklojo kojas dygsniuota lovatiese ir laukė puolimo.

Ponia Ksimenestr, perbalusi – siaubas, kokia perbalusi, pats sau pagalvojo ponas Ksimenestras, – beveik tuoj pat įžengė į kambarį. Pirmoji pono Ksimenestro reakcija buvo

apkasų refleksas: jis pabandė visiškai pasikasti po dygsniuota lovatiese... Iš jo teliko viena skystų plaukų sruoga ir pypkės dūmas. Bet ponios Ksimenestr rūstybei to pakako.

– Gal galėtum man pasakyti, kas čia per šuo?

– Manding, lyg ir belgų aviganis, – silpnai ištarė pono Ksimenestro balsas.

– Lyg ir belgų aviganis? (Ponios Ksimenestr įtūžis šoktelėjo dar vienu tonu.) O ar žinai, ko Kalėdoms tikisi tavo sūnus? O duktė? Puikiai suprantu, kad aš tau nerūpiu... Bet jie? Ir tu jiems atvelki tą siaubingą gyvį?

Medoras kaip tik trepeno į kambarį. Užšoko ant lovos, išsitiesė greta pono Ksimenestro, padėjo galvą jam ant galvos. Jo draugo akys paplūdo švelnumo ašaromis – laimė, jas slėpė lovatiesė.

– To jau per daug! – pareiškė ponia Ksimenestr. – Ar bent esi tikras, kad tas padaras nepasiutęs?

– Tokiu atveju jūsų būtų dvejetas, – šaltai atsiliepė ponas Ksimenestras.

Po šios siaubingos replikos ponią Ksimenestr kaip vėjas nupūtė. Medoras palaižė šeimininką ir užmigo. Vėlai vakare pono Ksimenestro žmona ir vaikai išėjo į Bernelių mišias, jo neįspėję. Pagautas lengvo nerimo, be penkiolikos pirmą jis nusprendė penketui minučių išvesti Medorą. Apsivyniojo savo didįjį šaliką ir lėtai patraukė bažnyčios link; Medoras uostinėjo kiekvienus vartus.

Bažnyčia buvo sausakimša; ponas Ksimenestras veltui bandė praverti duris. Taigi ėmė laukti prieš prieangį po krintančiom snaigėm, užsismaukęs šaliką iki pat akių, o ausyse jam skambėjo dorybingųjų krikščionių giesmės. Medoras taip

smarkiai trūkčiojo pasaitėlį, kad galop ponas Ksimenestras atsisėdo ir prisirišo jį prie kojos. Šaltis, jaudulys po truputį sustingdė jau sudrumstą jo protą, tad jis nebelabai suvokė, ką čia veikia. Todėl nustebo, išvydęs išalkusių tikinčiųjų srautą, strimagalviais plūstelėjusį iš bažnyčios. Dar nespėjo pasikelti, atmazgyti pasaito, kai kažkoks jaunas balsas sušuko:

– Oi, koks gražus šunytis! Oi, vargšas žmogelis!.. Palauk, Žanai Klodai.

Ir ant apkvaišusio pono Ksimenestro kelių nukrito penkių frankų moneta. Jis lemendamas pakilo, o minėtasis Žanas Klodas susijaudinęs įspraudė jam dar vieną monetą, patardamas linksmai atšvęsti Kalėdas.

– Bet... – suvapėjo ponas Ksimenestras. – Bet ką jūs...

Visiems žinoma, kokia užkrati gali būti artimo meilė. Visi ar beveik visi tikintieji, išeinantys per dešinįjį bažnyčios sparną, ponui Ksimenestrui ir Medorui skyrė kuklų grašį. Visas apsnigtas, apkvaitęs ponas Ksimenestras bergždžiai stengėsi paaiškinti jiems, kad nereikia.

Išėjusi per kairįjį sparną, ponia Ksimenestr su vaikais grįžo namo. Kiek vėliau prisistatė ponas Ksimenestras, atsiprašė dėl popietės pokšto ir kiekvienam įteikė sumą, tolygią jo dovanos vertei. Šventinė vakarienė praėjo labai linksmai. Paskui ponas Ksimenestras nuėjo gulti greta kalakuto prisišveitusio Medoro, ir abu užmigo teisiųjų miegu.

Romietiškas išsiskyrimas

Jis pakvietė ją į tą kokteilį, bet tai buvo paskutinis kartas. Ji to nežinojo. Lyg kokią Blandiną* jis netrukus atiduos ją liūtams – savo draugams.

Šįvakar jis atsikratys tos nuobodžios šviesiaplaukės moters, be kita ko, reiklios, mažumą snobiškos, blankios ir ne itin geidulingos. Šį sprendimą (nepasakysi, kad iš tikro jį brandino, bet priėmė pykčio akimirką Romos paplūdimyje) – šį sprendimą jis galop, mažiausiai po dvejų metų, įgyvendins. Luidžis, pokylių liūtas, automobilistas, pajodžarga, mergišius, o vis dėlto tam tikromis gyvenimo aplinkybėmis neapsakomas bailys, pareikš savo meilužei apie jų išsiskyrimą. Ir tam – keista! – jam reikėjo viso gyvojo inventoriaus, abejingo, linksmo ir veidmainingo, žavaus ir draugiško, širdingo, to, kurį jis vadino „savo draugais". Po truputį jau trys mėnesiai jie matė, kaip jis nervinasi, tolsta, irzta, žodžiu, moraliai atitrūksta nuo tos tokios nuobodžios Ingės.

Nuobodžioji Ingė ilgą laiką buvo viena gražiausių moterų, viena gražiausių „Romos viešnių" ir, kaip, beje, ne

* Jauna vergė Blandina (vėliau šventoji) su 40 kitų krikščionių buvo nukankinta Lione, valdant Markui Aurelijui, 177 m.

be pasididžiavimo sakydavo jo draugai, viena gražiausių Luidžio meilužių.

Bet praėjo dveji metai, mados ir dar dievai žino kas, ir dabar suirzęs Luidžis vežasi automobiliu į tą kokteilį, tapsiantį atsisveikinimo kokteiliu, vis dar gražią, bet diskredituotą šviesiaplaukę Ingę. Jam buvo smalsu – netgi jam pačiam, – kiek toji moteris, kurią jis netrukus paliks, jau nebe ta pati moteris, o tik tos moters įvaizdis. Jis paliks ne profilį, lūpas, pečius, klubus, pėdas – viską, ką anksčiau garbstė, bemaž dievino (nes buvo geidulingas vyriškis), jis paliks tarsi kokią schemą, statulėlę, kuria ji tapo, tolydžio lyg aidui kartojant ir kartojant: „Ingė, ar žinai? Toji, Luidžio." Ir nors riedėdamas Romos gatvėmis jis įtikinėjo save, nors stengėsi save įtikinti, kad ji yra iš kūno ir kraujo, kaip ir jis, jam atrodė, jog sėdi greta kažkokios senos fotografijos visu ūgiu, dailiai apsirengusios ir paikai įsitaisiusios greta neapibrėžtai kelionei, kuri vis dėlto truko dvejus metus ir baigsis šį vakarą.

Jis buvo tiek toli nuo jos, šitos švedės, kiek arti savo draugų italų: savo pasaulio, draugų pasaulėlio, to paties tikėjimo išpažintojų, vaidininkų, lygių sau. Iš teisybės jam nelabai buvo aišku, kodėl nori nutraukti santykius būtent šį vakarą, juolab kam reikia, kad visi tai žinotų. Tai buvo viena tų keistos lemties, tariamo dorovingumo pusių, kuriomis dar trykšte trykšta Roma dešimtį amžių po Nerono. Iš tikrųjų, sėdėdamas prie savo gražiojo atviro automobilio vairo, didingai numojęs ranka į saugos diržą, Luidžis ryžtingai atiduos savo krikščionę plėšriesiems žvėrims. Žodžiu, mes

savo meilužę ir pasistengs tai padaryti taip triukšmingai, kad būtų neatšaukiama. Jis nebuvo vidutinybė, tačiau nuolat sukiodamasis draugijoje išsiugdė tarsi kokią vienatvės baimę, tarsi kokį įprotį būti su kuo nors ir stiprų, nesutramdomą ir iš esmės instinktyvų poreikį sulaukti kitų pritarimo. Ar tie kiti būtų kvailiai ar protingi, kietaširdžiai ar minkštaširdžiai, aukos ar medžiotojai, bet, šiaip ar taip, „kiti", atkakliai minantys jų miesto – Romos – šaligatvius. Sergantys savimi, narkomanai, vos ne vos išlaviruojantys tarp savo ydų, kūniškų malonumų, sveikatos ir kartais – švelnių tarpusavio jausmų. Ingė čia atsidūrė tarsi daiktas, gražus daiktas – šviesus, mėlynas, aukštas, nepaprastai elegantiškas ir bematant užsigeistas taip, kaip galima geisti pirmojo prizo. Ir Luidžis de Santas – architektas, romietis, trisdešimties metų, graži praeitis, graži ateitis – laimėjo tą pirmąjį prizą, parsigabeno namo, pasiguldė į lovą ir išplėšė iš jo meilės žodžius – netgi aimanas; tai jis pareikalavo tos Šiaurės moters, kad ši prisitaikytų prie Pietų vyrų poreikių. Beje, be jokių ypatingų ydų: Luidžis buvo pakankamai linksmas, pakankamai vyriškas, kad jų neturėtų. Tačiau metas, tas gražusis metas, aistringasis metas, jau praėjo: Ingė raukė nosį. Stokholmo, Geteborgo vardai vis dažniau aidėdavo jos kalbose, kurių jis, beje, beveik nesiklausė. Jis daug dirbo. Todėl šįvakar, metęs į ją išdaviko žvilgsnį, Jago žvilgsnį, pasijuto gerokai nustebęs ir lyg sunerimęs dėl savo paties smalsumo. Galų gale šitą moterį, šį profilį, kūną, apskritai šitą lemtį jis po valandos kitos paliks, kaip reikiant viso to taip ir nepažinęs. Kaip ji manysis, jo, žinia, nejaudino, nes dveji metai su linksmu,

geraširdžiu, kiek atsainiu vyriškiu negali pakurstyti linksmokų, gana geraširdžių, atsainokų moterų žudytis. Ji tikrai išvyks į kokį kitą Italijos miestą – arba į Paryžių – ir labai mažai įtikėtina, kad jam stigtų jos ar jai stigtų jo. Tai buvo greičiau „sambūvis", o ne kas kita, – jie „koegzistavo" kaip du madingi paveikslėliai, du siluetai, nupiešti ne jų pačių, o visuomenės, kurioje gyveno; galima sakyti, jie atliko teatrinį vaidmenį be teatro, karikatūrinį – be karikatūros, jausminį – be jausmo. Gerai, kad Luidžis de Santas buvo pasirinkęs meiluže jauną efemerišką moterį, vardu Ingė Ingleborg. Ir gerai, kad jie vienas kito geidžia, vienas kitą pakenčia ir po dvejų metų išsiskiria...

Ji nežymiai nusižiovavo, atsisuko į jį ir savo ramiu balsu su tuo lengvu akcentu, kuris, tiesą sakant, jau dvi dienos jį erzino, pasiteiravo, „kas ten bus" šį vakarą. Ir kai jis šypsodamasis atsakė „tie patys", ji staiga, atrodo, truputį nusivylė. Galbūt nujautė, kad ši istorija baigėsi, gal pati pradeda atitrūkti, sprukti, sprukti nuo jo? Ir sulig ta mintimi Luidžio viduje pabudo senas patino instinktas. Jis pagalvojo, kad panorėjęs gali su ja išdarinėti viską: pasilikti ją, patenkinti, įtaisyti jai dešimt vaikų, uždaryti ir taip pat – kodėl ne? – mylėti. Sulig ta mintimi jis lyg ir nusijuokė, o ji atsisuko į jį ir pratarė: „Tau linksma?" Jį nustebino veikiau klausiamas nei žaismingas tonas. „Šiaip ar taip, – mąstė jis, važiuodamas per Navonos aikštę, – šiaip ar taip, ji, matyt, kažką nujaučia. Prieš pusvalandį man skambino Karla – ir Džana, ir Umbertas; ir nors ji niekada nesiklauso telefono pokalbių – beje, nieko, vargšė, iš jų nesuprastų (net jei ir laisvai kalba itališkai), – vis

dėlto, matyt, nutuokia, kad kažkas vyksta. Garsioji moteriška intuicija." Ir staiga, priskyręs ją moterų klanui, tų įkyrių ir maniakėmis tapusių 1975 metų moterų masei, pasijuto truputį aprimęs. Šitą moterį jis deramai išlaikė, užtektinai su ja mylėjosi, tąsėsi po paplūdimius, kalnų namelius, po vakarėlius, visada pasirengęs apginti ją fiziškai ir – taip pat fiziškai, nors kitaip – ją pulti. Kad ji niekada jam tiesiogiai neatsakydavo, kad jie tik retkarčiais tarstelėdavo vienas kitam „aš tave myliu" ir kad tas „aš tave myliu" skirtinga jų tarme reiškė veikiau erotiką negu jausmą – visa tai nebuvo rimta. Šiaip ar taip, kaip per telefoną sakė Gvidas ir Karla, vis dėlto metas baigti: jis rambėja! Tokiam žaviam, tokio sukirpimo, tokiam originaliam vyriškiui nedera daugiau kaip porą metų tampytis su kažkokia švedų manekene. O jais jis galėjo patikėti, jie gerai jį pažinojo. Geriau nei jis pats save. Tai buvo pripažinta iš pat pradžių, žodžiu, nuo tada, kai jam sukako penkiolika.

Visa vila švytėjo. Luidžis su kažkokia liūdna pašaipa pagalvojo, kad paskutinis prisiminimas, išliksiantis Ingei iš Romos, bus susijęs su kai kuo prašmatniu. Buvo čia raudonų ir juodų bolidų, srūvančių vandeniu po lietumi, buvo žavus, ištikimas metrdotelis, bėginėjantis po margaspalviu skėčiu, buvo numinti rusvi istorinio priebučio laiptai, o viduje – tos taip gražiai apsirengusios moterys ir tie vyrai, aiškiai pasiryžę jas išrengti. Tačiau, kai jis paėmė Ingę už parankės, kad užkoptų laiptais, jį persmelkė nemalonus pojūtis, jog veda ją į koridą, bet per bulių gardą; ar nekaltą žmogų į kažkokią šiam negirdėtą orgiją.

Akimirksniu juos užgriuvo Karla (veikiau užgriuvo, negu kad išdygo prieš juos); griūte užgriuvo. Juokėsi, žiūrėjo į Ingę, į jį ir juokėsi iš anksto.

– Brangieji, – tarė, – mano brangučiai, aš nerimavau.

Jis, žinoma, ją pabučiavo, Ingė taip pat; jie perėjo kambarį. Jis gerai pažinojo Romą ir jos salonus, ir ta nelyginant kokia properša, griova, atsivėrusi prieš juos, jį dar labiau įtikino, patvirtino jo spėjimą: visi tie žmonės žino, visi tie žmonės laukia jų pasirodant, visiems tiems žmonėms žinoma, kad jis, Luidžis, šįvakar nutrauks santykius – ir triukšmingai, linksmai – su ta, žinia, labai gražia, bet pernelyg ilgai užsibuvusia Inge Ingleborg iš Švedijos.

Ji, atrodo, nieko nematė. Rėmėsi į jo ranką, sveikinosi su gerais senais bičiuliais, žengė apkrautų stalų link, pasirengusi – beje, reikia pripažinti, kaip kiekvieną kartą – gerti, valgyti, šokti ir grįžus mylėtis. Nei daugiau, nei mažiau. Bet staiga jam toptelėjo, kad tas „nei mažiau" buvo visada, o tą „nei daugiau", ko gero, būtų turėjęs pažadinti jis.

Ji atsainiai išlenkė degtinės su toniku, ir Karla gyvai patarė jai išgerti dar taurelę. Nepastebimai, kaip kokioje prastoje ir sykiu žiaurokoje choreografijos scenoje, draugai pusračiu susibūrė aplink juos. Laukė, bet ko?.. Kad jis pareikštų, jog ta moteris jam įgrisusi, kad skeltų jai antausį, kad su ja pasimylėtų? Ko? Tiesą sakant, jis nesuprato, kodėl tą rudens popietę Romoje, tokią slogią ir tokią audringą, jis turės aiškinti visoms toms kaukėms (ir tokioms pažįstamoms, ir kartu tokiomis anonimiškoms), kad jam reikia, jam būtina neatidėliotinai palikti Ingę.

Jis prisiminė sakęs: „Ji ne mūsų padermės", bet žiūrėdamas į tą „padermę", kuri juos supo, tą margą šakalų, maitvanagių ir kiemo paukščių būrį, ėmė svarstyti, ar tikrai jo žodžiai neprasilenkė su mintimi. Keista – ir turbūt pirmą sykį nuo to laiko, kai pažino tą gražią jauną šviesiaplaukę švedę, atkakusią iš Šiaurės, nepriklausomą ir vis dėlto jo naktų palydovę, – keista, jis pajuto solidarumą su ja.

Prisistatė Džuzepė – visada dailus, visada linksmas. Kone dramatišku gestu pabučiavo Ingei ranką, ir Luidžis susigriebė galvojąs, kad savo gestą jis „suvaidino". Paskui grįžo Karla. Labai dėmesingai pasiteiravo Ingės, ar ši mačiusi paskutinį Viskončio filmą. Paskui išdygo iškrikęs Aldas ir leido Ingei suprasti, kad ši visada būsianti jo namų kaime prie Aostos puošmena (Aldas dažnai pernelyg paskubėdavo). Paskui iš dešinės išniro Marina, tikra šios aplinkos deivė, uždėjo vieną plaštaką Luidžiui ant rankovės, kitą – ant nuogos Ingės rankos.

– Dieve mano! – pratarė. – Kokie judu abu gražūs! Tikrai skirti vienas kitam...

Minia, kaip sakoma Ispanijoje, užgniaužė kvapą, korida prasidėjo. Tačiau bulius – nuobodžioji Ingė – romiai sau šypsojosi. Visi regimai laukė iš Luidžio kokios nors užuominos, ko nors valiūkiško. Draugai laukė; jam niekas nėjo į galvą. Jis padarė ranka vieną tų tokių itališkų gestų, kurie reiškia: *niente** arba „ačiū". Šiek tiek nusivylusi, Karla, kuriai jis iš tikrųjų buvo žadėjęs tragikomediją, kad šis vakaras

* Niekis. (It.)

bus išsiskyrimo vakaras, nors vietos nepatikslino, – Karla vėl perėjo į puolimą.

– Siaubingai karšta, – pareiškė. – Įsivaizduoju, brangioji Inge, kad vasaros pas jus vėsesnės. Galų gale, jei atmintis manęs neapgauna, Švedija – šiaurėje, ar ne?

Džuzepė, Marina, Gvidas ir kiti pratrūko juokais. O Luidžis pagalvojo, kas, tiesą sakant, čia tokio juokingo priminti, kad Švedija šiauriau negu Italija. Akimirką jam šmėstelėjo mintis, jog Karla ne tokia jau sąmojinga, kaip skelbia *Vogue*. Pabandė tai nuginti lyg kokią nedorybingą mintį, kaip tais laikais, kai dar buvo mažas berniukas pas tėvus vienuolius Turine ir jiems buvo šnekama apie vienišus malonumus.

– Iš tiesų, manau, kad Švedija šiauriau nei Italija, – atsiliepė Ingė tuo ramiu tonu, dėl kurio viskas, ką sakė, o galbūt netgi viskas, ką darė, atrodė nešališka, bet kuris, matyt, kažkam pasirodė neapsakomai juokingas, nes minioje, susispietusioje apie stalus, nuaidėjo juokas.

„Matyt, nervinė įtampa, – pagalvojo Luidžis. – Visi laukia, kad aš pasakyčiau jai „sudiev" kokiais nors nešvankokais žodžiais, ir, beje, man išties reikės tai padaryti."

...Tada Ingė pakėlė į jį savo violetines akis – mat jos akys buvo violetinės: viena didžiųjų jos pasisekimo Romoje vos atvykus priežasčių – ir apspista ratu ištarė tą ekstravagantišką frazę: „Luidži, šitas vakarėlis man atrodo labai nuobodus. Ar negalėtum nusivežti mane kur kitur?"

Tvieskė žaibas, suskambo krištolai, metrdoteliai nualpo, šuneliai čihuahua nuleipo, ir Luidžis suprato. Staiga tarp tų dviejų žmonių įvyko tai, kas paprastai vadinama apsikeitimu – apsikeitimu žvilgsniais; visiškai violetinėse ir visiškai

nuoširdžiose moters akyse slypėjo nebe naivus klausimas, bet visa apimantis teiginys, kuris bylojo: „Myliu tave, kvaily." O rudose persisotinusio romiečio akyse savo ruožtu naivus, vyriškas, vaikiškas klausimas: „Tikrai?" Viskas apvirto aukštyn kojom. Situacija, žmonės, mintys, programos, netgi vakarėlio pabaiga. „Draugai" staiga pakibo už kojų palubėje, susigaužę kaip šikšnosparniai žiemą. Minia virto tik triumfo keliu atviro automobilio link, o Roma buvo tokia pat graži, kaip visada. Ir Romoje buvo Roma, ir Romoje buvo meilė.

Kavinė kampe

„Keista, – galvojo jis, lipdamas žemyn to sąžiningo gydytojo laiptais, – keista tai, ką daro mano kojos. Jos leidžiasi laiptais – neišvaizdžiais, miesčioniškais, ar aš žinau. Jos leidžiasi tiesiai tos neginčijamos, neįsivaizduojamos mirties link."

Jo kojos, jo nuosavos kojos – iki šiol jis matydavo jas tai tarp moterų kojų, vikriai žengiančias šokio žingsniu, tai basas, nurimusias paplūdimyje. O štai čia į jas, tas pačias kojas, lipančias žemyn to pernelyg sąžiningo gydytojo laiptais, žvelgė su kažkokiu pasibjaurėjimu, siaubu ir nuostaba. Mirtis – iš tiesų beprasmybė. Jis, Markas, negali mirti. Tarp gydytojo žvilgsnio į jo nuotrauką (tikriau, jo kūno, kažkurios jo kūno dalies – jis nenorėjo žinoti kurios – nuotrauką, jo akimis, nešvankią, tą, kurią jie vadina rentgenograma) ir jo paties įvyko kažkas migloto, abstraktaus. Čia žiojėja kažkokia keista, blyški, kvaila spraga. Negalimas dalykas, kad tarp Marko, kopiančio laiptais aukštyn, vėluojančio, uždususio ir net sunerimusio dėl savo širdies, ir Marko, mirtinai ramiai lipančio žemyn tomis pačiomis pakopomis, sykiu ir suvokiančio, ir nesuvokiančio savo lemties, būtų praėjęs tik pusvalandis. Pusvalandis su šaltu, apgailestaujančiu ir mandagiu žmogumi, dėl to savo šaltumo netgi širdingu. „Trys mėnesiai, – pasakė jis. – Žinote,

plaučiai...“ Ir Markas, apie kurio mirtį rytojaus dieną niekas niekada nebuvo pagalvojęs nei jos linkėjęs, Markas jautė, kaip sulig ta tokia aiškia mintimi: „*Aš, man, mane – aš* tuojau mirsiu“, šiurpsta oda.

Tačiau jis padarė viską, kad prispirtų gydytoją ryžtis atvirumui, kuris dar nebuvo atėjęs į madą Europoje. Aiškiai pasakė: jiedu su žmona išsiskyrę, jo tėvai čia niekuo dėti, o tas keletas vaikų, kuriuos jis galbūt yra paleidęs į pasaulį, nieku būdu teisiškai nuo jo nepriklauso. Matyt, šitam nekonkretumo sukonkretinimui jis ir turėjo būti dėkingas už tokį kategorišką nuosprendį. O galbūt net ir šiais vadinamaisiais dramatiškais atvejais gydytojai jaučia tam tikrą pasidygėjimą tokiais pasigailėtinais pacientais? Iš tikrųjų, jis buvo pasigailėtinas. Ačiū Dievui, tas vėžys tinkamoje vietoje. Esama juokingų vėžių: gaubtinės žarnos, odos, įvairių kūno dalių. Jo vėžys skirtas rinktiniams: po trijų mėnesių jis klasikiniu būdu mirs nuo plaučių vėžio. Jis patyliukais prajuko, jausdamasis jaunas, linksmas ir modernus. Prajuko kraupiu, kone pergalingu juoku, galvodamas, kad galų gale būtų galėjęs susirgti žarnyno vėžiu. O apie tai (jis to dar nežinojo, net jei būtų nusiteikęs sau prisipažinti) būtų buvę sunkiau, kebliau pasisakyti. Kokia metafora jis būtų apgaubęs tą paiką organą, bet kuriam žmogui žadinantį prisiminimus apie viduriavimus vaikystėje ar egzotiškus maudulius? Jo negandą lydėjo sėkmė. Bent kartą jam net nereikės atsiprašinėti nei kaip kirviu nukirsti; jei neištvers – galės pasakyti: „Aš mirštu nuo šito.“ Jam nereikės kaip paprastai sakyti: „Jei tave palieku, tai dėl to“ arba: „Jeigu išeinu, tai dėl ano“, nors ir *tas*, ir *anas* melas. Bent kartą jam nereikės trauktis už silpnosios savo jautrumo

linijos ar už stipriosios savo tuštybės linijos; jam net nereikės pateisinti savo mirties.

Paskutinis laiptų posūkis, ir staiga tarpduryje išniro Gyvenimas iš didžiosios „G" – jis stabtelėjo. Lauke švietė saulė, o jis jau regėjo save, žvarbstantį palatų prieblandoje, guodžiančius draugus ir mąslius gydytojus. Saulė iš tiesų jau virto saulėgrąža, kažkokia didžia širdgėla, ir veikiausiai pirmą sykį gyvenime Markas akimirką patyrė drąsos, tikros drąsos antplūdį. Kaip pakvaišęs puolė ant šaligatvio, išvydo bulvarą, gyvenimą, miestą ir kurį laiką stovėjo ant šaligatvio krašto lyg apakęs ir apkurtęs; paskui ramiu žingsniu patraukė kavinės gatvių kampe link. Kavinės, kurios niekad anksčiau nebuvo pastebėjęs, bet kuri, žinojo, amžinai įsirėžė jo atmintyje; ir taip galvodamas susigriebė, kad tas „amžinai" reiškia tris mėnesius ir kad visa tai juokinga, šlykštu, niekinga ir melodramatiška.

Jį stebino tai, kad jam neateina į galvą joks konkretus žmogus. Juk tokiais atvejais duktė puola prie motinos, vyras – prie žmonos, o liguistas fantazuotojas – prie savo lemties. O jis nepuola niekur, tik į šią tradicinę kavinę su jos plastiku, patarnautojais ir alumi. Klubu įsirėmęs į barą, jis valandžiukę juto įprastinį nusiraminimą, kurį seniau visad patirdavo, taip įsitaisęs prie kokio medinio ar marmurinio paviršiaus. Žmonių kavinėje buvo nedaug, ir jam pasirodė, jog tai – dovana. Pakviestas padavėjas čia pat atplaukė prie jo tarsi škuna, ir jis, iš pradžių užsisakė perno*. Tiesą sakant, nežinojo, kodėl prašo perno: visada nekentė anyžių skonio. Paskui sumetė,

* Alkoholinis anyžių gėrimas.

kad tas kvapas primena jam pliažus, moterų kūnus, kriaukles, dumblius, žuvienę, sėkmingą kraulį, kad tas kvapas tapo tarsi kokiu gyvenimo kvapu. Lygiai taip pat būtų galėjęs padavėjo pareikalauti kalvadoso su vejomis ir lysvėmis, perkūnijomis ir ilgomis vėjuotomis alėjomis. Būtų galėjęs pareikalauti ir migdolų sirupo: motinos plaukų ir krūtinės, drėgno medžio kvapo „jų" kambaryje, kai buvo mažas. Būtų galėjęs pareikalauti į savo taurę prie to baro „Chanel № 5" (Ana), „Femme de Rochas" (Heidė), „Vent Vert"... kuo gi ten toji buvo vardu? O be to, kvapo savo paties ašarų, išspaustų „Guerlain" kvepalų tos moters, kurios niekad daugiau nebesusitiko ir kuri vadinosi... Inesė? Stulbinama visa ta gatvės, kvapų, Paryžiaus kaitros galia. Neįtikėtina, kad visi tie žmonės bare yra tokie amžini jo draugai ir sykiu tokie svetimi. Jis nepadarė nieko tokio, ko galėtų gailėtis. Kaip sakoma, nerūpestingai šlaistėsi sau – kuo nuoširdžiausiai – nuo vieno tikslo prie kito, nuo vienos lovos prie kitos, nuo vienos aistros prie kitos. Tolydžio atsitrenkdamas, apsibraižydamas, niekada neabejingas, niekada nepersisotinęs, dažnai ciniškas, dar dažniau sutrikęs, sunkiai plakantis sparnais it sena žuvėdra aplink tuos pačius vilkikus, tačiau atkakliai sekantis jiems įkandin.

Taip, jis buvo kvaišelis, pasiruošęs viskam, ir išties, kai pagalvoji, neturi nieko itin rimto sau prikišti, ir tai, kad jo mirtis apčiuopiama ir įrašyta laike, neatrodo jam joks skandalas. Tiesiog reikia ją pagreitinti, užkirsti jai kelią, kad nereikėtų pačiam kęsti savęs neišvengiamoje ateityje: išsekusio, nuplikusio, sverduliuojančio, laukiančio injekcijos. Na jau ne, jis pasistengs viską užbaigti; bet jis dar nėra visiškai įsitikinęs, kad užteks drąsos tai padaryti. Ir štai jis vėl virto tuo nuos-

tabiu, žaviu, puikiu Marku, meiliuoju Marku ir plačiu, kiek pašaipiu mostu kilstelėjo taurę barmeno link.

– Drauguži, – prabilo griausmingai, ir kalbos nuščiuvo, o aštuonetas ar dešimtis klientų, tarp jų neišvengiama įsimylėjėlių porelė, apstulbę sužiuro į jį. – Drauguži, aš norėčiau visus pavaišinti taurele. Įsivaizduokite, išlošiau Sen Klu žirgų lenktynėse ir ką tik dabar tai sužinojau.

Visi mažumą sutriko, bet labai greitai pralinksmėjo, ir galop visi, ta dešimtis žmonių – paskutiniai jo liudininkai – atsisuko į jį ir smagiai jam paplojo. Jis išgėrė su jais į vienų ir kitų – taip pat ir į savo – sveikatą, skrupulingai apmokėjo sąskaitą ir už dešimties metrų nuo gydytojo durų sėdo į automobilį.

Kadangi jo sveikata buvo dar ganėtinai gera, jam pakako jėgų ir žavesio lyg atsitiktinai trenktis į plataną prieš Mant la Žoli* ir, taip sakant, čia pasilikti.

* Miestelis už 57 km į vakarus nuo Paryžiaus.

Septintos valandos dozė

– Nenukrypkite nuo teksto!

Sesilė B., aktorė, buvo graži, masyvi, bet kietakaktė.

– Man labai gaila! – riktelėjo ji savo žemu balsu, pelniusiu jai šlovę nuo Londono iki Brodvėjaus. – Man labai gaila, Dikai, bet Petulijos personažas man tikrai toks neatrodo...

Vienut vienas įsitaisęs pirmoje parterio eilėje, Dikas lengvai gūžtelėjo pečiais.

– Pasakysiu netgi daugiau, – toliau dėstė kandus balsas, sklindantis nuo šviesos nutviekstos scenos. – Mano galva, toji moteris – netgi ne kekšė.

Didžiai savo nuostabai (ir tik per plauką neprapliupęs pašėlusiu juoku), Dikas Leitonas, vienas geriausių teatro autorių – bent jau šiuo metu tokiu laikomas, – leidosi ginčytis.

– Bet, brangioji, brangioji Sesile, – bandė pertarti, – aš niekada nesakiau...

Ji tą pat akimirką nutraukė jį triuškinamu mostu – vienu tų įprastinių savo mostų, kurie dažniausiai reikiamą akimirką užtikrindavo jai sėkmę.

– Jūs leidote tai suprasti, – išpyškino.

Dikas su šypsena atsisuko į savo bičiulį Redžinaldą, kurio jau seniai nebuvo matęs – turbūt nuo Oksfordo laikų – ir kuris atrodė suglumęs dar labiau, negu būtų turėjęs suglumti.

Jam regėjosi, kad draugo veidas už trijų eilių, tamsoje, švelniai švyti, jau įkūnydamas būsimos publikos atvaizdą, ir kad jis jau lyg ir sutrikęs dėl panelės Sesilės B. išsišokimų ir nusišnekėjimų.

– Kaip tau tai? – kuštelėjo Dikas.

Redžinaldas atsakė jam trankiu, kone šelmišku juoku, reiškiančiu štai ką: „Na ir mergužėlė! Išgrūsk ją! Ar sutramdyk! Arba, kad tave kur šunys, po paibeliais, ką nors daryk!"

Dikui ši patirtis buvo neįprasta. Iki šiol jis buvo dirbęs su žmonėmis, vadinamais profesionalais. Ir staiga susidūrė su senu atsitiktinai sutiktu bičiuliu, ničnieko neišmanančiu, iš visko besišaipančiu ir galų gale – keista! – nieko jam neatleidžiančiu. Žodžiu, su netikru tikros publikos atvaizdu – tarsi egzistuotų kažkokia tikra publika! Iš tiesų, tas Redžinaldas, net praėjus tiek laiko po Oksfordo, išsaugojo savo niekingą prestižą, sukurtą vien iš sąlyginumų ir griausmingo balso.

– Na ir ką? – pratarė Sesilė. – Ką nuspręsite, brangusis Dikai?

– Nuspręsiu, kad jūs man įgrisote, – atrėžė Dikas. – Mano pjesėje niekada nebuvo jokios kekšės... ir juolab nebus bukos aktorės.

Ir staiga jo ausis vėl užgulė tyla. Jis pamatė, kaip prieš šviesą – žodžiu, prieš prožektorius – išdygsta režisierius ir pastatyminės dalies vedėjas; pamatė, kaip scenoje lyg pagauti kokios panikos sujunda juodi šešėliai. Ir aiškiai išgirdo, kaip jo senas mokslo draugas Redžinaldas, tas papaikėlis, trankiai jam ploja. Savo delnais jis kėlė kurtinamą triukšmą! Entuziastingą, per didelį triukšmą, kaip tik tokį, apie kokį

jis jau dešimt metų svajojo, – nuoširdų triukšmą ne laiku ir ne vietoje.

Ir ūmai jis suprato, kaip jis pats ne vietoje tarp tos kvėšos Sesilės ir to kvėšos Arnoldo, režisieriaus. Draskomas tarp jųdviejų, plaukiodavo nuo vieno prie kito, kone sverdėdavo iš nuovargio, stengdamasis išaiškinti vienam, ką nori pasakyti jo tekstas, o kitam – kaip reikia tai pasakyti. O pats raudavosi plaukus vakarais, išeidamas iš teatro, iš sudirgimo valgydavo vėlyvą vakarienę su senais draugais ir visą naktį laužydavo galvą, vardan ko jis gyvena ir iš kokios sėklos finansine prasme semiasi peno jo gyvenimas.

Pratrūkęs griausmingas Redžinaldo – to bukagalvio, to brolio – juokas pažadino jį iš gūdaus paauksuoto, migloto sapno, sapno prabangaus, be tikro tikėjimo. Teisybė, kadaise jis tikėjo tais šviesos ir šešėlio, daiktų ir gestų, judesių ir pramanų piruetais, jie galop išreikšdavo tai, ką jis norėjo pasakyti. Tikėjo uždanga, kuri kyla ir leidžiasi, tikėjo tiek kritika, tiek liaupsėmis – netgi tikėjo turįs draugų ir priešų. Tikėjo, kad visi kiti jo atžvilgiu labai aiškiai pasidaliję pusiau: niekšai dešinėje, bičiuliai kairėje. Tikėjo, kad jis svarbus Žemei ir pasauliui. Bet čia, staiga, užspeistas tarp įgimto žaviosios Sesilės nuožmumo ir malonios, netgi linksmos to nesutramdomo Redžinaldo prigimties, jis pasijuto užpultas, sukrėstas, ir to priežastis buvo ne jis pats, o kažkas kita, ko jam nesisekė apibrėžti: kažkokia esmė. Gero skonio, išminties, absoliuto ar meilės esmė, bet jos jam nesisekė tiksliai pritaikyti vienam ar kitam iš tų dviejų veidų, nors ir esančių arti jo, – vieno taip ryškiai apšviesto, kito tokio aptemdyto.

„Toks tas teatras", – bejėgiškai tarė pats sau mintyse, nes buvo pasiekęs tą nuovargio ir kartu sėkmės tašką, kai viską, ką ištari sau mintyse, ištari bejėgiškai.

Jis kilstelėjo ranką karališku mostu – bent tikėjosi, žinojo, kad karališku, – palydėtu šaižaus švilpimo, ir pamatė, kad įsižiebia šviesos. Teatras vėl buvo raudonas, auksinis ir juodas. Sesilė liovėsi postringavusi, ir Dikas nuolankiai nulydėjo Redžinaldą prie scenos ir padėjo užkopti laiptukais. Redžinaldas buvo įdegęs ir labai išvaizdus, kiek vulgaraus grožio, ir pristatydamas juodu vieną kitam Dikas aiškiai pamatė, jog Sesilei tai nepraslydo pro akis. Paskui, mažumą pasidygėjęs savo kūriniu, savo personažais ir šituo teatru, vis dėlto iš anksto šnarančiu idėjomis, atlasais, atodūsiais ir netgi ašaromis, Dikas neryžtingai žengtelėjo užkulisių link, iš tolo, kaip jam pasirodė, lydimas režisieriaus. Jis nujautė, kad jo laukia lėkštas, nuobodus, froidiškas ir psichologiškas pjesės aiškinimas. Žodžiu, priešingybė to, kas jis buvo, ir, svarbiausia, to, ką būtų norėjęs matyti per paskutinę repeticiją. Tad dėl visa ko, kadangi viską prie savęs turėjo, įsmuko į tualetą ir, susiveržęs ranką, įprastą valandą susileido savo heroino dozę.

Po trijų minučių veržliu žingsniu išniro atgal ir pažvalėjęs su didžiausiu malonumu vėl susirado savo puikiuosius atlikėjus ir savo geriausią draugą iš Oksfordo, smagiai sklandančius užkulisiuose. Ir tai buvo tobula, galų gale tobula. Nėra ko per daug reikalauti iš tokios senos vilkės, kaip Sesilė B., nei iš tokio jauno patrakusio šunyčio, kaip jis pats.

Italijos dangus

Vakarėjo. Dangus, regis, geso tarp Mailzo vokų. Liko tik balta juosta virš kalvos, įsispraudusi tarp jo blakstienų ir juodo šlaito reljefo.

Mailzas atsiduso, ištiesė ranką prie stalo, nutvėrė butelį konjako. Gero prancūziško konjako, auksinio, šiluma užliejančio gerklę. Kiti gėrimai smelkdavo Mailzą šalčiu, ir jis vengė jų. Šis vienintelis... Bet tai buvo ketvirta ar penkta jo taurelė, ir žmona stojo piestu.

– Mailzai! Prašau. Tu jau girtas! Ir nepajėgi nulaikyti raketės. Mes pasikvietėme Simesterius sužaisti partijos, o jie gaus žaisti vieni. Ar nemanai, kad jau gana?

Mailzas nepaleido butelio, bet užmerkė akis, netikėtai pajutęs nuovargį. Mirtiną nuovargį.

– Brangioji Margarete, – prakalbo, – jeigu pagalvosi...

Bet užsičiaupė. Ji niekada nepagalvodavo, kad per dešimt metų, kuriuos jis žaidė tenisą, sakydavo *hello*, skambiai pliaukšėdavo žmonėms per nugarą ir klube skaitydavo laikraštį, jis galėtų būti išvargęs.

– Štai ir Simesteriai, – pasakė Margaretė. – Prašom elgtis kaip pridera. Mūsų aplinka...

Mailzas kilstelėjo ant alkūnės ir įsistebeilijo į Simesterius. Jis buvo aukštas, liesas ir įraudęs – karališka ir buka povyza. Ji – raumeninga, pasibaisėtinai raumeninga, nusprendė Mailzas. Margaretė taip pat pamažu darėsi tokia: gyvenimas gryname ore, šypsena iki ausų, vyriškas juokas ir geri seni draugystės saitai. Pajutęs pasišlykštėjimą, jis susmuko atgal į pintą krėslą. Šiame Škotijos užkampyje žmogiška tebuvo švelni kalvų linija, konjako šiluma ir jis pats, Mailzas. Visa kita – jis paieškojo užgaulaus termino, – visa kita buvo „suorganizuota". Patenkintas savo žodynu, dėbtelėjo į žmoną. Paskui nejučiom pratarė:

– Kai aš kariavau Prancūzijoje ir Italijoje...

Jo balsas buvo ne toks, kaip paprastai. Jis jautė įsmeigtą Simesterio žvilgsnį, atspėjo, ką jis galvoja: „Tas vargšas draugužis Mailzas jau nekaip laikosi, turėtų vėl grįžti prie polo ir pamiršti tą šlykštų gėrimą." Jį pagavo pyktis, ir jis jau garsiau prabilo:

– Prancūzijos pietuose ir Italijoje moterys nežaidžia teniso. Kai kuriuose Marselio kvartaluose jos stovi ant slenksčio, žiūri, kai eini pro šalį. Kai jas užkalbini, jei apsirikai, jos sako tau: „Eik sau."

„Eik sau" jis ištarė komišku tonu.

– O jei neapsirikai, jos tau sako: „Eikš."

Bet tonas, kuriuo beveik pašnibždomis ištarė tą žodį, visai nebuvo komiškas. Simesteris sudvejojo, ar jo nenutildžius, paskui susilaikė. Abi moterys lengvai nuraudo.

– Jos nesportuoja, – toliau kalbėjo Mailzas tarytum pats sau, – todėl yra švelnios ir truputį gležnos, kaip rugsėjo abrikosai. Jos neturi savo klubų, bet turi vyrus arba vyrą. Visą

laiką leidžia saulėje šnekučiuodamos, jų oda – saulės skonio, o balsas alsus. Jos niekad nesako *hello*.

Ir liūdnai pridūrė:

– Tiesa, tai čionykštis terminas. Kad ir kokios tos Pietų moterys, kurias pažinau, man jos patinka labiau už nelemtas čionykštes pamaivas su savo golfo klubais ir emancipacija.

Ir jis prisipylė sklidiną taurelę konjako. Stojo nejauki tyla. Simesteris bergždžiai ieškojo kokios šmaikščios frazės. Margaretė nenuleido nuo vyro pasipiktinimo kupino žvilgsnio. Jis pakėlė akis.

– Jokio pagrindo širsti, Margarete, – 1944 metais aš dar tavęs nepažinojau.

– Nėra reikalo pasakoti čia mums apie kareivių mergšes, Mailzai. Tikiuosi, mūsų draugai bus malonūs ir atleis...

Tačiau Mailzas nebesiklausė. Atsistojęs su buteliu rankoje, patraukė į parko gilumą. Toliau nuo teniso, balsų ir veidų. Jis lengvai svirduliavo, bet tai buvo malonu. Dar maloniau, kai išsitiesė ant žemės ir žemė po juo ėmė suktis kaip vilkutis. Milžiniškas vilkutis, kvepiantis sudžiūvusia žole. Žemė visur taip pat švelniai kvepia. Mailzas primerkė akis, įkvėpė. Įkvėpė labai tolimo, labai seno kvapo, miesto ir jūros, skalaujančios tą miestą, kvapo, uosto kvapo.

Kur tai buvo? Neapolyje ar Marselyje? Mailzas dalyvavo dviejuose karo žygiuose su amerikiečiais. Džipe, kurį kažkoks juodaodis ginė beprotišku greičiu. Kartą džipas išlėkė aukštyn, tarsi svieste išsviestas, geležų žvangėjimas apkurtino Mailzą, ir jis atsidūrė lauke, tarp javų. Atsargiai traukė orą, kad vėl priprastų prie gyvenimo, jo neišbaidydamas. Negalėjo nė krustelėti; užuodė kvapą, kurį atpažino su pasibjaurėjimu,

atmieštu keistu pasimėgavimu: kraujo kvapą. Virš galvos lengvai siūbavo javai, pirmame plane – Italijos dangus, mėlynas iki blyškumo. Jis pajudino ranką, kilstelėjo ją prie akių, kad prisidengtų nuo saulės. Ir pajutęs po ranka savo vokus, savo delną ant blakstienų, per tą dvigubą prisilytėjimą pajutęs, kad jis, Mailzas, čia ir gyvas, vėl neteko sąmonės.

Jo nebuvo galima vežti. Jį nugabeno į kažkokią fermą, fermą, kuri iš pradžių pasirodė jam nevalyva. Jam skaudėjo kojas, ir jis bijojo, kad nebegalės vaikščioti nei, kaip anksčiau, žaisti teniso, golfo. Tolydžio kartojo majorui: „Ir tik pamanykit, aš buvau geriausias golfo žaidėjas koledže!" Mailzui buvo dvidešimt dveji metai. Jį įkurdino palėpėje, sugipsavo ir paliko. Palėpės langelis žvelgė į laukus, į ramią lygumą, dangų. Mailzui buvo baisu.

Jį slaugančios italės vos ne vos graibėsi jo kalba. Mailzui prireikė savaitės, kol pastebėjo, kad jaunosios moters akys juodos, neapsakomai juodos, kad jos oda auksinė, o ji pati – kresnoka. Turbūt jai buvo kokios trys dešimtys, gal mažiau, o jos vyras kovėsi prieš amerikiečius. Jį paėmę prievarta, sakė sena motina ir verkė, rovėsi plaukus, draskė nosinę. Mailzą labai trikdė šitaip reiškiami jausmai; jo galva, taip nesielgiama. Bet kad įtiktų senei, ramino ją: nieko baisaus, jos sūnus neilgai būsiąs belaisvis, ir sakė, kad visiems galvos susisukusios. Jaunoji moteris šypsojosi, netardama nė žodžio. Jos dantys buvo baltutėliai. Ji nečiauškėdavo su juo linksmai apie savo koledžą, kaip jo pažįstamos merginos. Kalbėdavo mažai; tada tarp jos ir jo įsivyraudavo kažkas, kas jį trikdydavo ir varžydavo. Taip irgi nesielgiama. Tie nutylėjimai ir tos šykš-

čios šypsenos, tie nukreipti į šalį žvilgsniai. Bet jai jis nesakė, kad ir jam galvoje susisukę.

Vieną dieną – dešimtąją nuo jo atvykimo – ji sėdėjo greta ir mezgė. Kartkartėmis pasiteiraudavo, ar jis nenorįs atsigerti, mat buvo labai karšta. Bet jis vis atsisakinėjo. Jam labai maudė kojas, ir jis svarstė, ar galės kada nors vėl žaisti tenisą su Gledise ir kitais. Kiek suirzęs sutiko palaikyti ant rankų ištemptą jaunosios moters vilnos sruogą, kol ji vijo kamuolį – mitriai, nuleidusi akis. Jos blakstienos buvo labai ilgos – Mailzas probėgšmais atkreipė į tai dėmesį, paskui vėl grįžo prie savo juodų minčių: ką jis, luošys, veiks savo klube?

– *Gràzie?* – maldaujamai pratarė ji.

Jis buvo nuleidęs rankas. Tuojau pat jas pakėlė, murmtelėjęs neaiškų atsiprašymo žodį; ji nusišypsojo. Mailzas taip pat jai nusišypsojo ir nusuko akis. Gledisė pasakytų... Bet jam nesisekė galvoti apie Gledisę. Jis matė, kaip po truputį tirpsta sruoga jam tarp riešų. Išsiblaškęs mąstė, kad kai ji baigs, jos nebebus čia, palinkusios ties juo, su taip akį rėžiančios spalvos palaidinuke. Ir nejučiomis ėmė stabdyti judesį, kreipti riešus priešinga kryptimi. Galop suspaudė delne siūlo galą ir stipriai sugniaužė. Jam šmėsčiojo mintis: „Nedidelis pokštas, nedidelis pokštas."

Kai ji baigė vyti ir Mailzo priversta sustojo, pakėlė akis. Mailzas pajuto, kaip jam raibsta akyse, jis paikai mėgino nusišypsoti. Ji atsargiai truktelėjo vilną – labai atsargiai, kad nenutrauktų, ir taip atsidūrė prie pat Mailzo – šis užsimerkė. Ji neskubėdama jį pabučiavo, tebetraukdama jam iš pirštų siūlą, kaip vaikui. Ir Mailzas nesipriešino, užlietas palaimos,

neprilygstamos saldybės. Kai vėl prasimerkė, gavo vėl užmerkti akis nuo saulės, tvieskiančios į raudoną palaidinukę. Jaunoji moteris prilaikė jo galvą ranka – taip gerdami italai prilaiko šiaudais apipintą siaurakaklį kjančio butelį.

Mailzas liko vienas palėpėje. Pirmąsyk jautėsi laimingas ir toks artimas šitam pernelyg saulėtam kraštui. Tysodamas ant šono, žiūrėjo į javus ir alyvmedžius laukuose, jautė ant lūpų drėgną jaunosios moters burnos prisilytėjimą, ir jam atrodė, kad jau amžių amžius gyvena šiame krašte.

Dabar jaunoji moteris visą dieną praleisdavo su juo. Senė į viršų nebelipo; Mailzo kojos taisėsi, jis valgė nedidukus, itin kvapius ožkos sūrelius, o Luidža pakabino jam virš lovos apipintą siaurakaklį kjančio butelį, kurį tereikėjo palenkti, kad aitraus tamsraudonio vyno čiurkšlė nutekėtų į gerklę. Palėpė skendėjo saulėje. Ištisas popietes jis bučiavo Luidžą, ilsėjosi, padėjęs galvą ant raudonos palaidinukės, apie nieką negalvojo – net apie Gledisę ir bičiulius iš klubo.

Vieną dieną džipu sugrįžo majoras, o drauge su juo ir drausmė. Jis apžiūrėjo jo kojas, nuėmė gipsą ir privertė žengti keletą žingsnių. Pasakė, kad rytoj Mailzas galėsiąs išvykti, kad jis atsiųsiąs ką nors jo pasiimti ir kad reikią nepamiršti padėkoti tai italų šeimai.

Kurį laiką Mailzas palėpėje buvo vienas. Mąstė, jog turėtų kur kas labiau džiūgauti, kad pasveiko, nes dabar galės žaisti golfą, dalyvauti medžioklėse su seru Oliveriu ir šokti anglų valsus su Gledise ar kuria kita. Galės plačiu žingsniu klaidžioti po Londoną ir Glazgą. Ir vis dėlto saulė virš laukų, tuščias siaurakaklis kjančio butelis virš galvos – visa tai žadino jam absurdišką gailestį. Galų gale iškeliauti jau metas! Beje,

netrukus grįš Luidžos vyras. O jis su ja nedarė nieko bloga, tik keletas bučinių... Ūmai jam toptelėjo, kad šiąnakt – juk jis pasveikęs ir išvaduotas nuo jį kausčiusio gipso – jis galėtų pažinti ką kita nei Luidžos burną ir jos saldybę.

Ji grįžo į palėpę. Prajuko, pamačiusi jį stačią, sverduliuojantį ant kojų. Paskui juokas nuščiuvo; ji pažvelgė į jį išgąstingai kaip vaikas. Mailzas sudvejojo, paskui linktelėjo.

– Rytoj išvažiuoju, Luidža, – pasakė.

Lėtai pakartojo frazę porą kartų, kad ji suprastų. Pamatė, kaip jos akys nukrypo į šalį, ir pasijuto siaubingai paikas ir ne per daug kultūringas. Luidža vėl pasižiūrėjo į jį, paskui nepratarusi nė žodžio nusivilko raudoną drobės palaidinukę. Jos pečiai įslydo į saulėkaitą, paskui į švelnią Mailzo lovos prieblandą.

Kitą dieną jam išvažiuojant ji pravirko. Sėdėdamas džipe, Mailzas matė tą jauną verkiančią moterį, o už jos – laukus ir medžius, į kuriuos taip ilgai žvelgė iš savo lovos. Mailzas kartojo *bye, bye* ir jau stengėsi prisiminti seną palėpės ir kjančio, palikto virvės gale virš jo lovos, kvapą. Beviltiškai žiūrėjo į jauną tamsiaplaukę moterį. Šaukė niekada jos nepamiršiąs, bet ji nesuprato.

O paskui buvo Neapolis ir Neapolio moterys – kai kurios jų vardu Luidža. Ir grįžimas į Prancūzijos pietus. Nors visi jo bičiuliai nesitverdami pirmu laivu grįžo į Londoną, Mailzas mėnesį praslampinėjo saulėkaitoje tarp Ispanijos ir Italijos sienos. Jis nesiryžo aplankyti Luidžos. Jei jos vyras jau ten, galbūt jis suprastų, o jei ne, ar jis, Mailzas, atsispirtų saulės nutviekstiems laukams, senajai fermai, Luidžos bučiniams? Ar galėtų jis, Itono auklėtinis, baigti gyvenimą kaip valstietis

Italijos lygumoje? Mailzas nepaliaudamas žingsniavo Viduržemio jūros pakrante, tysojo smėlyje, gėrė konjaką.

Visa tai baigėsi sulig jo grįžimu. Beje, Gledisė buvo ištekėjusi už Džono. Mailzas nebe taip gerai, kaip anksčiau, žaidė tenisą ir buvo labai užsiėmęs, nes turėjo užimti tėvo vietą. Margaretė buvo žavi, atsidavusi ir išsilavinusi. Žodžiu, labai rafinuota...

Mailzas prasimerkė, stvėrė butelį ir nugėrė didelį gurkšnį tiesiai iš jo. Nuo alkoholio jis po truputį raudo, oda džiūvo. Šį rytą jis matė, kaip po kairiąja akimi trūko gyslutė. Luidža dabar tikriausiai labai stora ir nuvytusi. O palėpė apleista. Ir kjantis nebebūtų to paties skonio. Jam telieka gyventi kaip anksčiau. Kontora, *breakfast*, politikos naujienos laikraštyje, ką apie tai manote jūs ten Sidnėjuje? Kontora, automobilis, *hello*, Margarete, ir sekmadienis užmiestyje su Simesteriais ar Džonsais, penkiolika taškų, sodos vanduo. Dažnai su įkyriu lietumi. Ir, ačiū Dievui, konjaku.

Butelis buvo tuščias. Mailzas nusviedė jį ir sunkiai pakilo. Buvo nesmagu grįžti prie kitų. Kam reikėjo taip pasišalinti? Taip nesielgiama! Tai nesuderinama su savigarba. Staiga jis prisiminė italus, besiplūstančius iš vienos kelio pusės į kitą, kraupiausiais keiksmažodžiais grasinančius vienas kitam mirtimi ir net nesiryžtančius pasikelti ant kojų. Prajuko balsu ir čia pat nuščiuvo. Ko jis juokiasi vienut vienas vejoje prieš savo kotedžą?

Netrukus jis grįš į pintą krėslą; šaltai tarstelės: „Apgailestauju", o Simesteris droviai pasakys: „Ką čia, drauguži." Ir jie daugiau apie tai nebekalbės. Niekada niekam jis negalės

papasakoti apie Italijos dangų, Luidžos bučinius, kaip malonu būti silpnam ir gulėti svetimuose namuose. Karas jau dešimt metų pasibaigęs. Ir jis iš tiesų jau nei gražus, nei jaunas.

Lėtu žingsniu jis grįžo prie kitų. Šie taktiškai apsimetė nepastebėję, jog jis buvo dingęs, ir po truputį įtraukė jį į pokalbį. Mailzas šnektelėjo su Simesteriu apie automobilius ir pareiškė, kad greičio požiūriu jaguaras esąs nepranokstamas ir kad tai iš tiesų puikus sportinis automobilis. Žodžiu, australai turį visus šansus laimėti Deiviso taurę. Bet slapčia galvojo apie auksinį, šiltą konjako butelį, snūduriuojantį jo spintoje. Ir šypsojosi būsimam reginiui – pro jį plaukiantiems saulėtiems ir mieliems prisiminimams, kai Simesteriai su Margarete išsidangins į paskutinį *show* mieste. Kai jis apsimes turįs darbo, kai jie dings kelyje ir kai jis atsidarys savo spintos duris, ieškodamas Italijos.

Ir saulė nusileidžia

Minia staugė, paskui nuščiuvo, ir toje pamaldžioje tyloje Chuanas Alvaresas išrašė savo aštuntąją veroniką*. Apakintas saulės, riksmo ar tylos, bulius akimirką sudvejojo. Ir sėdinti pirmojoje oficialių svečių eilėje ledi Braiton valandžiukę stebėjo jį savo mėlynu žvilgsniu. „Jis drąsus, – pagalvojo, – drąsus, bet išsekęs. Chuanas susidoros vienu mostu." Paskui pasisuko į savo kaimyną, Jungtinių Valstijų konsulą Barselonoje, ir tęsė pokalbį apie Endį Vorholą**.

Dabar atėjo mirties nuosprendžio akimirka, ir Chuanas pasišokčiodamas saulėkaitoje judėjo į priekį, ugningas, pasitikįs savimi, skubėjo pasitikti tą bulių, pasitempęs, ant pirštų galų, kaip artėdavo, pašaipiai pagalvojo ji, prie jos lovos, pasirengęs mirtinam dūriui, vyriškas, drąsus ir vikrus. *El Macho*. Ūmai jos vaizduotėje iškilo didelė lova su baldakimu Madrido rūmuose, kuriuose ji paprastai apsistodavo lyg

* Koridoje esti įvairių judesių skraiste. Labiausiai paplitęs, paprasčiausias ir apskritai laikomas gražiausiu – veronika (isp. *veronica*), kai toreadoras abiem rankom iškelia prieš bulių raudoną skraistę, atlikdamas gestą, panašų į tą, kurį esą atlikusi Veronika, šluostydama Kristui veidą jo kelyje į Golgotą.

** Andy Warhol (1928–1987) – dailininkas, filmų kūrėjas, leidėjas, svarbiausia amerikiečių poparto figūra.

kokia Hemingvėjaus herojė, prisiminė Chuaną auksiniu apdaru, mažais žingsneliais atšokčiojantį iki prabangių paklodžių, kur laukia ji, aukštielninka, besisiūlanti ir ištiesi tokia pat nekenksminga, kaip tas juodas bulius tenai. Ją apėmė juokas. Vyrai iš tiesų keistai supranta vyriškumą. Chuanui reikia ne ką daugiau laiko merdinčiam buliui nusmeigti nei pasmeigti jai, kai jie mylisi; ir kad jam ploja minia arenose – gerai, bet kad ploja ir ji pati, jau kitas reikalas – nelabai deramas atskleisti – netgi jos kaimynui konsului, vis dėlto, regis, puikiai nusimanančiam apie vyrų ir moterų santykius. „Bravo!" – blankiu balsu šūktelėjo konsulas, o minios *olé* aidėjo ligi ryškiai mėlyno dangaus, skrybėlės liūliavo it kokia šiaudinė jūra, o bulius švininiu svoriu kniubo Chuanui po kojomis. Pastarasis apėjo itin elegantišką pusratį, atsisuko į ją, nusivožė skrybėlę, ir visi pakilo, pagerbdami tą jauną vyrą, aukojantį gyvybę ar veikiau, matyt, paaukojusį ją tai gražiai jaunai moteriai, kokia jinai buvo. Ji taip pat lengvai kilstelėjo nuo sėdynės, nusišypsojo ir šėlstančioms arenoms, ir meilužiui, džiūgaujančiam dėl kritusio gyvulio, ir su šypsena nusilenkė, kaip buvo išmokyta vaikystėje Virdžinijoje.

Kai arena buvo paruošta, vėl nuaidėjo trimitai, ir į gardo vartus, didžiausiam minios džiaugsmui, sudunkseno kitas melsvai juodas patrankos sviedinys. Vartai buvo atkelti, ir bulius išniro, lydimas sumišai aidinčio pritarimo, baimės ir džiugesio choro. Jis atrodė grėsmingas, ir jaunuolis, žengiantis jo pasitikti, regis, galvojo tą patį. Jis žengė jo link kiek įkypai, tvirtai laikydamas skraistę, bet neskubėdamas. Netrukus minia nuvilnijo duslus murmesys, lyg ji nepritartų baugščiai narsai ar apgaulingai drąsai to kone

šviesiaplaukio vaikino, naujo Barselonos toreadoro, vardu Rodrigesas Sera.

„Jis vardu Rodrigesas Sera", – pranešė konsulas ledi Braiton, o ši linktelėjo galvą (lyg išgirdusi ne per daug įdomią naujieną). Tačiau nenuleido akių nuo šviesaus pakaušio, baimės sutraukto peties, lyg surakintų klubų to vaikino, kuris pirmąsyk stoja prieš minios palankumą ir buliaus įniršį bei vangumą tos pačios minios akivaizdoje. Rodrigesas Sera kiek per toli treptelėjo koja, bulius neatkreipė dėmesio; kažkurioje arenos pusėje pasigirdo negarsus juokas. Jis žengė tris, keturis, penkis žingsnius buliaus link, vėl treptelėjo, bet ar dėl nusigręžusios sėkmės, ar dėl akustikos, vėjo ar kraujo kaltės bulius nė nekrustelėjo ir toliau stovėjo, nusisukęs nuo jo. Tada minia sukrizeno. Du peonai* leidosi į priekį. Bet bulius staiga lyg suakmenėjo, įrėmęs akis į vartus, pro kuriuos išbėgo, ir regėjos, jog galingas išlikimo instinktas gena jį atgal. „*Toro!*" – nuaidėjo šviesiaplaukio vaikino balsas, ir bulius galop atsisuko į jį, nužvelgė, paskui lėtai, taikiai nubidzeno prie medinių vartų, pro kuriuos ką tik išniro.

Buvo akivaizdu: jis romiai svajoja apie kalvas, telyčias, sultingą žolę, ąžuolus, kaštonus, dangų – štai taip. Matyt, apie viską, išskyrus tą šviesiaplaukį jaunuolį, kuriam buvo skirta per dešimt minučių sukurstyti jo ar savo paties žūtį. Jaunuolis žengė jo link keletą žingsnių, lyg sutrikęs, vangiai, minią nustebino ir staiga įžeidė šis vangumas, ir ji ėmė švilpti. Tarsi jaunuolis būtų turėjęs čiupti strėlinę ir apipilti strėlėmis romųjį gyvulį, kuris jo laukė, arba tarsi jaunuolis būtų turėjęs

* Matadoro padėjėjai.

apžargom liuoktelėti ant didžiulio juodo buliaus, arba galų gale tarsi ta pati minia būtų pasijutusi apvilta – nei žvėriškumo, nei kraujo, nei saugaus šėlsmo, už kuriuos buvo taip brangiai sumokėjusi. Ledi Braiton automatišku gestu paėmė iš kaimyno žiūronus. Dabar stebėtinai susidomėjusi apžiūrinėjo sustingusį to šviesiaplaukio ir, matyt, niekam tikusio (pagalvojo konsulas) toreadoro profilį. Bulius atsigręžė trečią kartą, įrėmė akis į savo galimą priešą ir tarytum iš mandagumo kone šelmiškai liuoktelėjo prie jo, ir šviesiaplaukiam vaikinui liko tik atšokti, kaip fechtuojantis, kad išvengtų aštuonių šimtų kilogramų, artėjančių jo link. Jis per dešimtį metrų mostelėjo savo muleta*; bulius nė nekrustelėjo. Paskui per penkis, o bulius vis nejudėjo. Ir minia staiga nuščiuvo, lyg apstulbinta. Ne vaikino narsos – juk tai nebuvo narsa, o buliaus vangumo; tiesą sakant, šioje padangėje tai buvo ne pirmas toks atvejis – apstulbinta santarvės, įsivyravusios tarp tų dviejų, žmogaus ir gyvulio, jų vangumo, jų abejingumo ir nenoro vienas kitą žudyti. Tada įsikišo pikadorai, banderiljerai ir palyda. Bet niekam nepavyko sugriauti nebylaus, tačiau akivaizdaus sutarimo tarp šviesiaplaukio jaunuolio ir juodojo gyvulio. Jie atliko keletą manevrų (ne per daug veržlių), bet buvo įnirtingai nušvilpti. Kelissyk stojo ramybė – dar labiau nušvilpta, – o paskui atėjo akimirka, kai po įvairiausių daiktų: pagalvėlių, pomidorų, gėlių ir butelių, kruša jaunuolis paprašė gyvuliui malonės, taip visiems laikams išsižadėdamas toreadoro karjeros, nuleidęs abu nykščius į žemę, su skrybėle prieš save, įsmeigęs žvilgsnį į dvi mėlynas ledi Braiton akis.

* Toreadoro skraistė.

– Niekada dar nesu to matęs, – pareiškė koridų pirmininkas konsului. – Niekada gyvenime nesu matęs šitokio dalyko! Tas vaikinas – ne vyras!..

Ir jis pakilo, kad suteiktų malonę, o drauge nešlovę, – apskritai sužavėtas, kad nubaus svetimšalių akyse vieną savo tėvynainių už vyriškumo stygių. Tada ledi Braiton palinko prie jo ir šypsodama, kaip visada nepriekaištinga per konsulo petį jam tarė:

– Aš taip pat niekada nesu mačiusi lovoje tokio vyro, kaip šitas Rodrigesas. Uždraudžiau jam – žinote – išdaigauti su tais gyvuliais... – Ir ji kryptelėjo smakrą į juodąjį gyvulį, džiugiai grįžtantį į savo ganyklas, ir į šviesiaplaukį jaunuolį, džiugiai grįžtantį į jos lovą.

Vienatvės tvenkinys

Priudansa – toks, deja, buvo jos vardas, ir beje, jis labai jai netiko*, – Priudansa Delvo sustabdė automobilį vienoje miško alėjoje prie Trapų ir per drėgną, ledinį lapkričio vėją nerūpestingai žingsniavo, kur akys veda. Buvo penkios valandos; temo. Liūdna valanda liūdną mėnesį liūdname peizaže, bet vis dėlto ji švilpavo ir kartkartėmis pasilenkusi pakeldavo kaštoną ar rusvą lapą, patraukusius savo spalva jos akį, ir su kažkokia pašaipa svarstė, ką ji čia veikianti ir kodėl, grįždama po žavaus savaitgalio pas žavius draugus su žaviu meilužiu, pajuto staigų ir bemaž nenumaldomą poreikį sustabdyti savo fiatą ir pėsčiomis patraukti per tą jaudinamą rausvai gelsvą rudenį, ūmai pasiduoti norui pabūti vienai ir pasivaikščioti.

Ji vilkėjo labai elegantišką lapų spalvos storos vilnos apsiaustą, ryšėjo šilkinę kaklaskarę; jai buvo trisdešimt metų, ir avėjo ji gerai sumodeliuotais aulinukais, leidžiančiais mėgautis savo pačios eisena. Kimiai krankdamas dangų perskrodė varnas, jį bemat pasivijo jo draugų varnų pulkas ir, atrodo, užtvindė horizontą. Ir – keista – šitas riksmas, nors ir gerai pažįstamas, ir šitas skrydis privertė stipriau suplakti jos širdį, lyg pagautą nepagrįstos baimės. Priudansa nebijojo nei

* *Prudence* (pranc.) – atsargumas.

valkatų, nei šalčio, nei vėjo, nei paties gyvenimo. Draugai netgi juokdavosi, tardami jos vardą. Sakydavo, jog tas vardas, palyginti su jos gyvenimu, – grynas paradoksas. Tik štai ji nepakentė to, ko nesupranta, ir tai, matyt, buvo vieninteliš dalykas, kuris ją baugino: nesuprasti, kas jai darosi. Ir čia ji staiga gavo stabtelėti, kad atgautų kvapą.

Gamtovaizdis panėšėjo į Breigelio paveikslą, o Breigelis jai patiko; patiko šiltas jos laukiantis automobilis ir muzika, kurią įjungs automobilyje; patiko mintis, kad apie aštuntą susitiks su vyriškiu, vardu Žanas Fransua, kuris myli ją ir kurį myli ji. Patiko mintis, kad po meilės nakties ji žiovaudama atsikels, paskubomis išgers kavą, jo arba jos paruoštą „kitam"; ir mintis, kad rytoj vėl atsidurs savo biure, aptarinės reklamą su Marku, Marku, kuris yra puikus draugas ir su kuriuo ji dirba daugiau kaip penketą metų. Juokdamiesi jie sakys vienas kitam, kad geriausias būdas prastumti tuos skalbimo miltelius – įrodyti, jog tie milteliai vis dėlto skalbia prasčiau; ir kad žmonėms labiau reikia pilkumos negu baltumos, dukslumo negu šviesumo, to, kas nudėvėta, negu to, kas patvaru.

Tiesą sakant, visa tai jai patiko, patiko jos gyvenimas: daug draugų, daug meilužių, patrauklus darbas, netgi vaikas ir potraukis prie muzikos, knygų, gėlių ir laužo liepsnos. Bet praskrido tas varnas, lydimas savo patrakusios gaujos, ir kažkas drasko jai širdį, kažkas, ko nesiseka apibūdinti nei niekam paaiškinti, nei (o čia jau rimčiau) paaiškinti pačiai sau.

Užrašas prie kelio, atsišakojusio į dešinę, skelbė, žadėjo: „Olandijos tvenkiniai". Mintis apie tuos tvenkinius saulei leidžiantis – su nendrėmis, dygliakrūmiais, galbūt antimis –

akimirksniu paviliojo ją, ir ji paspartino žingsnį. Iš tikrųjų, labai greitai pasirodė tvenkinys. Melsvai pilkas ir, nors nenusėtas antimis (jų nebuvo nė ženklo), užtat nuklotas nukritusiais lapais, kurie vienas paskui kitą lėtai grimzdo paskutine spirale ir visi, regis, meldė pagalbos ir užtarimo. Visi tie nukritę lapai priminė Ofeliją. Ji pastebėjo medžio kamieną, matyt, paliktą kokio ne itin stropaus medkirčio, ir prisėdo. Vis labiau galvoje sukosi mintis, ką ji čia veikianti. Galų gale pavėluos, Žanas Fransua sunerims, Žanas Fransua supyks, ir Žanas Fransua bus teisus. Kai esi laimingas, kai darai tai, kas tau patinka, – ir kai patinki kitiems, – nereikia sėdiniuoti ant kažkokio rąsto vienai šaltyje, prie tvenkinio, apie kurį iki šiol nesi nė girdėjusi. Ji tikrai nėra „neurotiška", kaip jie, tie kiti, sako, kalbėdami apie nelaimingus žmones (bentjau apie žmones, kurie neranda vietos gyvenime).

Lyg norėdama save apraminti, ji išsiėmė iš apsiausto kišenės cigaretę, su palengvėjimu kitoje kišenėje aptiko žiebtuvėlį ir prisidegė. Dūmai buvo šilti ir aitrūs; cigaretės skonis pasirodė jai nepažįstamas. O vis dėlto ji jau dešimt metų rūko tą pačią markę.

„Iš tiesų, – pagalvojo ji, – gal man tiesiog reikėjo truputį pabūti vienai? Gal aš pernelyg seniai nebuvau viena? Gal šiame tvenkinyje slypi pragaištingi kerai? Gal prie jo krantų mane atvedė ne atsitiktinumas, o lemtis? Gal tuos Olandijos tvenkinius, kadangi toks jų pavadinimas, juosia ilga burtų ir apžavų virtinė..."

Ji padėjo ranką ant medžio kamieno, greta savo šlaunies, ir pajuto sąlytį su gruoblėtu, nuzulintu, patamsėjusiu, turbūt nuo lietaus ir vienatvės, medžiu (juk ar yra kas vienišesnio ir

liūdnesnio negu medis – negyvas, nukirstas, apleistas medis, iš kurio nėra jokios naudos: nei sukursi ugnį, nei išpjausi lentą, nei padirbsi suolą įsimylėjėliams?). Tad sąlytis su šiuo medžiu sužadino jai kažkokį glosnų, švelnų jausmą ir, didžiai savo nuostabai, ji pajuto, kaip jos akys paplūdo ašaromis. Ji įsmeigė žvilgsnį į medį, į medžio gyslas, nors labai sunkiai įžiūrimas: jos buvo pilkos, kone baltos tame jau papilkusiame ir pabalusiame medyje (panašios, pagalvojo ji, į senių gyslas: nematai jomis tekančio kraujo, žinai, kad jis ten teka, tačiau negirdi ir nematai). Beveik taip pat ir šis medis: nebėra syvų; syvų, akstino, aistros, noro *daryti* – daryti kvailystes, mylėtis, dirbti darbus, veikti, štai taip.

Visos tos mintys sukosi jos galvoje svaiginamu greičiu, o sykiu, kupina nuolankumo, ji nebelabai sumetė, kas ji. Netikėtai suvokė pati save – ji, kuri niekada savęs nematė, niekad nė nesistengė pamatyti, ji, kuriai gyvenimas nieko nešykštėjo. Netikėtai išvydo save – moterį storos vilnos apsiaustu, rūkančią cigaretę, sėdinčią ant negyvo medžio kamieno pradvisusio tvenkinio pakrantėje. Joje slypėjo kažkas, kas besąlygiškai troško sprukti iš šitos vietos, atgauti automobilį, muziką automobilyje, kelią, prisiminti šimtus būdų, kaip išvengti žūties, šimtus gudrybių, kurių turi griebtis vairuotojas, kad išvengtų nelaimingo atsitikimo, kažkas, trokštantis atgauti Žano Fransua glėbį, Paryžiaus kavines, „džiną, čigonus, sifonus ir elektrą", brangius Gijomo Apolinero širdžiai. Bet glūdėjo joje ir kažkas kitas, nepažįstamas jai, – žodžiu, kažkas kitas, su kuriuo iki šiol ji nebuvo susipažinusi, – nusiteikęs stebėti, kaip leidžiasi sutemos, kaip tvenkinys panyra į tamsą, o medis po delnu atšąla. Ir galbūt, kodėl ne... tas kažkas vėliau užsigeistų

prieiti prie vandens, iš pradžių pajusti šaltį, o paskui pasinerti, dingti vandeny, atsidurti pačiame dugne ir išvysti ant auksinio ir mėlyno smėlio negyvus lapus, nugrimzdusius čia per dieną. Ir čia, išsitiesęs ant tų lapų, apsuptas paikų, meilių žuvelių, tas kažkas galop visai gerai pasijustų, sugrįžęs į lopšį, sugrįžęs į tikrąjį gyvenimą, tai yra į mirtį.

„Man maišosi galvoje", – toptelėjo jai, o kažkoks balsas kuždėjo: „Patikėk, tai tiesa, tavo tiesa", ir tai, regėjos, buvo vaikystės balsas. O kitas, per trisdešimt įvairios laimės metų įgytas balsas, tas kitas balsas sakė: „Miela mergyte, turi grįžti ir gerti vitaminus B ir C. Kažkas tau ne taip."

Žinoma, nugalėjo antrasis balsas. Priudansa Delvo atsistojo, paliko medžio kamieną, tvenkinį, lapus ir gyvenimą. Sugrįžo į Paryžių su jo kanapomis, barais, tuo, kas vadinama būviu. Sugrįžo pas savo meilę, vardu Žanas Fransua.

O automobilyje įjungė muziką, vairavo labai susikaupusi ir netgi šypsojosi iš to pusės valandos kliedesio. Bet jai prireikė poros mėnesių, kad pamirštų Olandijos tvenkinius. Ne mažiau. Šiaip ar taip, niekad apie tai neprasitarė Žanui Fransua.

Turinys

Šilkinės akys 7
Žigolo 23
Paslikas žmogus 33
Nepažįstamoji 41
Penketas atotrūkių 51
Medis džentelmenas 55
Vieną vakarą 61
Diva 65
Snobiška mirtis 71
Žūklė 77
Mirtis avi espadrilėmis 83
Kairysis vokas 91
Šuniška naktis 103
Romietiškas išsiskyrimas 109
Kavinė kampe 119
Septintos valandos dozė 125
Italijos dangus 129
Ir saulė nusileidžia 139
Vienatvės tvenkinys 145

Françoise Sagan
Šilkinės akys

Iš prancūzų kalbos vertė
Jonė Ramunytė

Redaktorė
Diana Bučiūtė

Serijos apipavidalinimo idėjos autorė
Agnė Dautartaitė-Krutulienė

Viršelio dailininkas
Zigmantas Butautis

Maketavo
Eglė Jurkūnaitė

2011-03-18
Tiražas 1 500 egz. Užsakymo Nr. 246

Išleido UAB „Baltų lankų" leidyba
Kęstučio g. 10, LT-08116 Vilnius
leidykla@baltoslankos.lt
www.baltoslankos.lt

Spausdino UAB „Sapnų sala"
Moniuškos g. 21, LT-08121 Vilnius
info@sapnusala.lt
www.sapnusala.lt

Françoise Sagan (Fansuaza Sagan, 1935–2004) – viena populiariausių XX amžiaus prancūzų rašytojų, nugyvenusi audringą gyvenimą, mylėjusi daug ir aistringai – ją supo žvaigždės, alkoholis, prabanga, meilužiai ir meilužės. „Jei negyvenčiau, rašyčiau prastai“, – sakė Sagan. Apsakymų rinkinys *Šilkinės akys* – tai 19 subtilių ir jausmingų miniatiūrų apie „perviršio“ visuomenę. Sagan meistriškai atskleidžia įvairiausias vyro ir moters santykių gamas: pagyvenusios damos jausmus savo jaunučiam žigolui, moters reakciją, santuokiniame guolyje radus kito vyro laikrodį, kurioziška situaciją, kai netikėtas užstrigimas traukinio tualete pakeičia gyvenimą, vyro nuostabą po daugybės laimingos santuokos metų pamačius žmonos ranką draugo delne... Visų jų gyvenimai iš pažiūros puikūs – aukštuomenės pokyliai, operos, žirgai, medžioklė. Tačiau kažkas juos temdo...

Tiesą sakant, visa tai jai patiko, patiko jos gyvenimas: daug draugų, daug meilužių, patrauklus darbas, netgi vaikas ir potraukis prie muzikos, knygų, gėlių ir laužo liepsnos. Bet praskrido tas varnas, lydimas savo patrakusios gaujos, ir kažkas drasko jai širdį, kažkas, ko nesiseka apibūdinti nei niekam paaiškinti, nei (o čia jau rimčiau) paaiškinti pačiai sau.

Šilkinės akys